

МАЯ ЛУНДЭ
СНЕЖНАЯ СЯСТРА

ІЛЮСТРАЦЫІ ЛІСЫ АЙСАТА

МАЯ ЛУНДЭ
СНЕЖНАЯ СЯСТРА

КАЛЯДНАЯ ГІСТОРЫЯ

Ілюстрацыі ЛІСЫ АЙСАТА

Пераклад Юлі Цімафеевай

Ω ЯНУШКЕВІЧ
выдавецтва

© Text: Maja Lunde

© Illustrations: Lisa Aisato

First published by Kagge Forlag AS, 2018

Published in agreement with Oslo Literary Agency

The Belarusian language publication
of the book was negotiated through
Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency

This translation has been published
with the financial support of NORLA

ISBN 978-985-7210-67-1

© Выдавец А. М. Янушкевіч, 2020
www.januskevic.by

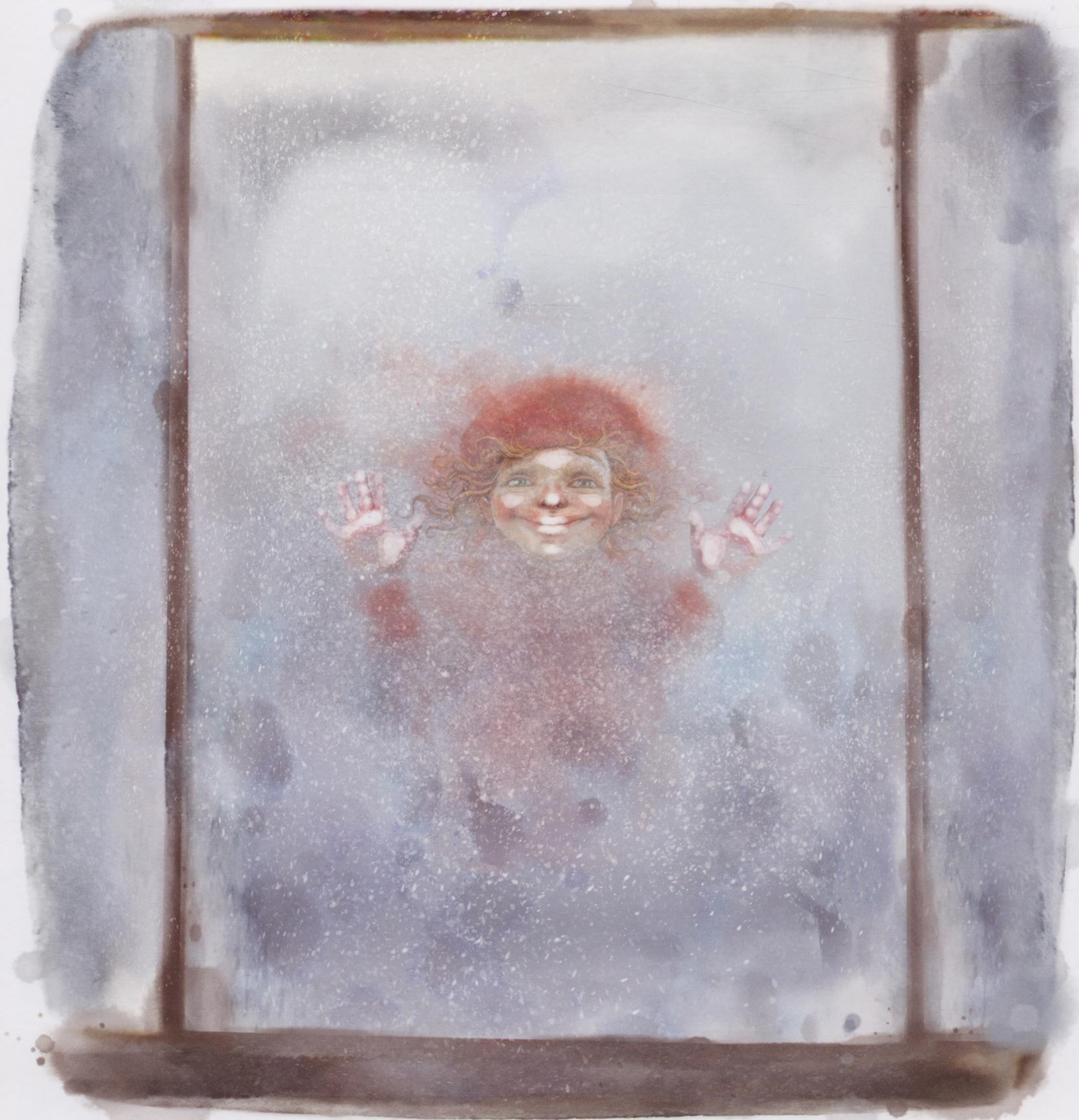
РАЗДЗЕЛ

I

Я хачу расказаць табе пра Хэдвіг. Пра тое, як яна стала маёй найлепшай сяброўкай, і пра тое, як я яе страціў. А яшчэ пра маю сястру Юні, якая сышла, але ўсё адно засталася са мной.

Калі я ўпершыню пабачыў Хэдвіг, яна стаяла, прыціснуўшыся носам да акна басейна. То-бок спачатку я пабачыў яе нос. І россып вяснушак на ім. Яна самотна стаяла знадворку і ўглядалася ўнутр. На яе падаў снег і асядаў

на шапцы, на рудых кудзерах, што выбіваліся з-пад шапкі, на цёплым ваўняным паліто, такім жа чырвоным і яркім, як кажух каляднага гнома.

Я плаваў ужо даволі доўга. Тады я часта плаваў, ледзь не штодня. З аднаго канца басейна ў другі. Больш пад вадою, чым па вадзе: высоўваў галаву, толькі каб ухапіць паветра, а потым апускаўся зноў. Мне падабалася гэтая рытмічнасць. Уверх — удых, рывок — уніз, выдых — зноў рывок. Плаваючы, я не мусіў задумвацца ні пра што іншае: толькі пра дыханне, рухі і вадз. Да таго ж пакрысе ў мяне пачало атрымлівацца ўсё лепш. Калі практыкуешся штодня, то, натуральна, з цягам часу будзеш плаваць хутчэй і хутчэй. З кожным разам на некалькі дзясятых секунды.

Насамрэч я пачаў плаваць толькі таму, што плаваў Юн — мой найлепшы сябар. Мы абодва не любілі футбол і таму абралі плаванне. Дарэчы, Юн быў у басейне ў той вечар, калі з'явілася Хэдвіг.

Юн прыйшоў крыху пазней за мяне. Памятаю, як ён стаяў на краі басейна і дрыжаў. Ён глядзеў у вадз, быццам баючыся скочыць уніз. Я падплыў да яго, ускараскаўся на борцік і стаў побач.

— Прывітанне, — сказаў Юн.

— Прывітанне, — адказаў я.

— Халодная? — спытаў Юн.

— Крыху. Амаль як заўсёды.

— Ясна.

— На вуліцы халадней, — сказаў я.

— Ага. Снег ідзе.

— Ага.

— Але ўчора снегу было больш, — сказаў Юн.

— Ага. Відаць, так.

— Ага, — сказаў Юн.

— Ага, — сказаў я.

І больш мы не сказалі ні слова. Я глядзеў, як вада капае з мяне на блакітную кафлю. *Кап, кап, кап.* «Трэба нешта сказаць», — падумаў я. Юн ужо і праўда змёрз, бо цяпер стаяў, абхапіўшы сябе рукамі, нібы спрабуючы абняць. Ён хутка замярзаў, і не дзіва: Юн быў малы і худы як шчэпка. Самы нізкі ў класе, як і я. І гэта нас таксама яднала.

Цяпер ты можаш падумаць, што мы сябравалі толькі таму, што былі нізкарослыя і кепска гулялі ў футбол, а да таго ж не мелі пра што пагаварыць. Але мы абмяркоўвалі ўсё на свеце. У мінулым. Балбатаць мы звычайна пачыналі яшчэ раніцай па дарозе ў школу і заканчвалі, толькі разыходзячыся па хатах, бо час быў класіся спаць. Мне ніколі не даводзілася прыдумваць, што сказаць, калі мы былі разам. І гэта Юн быў тым рухавіком, што прымушаў безліч слоў выскакваць з мяне і збірацца ў даўжэзныя фразы. Я замаўкаў толькі тады, калі Юн сам хацеў адказаць фантанам слоў. І выбухам смеху. Раней мы з ім неверагодна шмат смяяліся. Ад смеху мы трэсліся і качаліся па падлозе. Мама называла яго Раскацістым Смахам. Яна казалася, гэта найлепшы гук на свеце: быццам з нашых ратоў высыпаюцца круглыя белыя жамчужыны і коцяцца наўкол.

Але і гэта засталося ў мінулым. Летам мы перасталі разам смяяцца. Кожны раз, сустракаючыся з Юнам, я з цяжкасцю прыдумляў, што сказаць. І фразы атрымліваліся такімі кароткімі, ды і тое часцей за ўсё пра надвор'е. Я ніколі столькі не гаварыў пра надвор'е, як за апошнія паўгода. Я, які лічыў, што пра надвор'е могуць балбатаць толькі дарослыя.

Юн, мабыць, вырашыў, што хопіць стаяць і мерзнуць. Я таксама вырашыў, што хопіць стаяць і слухаць, як з мяне капае, таму мы абодва скочылі ў ваду.

Я працягваў плаваць кролем з канца ў канец басейна. Я бачыў, што Юн плыве побач, але ён не мог вытрымаць майго тэмпу. У апошнія месяцы я пачаў яго абганяць, бо плаваў нашмат часцей.

Уверх — удых, рывок — уніз, выдых — зноў рывок.

Раптам я не змог засяродзіцца. Я заўважыў, што супрацоўнікі ўпрыгожылі да Раства сваю каморку: развесілі каляровыя агеньчыкі гірляндаў на аkenцы, што выходзіла на басейн.

Раство, так... Зусім хутка Раство. Самы лепшы дзень у годзе...

Многія лічаць Раство найлепшым днём года, але ў мяне для гэтага ёсць свая важкая прычына. Дзень нараджэння. Менавіта таму мяне назвалі Юліянам*, і сёлета проста ў Святы вечар мне спаўнялася адзінаццаць. І таму, вядома, я мусіў бы з радасцю чакаць Раства. Але ніякай радасці я не адчуваў. Па шчырасці, мне нават страшна было ўявіць, якім сёлета будзе Раство.

Я ўпэўнены, што ты з дакладнасцю ведаеш, якім яно мусіць быць. Ведаеш, дзе ты будзеш, і што мусіць вісець на ялінцы, і як яна мусіць пахнуць, і з кім ты будзеш святкаваць. І, вядома, ты лічыш, што Раство трэба штогод святкаваць амаль аднолькава. Я таксама так лічыў. Вось як звычайна яго святкавалі ў нас:

Мама і тата ўпрыгожвалі ялінку за два дні да свята, калі мы з сёстрамі ўжо спалі. І калі я прачынаўся раніцай дваццаць чацвёртага снежня, то заўжды крыху баяўся, што яны не паспеюць у час. Тады як мага цішэй я адчыняў дзверы свайго пакоя і па калідорных маснічынах краўся да прыступак, што вялі на першы паверх. Там спыняўся і прыслухоўваўся. Я хацеў пачуць калядныя гукі: дзылінканне падсвечніка з анёламі на каміннай паліцы, патрэскванне дроў у распаленай топцы, любімую маміну музыку — хлапечы хор, што спяваў «Ціхую ноч» ці «Ночка ціхая зарыста». Хлопчыкі спявалі так добра, што, калі я чуў іх галасы, па скуры беглі мурашкі.

Калі я ўпэўніваўся, што ўсе калядныя гукі на месцы, то зноў пачынаў красціся па прыступках. Я падбіраўся да дзвярэй гасцёўні і тут заміраў ізноў. Цяпер я мусіў прынюхацца, бо Раство заўжды мае свой пах. У нас дома яно пахне хваёвым водарам ялінкі, нагрэтымі духмянасцямі, імберцавым

* Jul — па-нарвежску «Раство».

печывам, мандарынамі, карыцай, какавай — найлепшымі пахамі на свеце. Калі я пераконваўся, што Раство і пахне па-сапраўднаму, тады нарэшце наважваўся адчыніць дзверы ў гасцёўню.

Тут належала спачатку замерці і паміргаць, бо шматлікія ўпрыгожанні змянялі нашу гасцёўню да непазнавальнасці. Усё рабілася такім мілым, цёплым, дзівосным і залацістым, што ў мяне займала дых. А яшчэ там стаялі мама і тата, якія, абняўшы мяне, казалі: «Віншuem з днём нараджэння і Раством, наш любы калядны хлопчык!», а потым: «Хадзем разам снедаць і піць какаву». А за шыкоўна накрытым сталом сядзелі мае сёстры і ўсміхаліся. Мы, усе трое, віншавалі адно аднаго са святам: маленькая Аўгуста, якая нарадзілася ў жніўні, я, Юліян, сярэдні брат, які нарадзіўся на Раство, і Юні, старэйшая з нас, яна нарадзілася ў чэрвені.

...Сястрычка мая Юні. Раней яна заўжды сядзела з намі за калядным сталом. Але сёлета яе месца апусцела. Юні памерла. Памерла і пахаваная на могілках. Таму не дзіва, што тым вечарам, калі я плаваў з канца ў канец басейна, я мог толькі здагадвацца, якім сёлета будзе Раство.

Я зноў паспрабаваў засяродзіцца на плаванні. Уверх — удых, рывок — уніз, выдых — зноў рывок. Але знянацку на ўдыху я зрабіў памылку і ўцягнуў ваду. Яна зацякла ў нос і ў горла. Я выплыў на неглыбокае месца, узняўся і закашляўся. Менавіта тады, стоячы па грудзі ў вадзе і кашляючы, я пабачыў Хэдвіг. Звонку пад снегам яна ўглядалася ўнутр і так моцна прыціскала свой рабаціністы нос да шкла, што ён пабялеў. Раптам яна заўважыла, што я ўтрапіўся ў яе, і, адскочыўшы ад акна, здзіўлена на мяне паглядзела. Я азірнуўся, але аказалася, што больш ніхто яе не заўважыў. Юн плаваў з канца ў канец і нічога, апроч вады, не бачыў. Але я бачыў гэтую дзяўчынку, а яна бачыла мяне. А потым яна падняла руку і памахала.

Я таксама падняў руку і памахаў у адказ. І яна ўсміхнулася такой шырачэзнай усмешкай, якой я даўным-даўно не бачыў.

РАЗДЗЕЛ

2

Калі я выйшаў з басейна, дзяўчынка ўсё яшчэ стаяла пад снегам. Але ўжо не каля акна, а ля самага ўвахода. Яе чырвонае паліто ірдзела ў святле вулічнага ліхтара, а на шапцы блішчаў снег. Яна пераскоквала з нагі на нагу, спрабуючы сагрэцца, а калі заўважыла мяне, то зноў шырока ўсміхнулася і з разбегу абсыпала снегам.

— Вось і ты! Ну, нарэшце!

— Эээ... га? — адказаў я.

Яна проста стаяла і глядзела на мяне. А я зусім не ведаў, што ёй сказаць. Яна яўна чакала мяне. Але нашто? Мы некалі сустракаліся? Я мусіў яе пазнаць? Можа, мы вучыліся ў адной школе? Можа, яна была адной з маіх стрыечных або траюрадных сясцёр, з якімі мы бачыліся на сямейных святах? Я пракручваў у галаве розныя варыянты, але так і не здолеў успомніць, ці бачыў яе раней. Мне падавалася, я запомніў бы гэты твар. Маленькі і рабаціністы, з зялёнымі вачыма, што выпраменьвалі святло ў зімовай цямрэчы. Яе шырокі ўсмішлівы рот і вялікую шчарбінку паміж зубоў.

— Мяне завуць Хэдвіг, — сказала дзяўчынка. — Не, чакай, я мушу прадставіцца цалкам і поўнасьцю, па ўсіх правілах. Я Хэдвіг... чакай, зараз мне

трэба не збіцца і прамовіць: Хэдвіг Вікторыя Юханна Росэндал Экелунд, ну, ці нешта такое... Толькі, канечне, гэта хлусня. А хлусіць, як вядома, нельга, асабліва таму, каго бачыш упершыню.

Яна зрабіла паўзу, каб набраць паветра, і гэта было даволі разумна, бо словы выляталі з яе так імкліва, што зрабі яна ўдых проста цяпер, то страціла б прытомнасць. А потым яна працягнула руку і сказала:

— Мяне завуць Хэдвіг Хансэн — усяго толькі. Хэдвіг Хансэн. Ты, мабыць, думаеш, гэта проста і ясна. Некаторыя нават кажуць, што мець прозвішча Хансэн даволі практычна. Ага, канечне. Відаць, таму, што ў іх саміх прозвішчы нашмат цікавейшыя, або яны ніколі не задумваліся, як гэта сумна і нудна — звацца проста Хансэн. У мяне ніколі не было другога імені — паміж «Хэдвіг» і «Хансэн» яны не захацелі ўставіць нават просценькай Ганны ці Энг, нават нудоцця накшталт Герды! Ніколі не дарую бацькам, якія, абіраючы для мне імя, не захацелі праявіць крыху больш фантазіі.

— А, — сказаў я. — Ясна...

І больш нічога не змог дадаць. Бо я ні разу не сустрэкаў чалавека, які гаварыў бы так хутка і так шмат, ды і прыдумаць штосьці ў адказ было папраўдзе цяжкавата. Але тут я заўважыў усё яшчэ працягнутую мне руку і хуценька яе паціснуў.

— Мяне завуць Юліян, — сказаў я. — Юліян Вільгельмсен.

— Вітаю, Юліян, — адказала Хэдвіг. — Ты нават не ўяўляеш, якой неверагодна, надзвычай шчаслівай зрабіла мяне сустрэча з табой.

— Э, мабыць, не, — здзівіўся я.

— Хадзем? — спытала Хэдвіг.

— Ага, — адказаў я.

Бо я збіраўся дахаты, і калі Хэдвіг хацела са мной прайсціся, адмовіць ёй я не мог. Яна скакала побач і напраўду выглядала «неверагодна, надзвычай»

шчаслівай. Я нават не мог прыгадаць, калі бачыў кагосьці настолькі шчаслівым.

— Ты класна плаваў, — сказала яна і ўсміхнулася. — З канца ў канец, з канца ў канец. І да таго ж так хутка! Як ты гэтаму навучыўся? Ты часта трэніруешся?

— Ага, — адказаў я.

— Уяўляю! Але выглядае фантастычна — ты плаваеш, быццам імчыш пад вадой, як рыба, як акула. Ты, мусіць, часта ўяўляеш сябе акулай, якая на вар'яцкай хуткасці імчыць за сваёй ахвярай? Ты вялізная страшная акула ці, можа, рухавы шчаслівы дэльфін? Я люблю дэльфінаў, а ты? Яны ўвесь час нібы ўсміхаюцца, ты заўважаў, што дэльфіны ўсміхаюцца? Мне падаецца, гэта таму, што яны радуюцца свайму ўменню плаваць. Як мяркуеш: яны ўвесь час усміхаюцца ад шчасця, што могуць так шпарка рухацца пад вадой?

— ...Ага, — адказаў я.

— А ты не з балбатлівых, га? — заўважыла Хэдвіг. — Але ты мне ўсё роўна вельмі падабаешся, а яшчэ ты так добра плаваеш. Ты разумееш, які ты шчаслівы, што ўмееш так класна плаваць?

— Ніколі асабліва пра гэта не думаў, — адказаў я.

— Ты мусіш глыбока і грунтоўна пра гэта падумаць, — сказала Хэдвіг.

Упершыню яна на міг замоўкла. Я зірнуў на яе. Цяпер усмешка знікла з яе твару, яна глядзела на мяне, і ў яе амаль суровым позірку чыталася, што

я сапраўды мушу зразумець, якое гэта шчасце — умець плаваць. І тут да мяне дайшло.

— А ты... Ты не ўмееш плаваць? — спытаў я.

Хэдвіг не адказала, але раптам яе вочы заблішчалі.

— Не.

Яна глыбока ўздыхнула, быццам стрымліваючы слёзы.

— Я мару пра гэта больш за ўсё на свеце, — сказала яна ціха. — Мне падаецца, я зрабілася б сапраўдным чалавекам, калі б навучылася плаваць.

— Думаю, ты і так выглядаеш цалкам сапраўднай. Вядома, калі цябе гэта суцешыць.

Але Хэдвіг нічога не адказала.

Колькі хвілін мы проста моўчкі крочылі па снезе, пакуль не выйшлі на вуліцу Вялікую. Яна была ўпрыгожаная акурат так, як кожны год на Раство: яловымі лапкамі, што віселі гірляндамі паміж дамоў, іскрыстымі сняжынкамі, чырвонымі банцікамі. Хэдвіг падняла галаву і зірнула ўверх на зіхатлівыя агеньчыкі над намі.

— Як добра, што ў свеце хапае і іншых радасцей, — сказала яна.

— Напэўна, — адказаў я.

— І адна з іх — Раство, — працягнула Хэдвіг. — Хіба Раство — гэта не чыстая прыгажосць, ад якой сэрца рвецца з грудзей і кружыцца галава?

— Так, даволі міла.

Зазвычай я страшна любіў, калі на вуліцы Вялікай развешвалі калядныя ўпрыгожанні. Але сёлета я гэтага нават не заўважыў, хаця да Раства заставаўся ўсяго тыдзень. Не заўважаў да гэтага самага моманту.

— Даволі міла?! — усклікнула Хэдвіг. — Гэта ўсё, што ты можаш сказаць пра Раство — пра самае чароўнае, цудоўнае, утульнае і прыгожае свята на свеце?!

Раптам яна зірнула на мяне амаль злосна.

— Ведаеш, што я думаю?

— Што?

— Я думаю, што ты занадта шмат плаваеш.

Я нічога не адказаў і адчуў, як знянацку мяне напоўніла раздражненне. Ды хто яна такая, гэтая дзяўчынка?! Раптам з'явілася з ніадкуль, увязалася за мной, пратрубіла мне ўсе вушы, а цяпер вырашыла, што яна мяне выдатна ведае!

— Я плаваю столькі, колькі хачу, — адрэзаў я.

— Вядома, плаваеш.

— А дарэчы, чаму ты сама не вучышся плаваць, калі табе гэта страшэнна падабаецца?

— Гэта абсалютна не твая справа, — адказала Хэдвіг.

Яна вылупілася на мяне. Зноў яе вочы заблішчэлі, і злосці ў іх пабольшала.

— Дзякуй за размову і да пабачэння, — развітаўся я.

— Узаемна, смачнай вячэры! — адказала Хэдвіг.

— Насамрэч я спачатку абедаю і толькі потым вячэраю.

— Быццам бы мне гэта наогул цікава.

— А яшчэ я думаю, што ты занадта шмат балбочаш.

— А ты маўчыш, як панурая чарапаха.

— Да пабачэння, — сказаў я.

— Шчасліва і бывай, — адказала Хэдвіг.

— Ну, я пайшоў, — сказаў я.

— Супер, — кінула Хэдвіг.

— Ага, супер-пупер, — адказаў я.

І як мага хутчэй пакрочыў па снезе прэч. Ну што за дурненькая дзяўчынка, думаў я сам сабе.

Дурненькая і невыносна гаваркая. І да таго ж так дзіўна размаўляе!
У любым разе я больш ніколі яе не пабачу. Больш ніколі, ніводнай секун-
дачкі.

Але раптам за маёй спінай зноў пачуўся ейны голас.

— Юліян?

Я не спыняў хады. І нават азірацца не збіраўся.

— Пачакай! — крычала яна. — Юліян, пачакай. Прабач!

РАЗДЗЕЛ

3

Я зрабіў яшчэ некалькі крокаў наперад, але Хэдвіг закрычала зноў:
— Я не гэта мела на ўвазе!

А потым я пачуў яе крокі за спінай, пачуў, як яна бегла. Я павярнуўся.
Хэдвіг неслася так хутка — амаль ляцела, — і калі яна наблізілася да мяне,
то зусім задыхалася.

— Прабач, прабач, прабач, — залапатала яна.

Я не ведаў, што на гэта адказаць. Мабыць, мне таксама варта было б выбачыцца. Але я не разумеў навошта — я ўсё роўна больш не збіраўся падтрымліваць з ёй ніякіх адносін.

— Мне трэба дахаты, — сказаў я.

— Табе праўда трэба? — запыталася Хэдвіг.

— Дамашку рабіць.

— Сёння ж пятніца, — заўважыла Хэдвіг.

— Дадатковую, — адказаў я. — Шмат... эээ... дамашкі на выхадныя. Настаўніца задала па новай тэме.

— А я падумала, мы можам зрабіцца сябрамі, — сказала Хэдвіг.

— Сябрамі?

— Можа, гэта прагучыць дзіўнавата, — пачала Хэдвіг. — Але мне падаецца, калі мы не станем сябрамі, то, магчыма, абое страшна пра гэта пашкадуем. Калі мы гэтага не зробім, калі расстанемся тут і зараз, то будзем перажываць усё жыццё.

— Што? — спытаў я. — Будзем перажываць усё жыццё?

Гэтая дзяўчынка і праўда была самым незвычайным чалавекам, якога мне даводзілася сустракаць.

— А таму, каб не расставацца, лепшым рашэннем будзе разам пайсці да мяне дахаты, — сказала яна.

— Ну, ладна, — сказаў я.

Раптам Хэдвіг зноў усміхнулася. І такой шырачэзнай усмешкай, што немагчыма было не ўсміхнуцца ў адказ.

— Мы можам зрабіць какаву, — прапанавала Хэдвіг.

— Какаву, — паўтарыў я.

Яе прапанова какавы мяне ледзь не спужала, бо ты ж, мабыць, памятаеш, што больш за ўсё на свеце я люблю какаву.

— І ў мяне ёсць імберцавае печыва, — працягнула Хэдвіг.

— Імберцавае печыва, — паўтарыў я і адчуў, як у жываце забурчала.

Імберцавае печыва, дарэчы, я таксама люблю больш за ўсё на свеце. Асабліва з какавай.

— Тут недалёка, — сказала Хэдвіг. — Я жыву адразу за рагом, на Фіёрдавым завулку, 2.

— Ну, добра, — пагадзіўся я. — Маё хатняе заданне можа крыху пачакаць. Асабліва калі ў цябе ёсць какава.

Вось так я і трапіў у дом да Хэдвіг Хансэн.

Дом быў стары, фарбаваны ў белы. Ён стаяў пасярод вялікага саду, паміж заснежаных дрэў і кустоў. Усе ягонныя вокны ззялі цёплым святлом, а на дзвярах вісеў вянок з яловых лапак, аздоблены барвовай ядвабнай стужкай.

Хэдвіг адчыніла дзверы і ўвайшла.

— Гэй!

Але ніхто не адказаў.

— Яны проста пайшлі гуляць, — патлумачыла яна.

Я зняў чаравікі і паставіў іх на падлогу. Там было шмат іншага абутку. Карычневыя мужчынскія боты, чорныя жаночыя боцікі і некалькі хляпечых чаравікаў прыкладна майго памеру.

— У цябе ёсць брат? — спытаў я.

— Так, — адказала Хэдвіг. — Старэйшы. Я вельмі хачу, каб вы

пазнаёміліся. Ён вельмі добра малюе. Часам я таксама бяруся маляваць і заўжды ўяўляю, як мусіць выглядаць малюнак. Карцінкі ў маёй галаве не-верагодна прыгожыя, але мне ніколі не ўдаецца дастаць іх адтуль. Разумееш, пра што я? У мяне атрымліваюцца нейкія страшныя, грубыя лініі ды рыскі, а не штосьці сапраўднае. А вось малюнак майго брата... выявы на іх, падаецца, зараз выскачаць з аркуша паперы і ажывуць. Я вельмі спадзяюся, што ты аднойчы з ім пазнаёмішся і сам у гэтым пераканаешся.

Яна ўзяла маю куртку і прымасціла на кручок побач са сваім паліто. Мы ледзь знайшлі месца, бо ўся вітальня была завешаная зімовай вопраткай: цёплымі курткамі, шалікамі і шапкамі.

— Вітаю ў Віле Сліве! — сказала Хэдвіг. — У маім найулюбёнейшым месцы ва ўсім велічэзным свеце.

— У твайго дома ёсць імя? — запытаўся я.

— Кожнаму дому, не пазбаўленаму пачуцця ўласнай годнасці, патрэбнае імя, — адказала Хэдвіг. — Хіба ў твайго дома яго няма? Тады скажы бацькам, каб яны паламалі галаву і як найхутчэй прыдумалі штосьці забаўнае. Мне падаецца, «Віла Сліва» — цудоўная назва. І ў «віле», і ў «сліве» ёсць літара І, а таму яны амаль рыфмуюцца. Калі мы толькі пераехалі, я адразу зразумела, што мне тут спадабаецца, бо ў доме з такой мілай назвай мусіць хораша жыцца.

— Ага, — адказаў я. — Можа, і так. Дарэчы, а калі вы пераехалі?

— Ой, я яшчэ была маленькай. Хадзем, — паклікала Хэдвіг. — Кухня там.

Яна правяла мяне па даўгім калідоры з мноствам дзвярэй. Некаторыя з іх былі прыадчыненыя, але ў мяне не атрымалася зазірнуць унутр. Хэдвіг хутка падышла да трэціх злева дзвярэй і адчыніла іх.

Кухня была прасторная, з сінімі сценамі. І ад пахаў смачнай ежы ды імберцавага печыва я яшчэ больш прагаладаўся. На сценах віселі патэльні і рондалі, а ля пліты стаяў вялізны квяцісты збан, поўны апалонікаў і кала-товак. Было відаць, што Хэдвіг звывклася гаспадарыць, бо ўжо зняла конаўку

з кручка, уключыла пліту і запаліла адну з фаерак. Потым з вялікай лядоўні яна дастала малако, а з шафы шакаладны парашок, наліла крыху малака ў конаўку, пасыпала зверху кавалачкамі шакаладу і пачала ўсё перамешваць калатоўкай з квяцістага збана.

— Ты часта гатуеш? — спытаў я.

— Ну вядома, — адказала Хэдвіг, — асабліва какаву.

Яна ўзбівала малако ў конаўцы, не выплюхнуўшы ні кроплі, а потым у яе нечакана з'явілася яшчэ адна ідэя.

— Нам патрэбныя ўзбітыя вяршкі!

Яна падбегла да лядоўні і дастала адтуль місу з гатовымі ўзбітымі вяршкамі.

— Засталіся пасля сняданку, — патлумачыла Хэдвіг.

— Вы штодня п'яце какаву на сняданак?

— Амаль штораніцы. Прынамсі, калі мне гэтага хочацца.

— Табе можна?

— А ты як думаеш?

Яна засмяялася, і я пабачыў яе шырокую шчарбінку паміж зубоў.

Потым Хэдвіг пераліла какаву ў сінія кубкі і вялізнай лыжкай паклала ўдосталь вяршкоў зверху. На стол яна паставіла талерку з імберцавым печывам і паказала:

— Калі ласка, сядай, мой дарагі госцю! Ты нават не ўяўляеш, якое шчасце, што я цябе сустрэла.

І пакуль мы сядзелі на кухні і пілі какаву з вяршкамі, адрасціўшы сабе вялікія белыя вусы, як у старых дзядкоў, мне падавалася, што не яна адна радавалася нашай сустрэчы. І я не проста радаваўся, а быццам прадчуваў, наколькі наша сустрэча для мяне важная...

Але што Хэдвіг напраўду зменіць маё жыццё — пра гэта я нават не здагадваўся.

РАЗДЗЕЛ

4

Калі мы дапілі какаву, я падумаў, што варта збірацца дахаты. Насамрэч мне хацелася затрымацца яшчэ ненадоўга, але візіты да паненак, якіх ты бачыш упершыню, маюць свае часавыя абмежаванні.

— Мне, здаецца, ужо трэба ісці, — сказаў я.

— Табе, здаецца, ужо трэба? — перапытала Хэдвіг.

— Ну так, мне, здаецца, ужо трэба? — сказаў я і пачуў, што гэта пытанне.

— Здаецца, што і певень смяецца, — сказала Хэдвіг і сама зарагатала.

— Ты пра што? — спытаў я.

— Так заўжды кажа мой брат. І абсалютна мае рацыю. Калі табе здаецца, што трэба ісці дахаты, я думаю, гэта азначае, што ты яшчэ можаш крыху затрымацца. Я ўпэўненая, ён бы гэтаксама сказаў.

— О так, — пацвердзіў я. І адчуў, як мне падабаецца яе брат.

— Ты любіш гуляць у хованкі? Я спадзяюся, што так. Кожны чалавек пры сваім розуме любіць хованкі. І калі ты выпадкова апынуўся, мабыць, у самым прыдатным для хованак доме ва ўсім горадзе, то што, зможаш проста так адмовіцца і не згуляць адзін-адзіны разок?

— Здаецца, не змагу.

— Здаецца. І вось ты зноў гэта сказаў. Не, ты зусім не можаш адмовіцца.

— Ладна, — адказаў я.

Ад прадчування вясёлай гульні прыемнае цяпло разлілося ў маім жываце.

— Я стану тут, а ты хавайся, — сказала Хэдвіг. — Будзе несправядліва, калі першай пачну хавацца я, бо ў гэтым доме мне вядомы кожны закутак — і ты ніводнага разу не зможаш мяне знайсці. А я так не хачу, таму пачнём з цябе.

Яна стала ля дзвярэй, сказала: «Лічу да дваццаці» — і заплюшчыла вочы.

— Раз... два... тры...

Я выскачыў у калідор, ціхенька прычыніўшы за сабой кухонныя дзверы і агледзеўся. Трое дзвярэй з аднаго боку і тое з другога, а ў канцы калідора — лесвіца на другі паверх. Я кінуўся да першых, найбліжэйшых да мяне, дзвярэй і адчыніў іх. За імі знаходзілася гасцёўня, і я апасліва туды ўвайшоў. Шпалеры тут былі зялёныя, а пакой абагравала чорная чыгунная печка ў куце. Гасцёўню таксама ўпрыгожылі да Раства: на вокнах віселі калядныя гномы з паперы і гарэлі калядныя зоркі. Ля сцяны стаяла вялізная аксамітная канапа з мяккімі падушкамі. Канапа нагадала мне мілую пані ў гадах. Мне так захацелася забрацца ёй на калені і занурыцца ў гэтыя падушкі.

Але я мусіў недзе схавацца, а тут зусім не было месца.

Я зноў выскачыў у калідор, пакуль Хэдвіг працягвала лічыць:

— Дзесяць... адзінаццаць... дванаццаць...

Я адчыніў наступныя дзверы. За імі аказалася вялікая бібліятэка. Усе сцены тут былі застаўленыя кнігамі. Я прыгледзеўся да іх. Большасць выглядала даволі старымі — барвістыя скураныя карэньчыкі з залатымі літарамі. На падлозе ляжаў тоўсты дыван, ля акна стаяла белае крэсла-качалка, а на акне — калядны падсвечнік, у якім ужо напалову дагарэлі тры свечкі: так і мусіць быць, бо хутка чацвёртая нядзеля Адвенту. Але і тут я не пабачыў ніводнага месца для схованкі. Мне трэба было сур'ёзна паспяшацца. І я хуценька кінуўся да дзвярэй.

— Пятнаццаць... шаснаццаць... сямнаццаць, — працягвала лічыць Хэдвіг.

Я ўжо збіраўся выйсці з бібліятэкі, як нешта прымусіла мяне спыніцца...
Нешта дзіўнае...

Я зрабіў некалькі крокаў назад, углыб пакоя.

Як такое магчыма?

Крэсла-качалка з белага, бліскача і прыгожага раптам зрабілася шэрым і старым, пакрытым тоўстым слоём пылу.

Я ўсё стаяў, цёр вочы і міргаў. Напэўна, гэта асвятленне, падумаў я. З аднаго боку, крэсла выглядала белым і бліскучым, а з другога — шэрым і брудным.

Мабыць, асвятленне. Справа ў ім.

— Дзевятнаццаць... дваццаць.

А зараз трэба дзесьці схавацца!

Я зноў кінуўся ў бок калідора, у апошні раз зірнуўшы на крэсла-качалку — цяпер яно было белым і бліскучым, як і раней. Так, гэта ўсё асвятленне.

Я адчыніў яшчэ адны дзверы, якія, як выявілася, вялі ў цесную камору, і заскочыў туды менавіта ў той момант, калі Хэдвіг выгукнула:

— Хто не схаваўся, я не вінаватая.

Па мяккім калідорным дыване яна ступала амаль бязгучна, але я злёгка прыадчыніў дзверы і праз маленькую шчылінку назіраў, як яна кралася наперад.

Яна няспешна зазірнула спачатку ў адзін, потым у другі пакой. Пасля па прыступках паднялася на другі паверх і прапала. Надоўга.

А я працягваў ціха як мышка стаяць у каморы. Мне рабілася цесна. Пах пральнага парашку біў у нос, а шчэць мятлы калола шыю. Я паспрабаваў павярнуцца, каб знайсці больш зручную позу, але зразумеў, што тады штосьці абавязкова зваліцца з паліцы.

Я зноў заглыбіўся ў думкі пра крэсла-качалку. Усё ж справа ў асвятленні. Але... асвятленне ніколі мяне не падманвала. Калі, вядома, прычына ў ім.

У доме было абсалютна ціха. Хэдвіг не было чуваць. Як яна доўга... А што, калі яна сышла? А што, калі я застаўся тут зусім адзін? Не тое каб мяне асабліва пужала гэтае крэсла-качалка, але я ў чужым доме, і неяк дзіўна тут быць аднаму, без Хэдвіг. Без анікога.

Можа, мне варта выйсці і пашукаць яе? Можа, яна ўжо перадумала гуляць, а мне нічога не сказала?

Але перш чым я паспеў дадумаць думку да канца, дзверы каморкі знянацку расчыніліся.

І ад здзіўлення я аж падскочыў.

Перада мной стаяла і рагатала Хэдвіг.

— Спрацавала! Я адпачатку ведала, што ты тут, я заўважыла, як бліснулі твае вочы ў глыбіні каморы. Але вырашыла патрымаць цябе крыху даўжэй і пабегла наверх, забытваючы, а потым спусцілася з іншага боку, каб падкрасціся незаўважна і каб ты мяне не пабачыў праз дзвярную шчыліну. Ой, ты спужаўся? Юліян, скажы што-небудзь, ты вельмі спужаўся? Ты зусім бледны, я не хацела цябе напалохаць, я спадзявалася, што ты таксама пасмяешся. Прабач, калі я цябе напужала, калі ласка, прабач.

Мяне калаціла, і я быў усё яшчэ бледны. Яна і праўда мяне напужала. Але каб не засмуціць яе, я ўсё адно ўсміхнуўся.

— Усё добра, — сказаў я. — Ты класна мяне абхітрыла.

Тады яна зноў засмялася.

— Здрава, праўда? Бачыш, як я ўмею! А ты будзеш мяне шукаць? Абяцаю, што не стану хавацца ў занадта складаным месцы.

Я глянуў на гадзіннік.

— Ой, хутка ўжо абед. Мне трэба дахаты.

— Трэба? Дакладна трэба? — спытала Хэдвіг.

І раптам на яе твары з'явілася такое расчараванне, быццам я забраў у яе самы вялікі і важкі падарунак з-пад каляднай ялінкі.

— Але ж і ты хутка будзеш абедаць, хіба не? — спытаў я.

— Ага, — адказала Хэдвіг. — І я таксама.

Я падышоў да сваіх зімовых чаравікаў і зняў з кручка куртку.

— Яшчэ пабачымся? — спытаў я.

— Абавязкова, — адказала Хэдвіг.

І тут яна ўся заззяла:

— А ты прыйдзеш заўтра?

— Ужо заўтра?

— Гэта ж субота! Прыходзь на сняданак. Я магу нешта прыгатаваць! Ты нават не ўяўляеш, як добра я гатую яешню!

Я засмяяўся.

— Але ўсё-ткі паснедаць мне трэба дома, — адказаў я.

— Ах! — усклікнула Хэдвіг. — Ну, а пасля? Няўжо ты не можаш прыйсці пасля сняданку? Ну, калі ласка, калі ласка, калі ласка!

Я кіўнуў.

— Добра, прыйду.

І абуваючыся, я адчуў, што ўсё было не проста добра. Я адчуў, як упершыню за доўгі час чакаю чагосьці з радасцю.

РАЗДЗЕЛ

5

Выскачыўшы ад Хэдвіг на вуліцу, я пабег дахаты. Бегчы было далёка, бо яна жыла ў іншым канцы горада. Але я адчуваў, як мяне ўсё яшчэ сажавала цяпло Вілы Слівы. Як жа гэта цудоўна — жыць у доме, так прыгожа аздобленым да Раства! А ў нас дома не з'явілася нават малюсенькай каляднай зорачкі. Мама з татам і знаку не падавалі, што памятаюць: да Раства засталася ўсяго шэсць дзён.

Але, можа, сёння яны ўрэшце ўспомняць, раптам падумаў я. Можа, па дарозе дахаты мама купіла на плошчы калядных кветак, а тата дастаў з каморы медны падсвечнік і начысціў яго да бляску. І, можа, ён пазваніў маме і папрасіў купіць чатыры вялікія ліловыя свечкі, каб паставіць у падсвечнік. Можа, калі я зараз зайду ў дом, тры з іх ужо будуць ярка ззяць.

Гэтак я думаў, спяшаючыся дахаты. Гэтак я думаў штодня па дарозе дадому. Але пакуль нічога не здарылася, пакуль і згадкі пра Раство ў нас дома не было.

Я адчыніў дзверы і ўвайшоў у калідор якраз а пятай гадзіне. Пахла рыбнымі катлетами.

Рыбныя катлеты. Можа, гэта нешта значыць?
Але рыбныя катлеты ніяк не стасуюцца з Раст-
вом. Ды і з пятніцай, дарэчы, таксама. Але ця-
пер мы вельмі часта ядзім рыбныя катлеты.
Рыбныя катлеты, або мясныя, або рыбную за-
пяканку. Мае бацькі нібыта зусім забыліся
на іншыя стравы.

Аўгуста, мая сястра, выйшла ў калідор.

— А мы вячэраем, — сказала яна.

— Ага, — адказаў я. — Здарова, дарэчы.

— Здароў.

Аўгусте пяць, і яна дастае мне амаль да
грудзей. Яна пахне гэтак жа, як і ўсе дзеці
ў садку: мылам, малаком і мокрымі гу-
мавымі ботамі. І ў яе мяккія шчочкі, да
якіх я вельмі люблю прыціскацца но-
сам. Але яна не заўжды мне гэта да-
зваляе, і калі Аўгуста кажа «не», гэта
значыць «не». Аўгуста з тых, хто ве-
дае, чаго хоча. І часам яна так узлу-
ецца, ажно мама ўскідвае рукі ўгору
і кажа, што не ведае, што ёй рабіць
з гэтым дзіцём. А тата жартуе, што
Аўгуста толькі цудам яшчэ не ўзляце-
ла ў паветра, як парахавая бочка. Ра-
ней яны называлі яе Дынамітам.

Але летам яны перасталі яе так
называць. Бо Аўгуста больш не ўзрывалася...

Я пайшоў за сястрой на кухню. На сталае чакала вячэра: вараная бульба і рыбныя катлеты з цёртай морквай. Сэрца маё сціснулася. Бо і сёння ніякага намёку ні на калядныя кветкі, ні на падсвечнік.

Мама ўскудлаціла мне валасы, а тата прыабняў.

— Прывітанне, Юліян, — сказала мама.

— Як прайшоў твой дзень, добра? — спытаў тата.

— Ага, — адказаў я.

Але больш я нічога не сказаў, бо ніхто не глядзеў у мой бок і не чакаў маіх распедаў. Гэта было дзяжурнае бацькоўскае пытанне, адказ на якое іх не цікавіў.

— А ваш добра? — спытаў я, беручы бульбіну.

— Так, — адказала мама.

— Так, — адказаў тата.

— Так, — адказала Аўгуста.

І не прамовіўшы больш ні слова, мы пачалі чысціць кожны сваю бульбіну. Я зірнуў спачатку на маму, потым на тату. Яны выглядалі як звычайна, выглядалі гэтак жа, як заўжды.

У мамы тая самая прычоска, а ў таты тыя самыя акуляры. Колькі іх памятаю, бацькі выглядалі акурат гэтаксама. Але цягам апошніх месяцаў штосьці ўсё роўна змянілася. Быццам за сталом сядзелі іхнія дваінікі. Дваінікі, што

нават уяўлення не мелі, якімі мама і тата былі раней. Не ведалі, што тата любіў прыдумляць, чым нам заняцца на выхадных ці налета, і часам так моцна радаваўся, ажно падскокваў на крэсле. Што мама любіла расказваць вясёлыя гісторыі, якія здарыліся з ёй на працы, і часта так гучна смяялася, што мне рабілася сорамна, а тата казаў, што вельмі любіць гэты смех і менавіта ў яго закахаўся.

Але цяпер усё змянілася. Яны перасталі быць сабой, яны толькі нагадвалі сябе.

Раптам бульбіна захрасла ў мяне ў горле: а што, калі гэта праўда, калі маму і тату насамрэч падмянілі нейкія самазванцы. А мае сапраўдныя мама і тата не вернуцца ніколі.

Аўгуста і тая зрабілася ўласным дваініком, яна ціхенька сядзела і відэльцам адпраўляла кавалкі бульбіны ў рот, нават не вымазаўшыся, нават ні кропелькі не раззлаваўшыся. Я падумаў, як моцна мне не хапала нашага Дынаміту, сапраўды не хапала.

...Але больш за ўсё мне не хапала маёй старэйшай сястры Юні. Нам усім яе не хапала — гэта я ведаў дакладна. Мне так хацелася, каб мы схадзілі на могілкі і наведалі яе, але мама і тата заўжды адмаўляліся. І я не разумеў чаму. Неяк увосень я схадзіў туды сам. Яе магіла была пустая і змрочная: ні кветак, ні свечак. І недзе там, пад зямлёю, ляжала яна. Я не мог гэтага ўсвядоміць. Усё, што ад яе засталася, — толькі клумба, парослая пустазеллем, і стылы камень.

І пакуль я там стаяў, маё сэрца нібыта зрабілася такім самым стылым каменем. Я не змог больш трываць ні секунды, я кінуўся прэч і больш ні разу туды не наведаўся.

— Так-так, — сказала мама.

— Так, — паўтарыў тата.

— Відаць, зноў будзе снег, — сказала мама.

— Ага.

Адзінай тэмай іх размоў таксама зрабілася надвор'е.

— ...Я тут падумаў, — сказаў я.

— Га? — спытала мама.

— Чаму б нам не паставіць калядны падсвечнік?

— Калядны падсвечнік? — перапытаў тата.

І тут яны абое зірнулі на мяне. Можна было падумаць, я загаварыў пра нейкі загадкавы касмічны аб'ект. Быццам яны ніколі ў жыцці не чулі пра калядны падсвечнік.

— Хутка чацвёртая нядзеля Адвенту, — працягваў я.

— Маеш рацыю, — сказала мама.

— І праўда, — адгукнуўся тата.

— Дык паставім? — спытаў я ізноў.

— Мабыць, ужо час, — адказала мама.

— Відаць, так, — пагадзіўся тата. — Глянь, які снег валіць.

І яны зноў загаварылі пра снег, пра тое, які ён мокры і цяжкі.

Пасля вячэры мама пайшла прыбіраць снег. Я прыгледзеўся да таты, бо зараз ён мусіў бы спусціцца ў падвал па медны падсвечнік і сродак для чысткі. Але ён заняўся прыборкай кухні. А потым узяўся за пранне, а мама, якая скончыла прыбіраць снег, ухапілася за пыласос. Чыста — ім так хацелася, каб было чыста. Каб было нашмат чысцей, чым раней.

Калі я клаўся спаць, то ні падсвечніка, ні ліловых свечак на кухонным сталe не было. Але ўнутры мяне гарэў маленькі халодны агеньчык. Агеньчык сапраўднай злосці. Я накрыўся коўдрай і адчуў, як моцна мне ўсё гэта надакучыла. Надакучыла, што замест бацькоў у мяне нейкія ні на што не здатныя дваінікі. Надакучыла, што ўсё засталася нібы як раней, але ў той жа час абсалютна змянілася. Надакучылі рыбныя катлеты. Мне да чорцікаў надакучылі гэтыя рыбныя катлеты!

РАЗДЗЕЛ 6

Наступнай раніцай адразу пасля сняданку я паспяшаўся да Хэдвіг. Яна ўжо была на дварэ і каціла па садзе снежны ком. Ён неўзабаве вырас настолькі, што Хэдвіг не здолела ссунуць яго з месца. Яна не пачула мяне, пакуль я не стаў проста насупраць па іншы бок пабеленага штыкетніка.

— Прывітанне! — сказаў я.

Яна азірнулася і ўсміхнулася ва ўвесь рот.

— Ты прыйшоў!

— Ага, — адказаў я. — Менавіта гэта я і зрабіў.

— Ну гэта ж трэба, ты прыйшоў, а я і не верыла. Праўда, зусім не верыла. Я маю на ўвазе, што спадзявалася і трымала за гэта крыжыкам усе пальцы на руках і нагах. І нават рукі складала, молячыся ціхутка, але ўсё роўна амаль не верыла. Здаецца, я думала, гэта было б занадта добра, каб аказацца праўдай.

— Здаецца, што і певень смяецца, — сказаў я.

Яна засмяялася, а потым кінула на свой снежны ком.

— Трэба твая дапамога, я нават на метр не магу яго зрушыць.

Я адчыніў брамку і хутчэй пайшоў да Хэдвіг. Па глыбокім снезе мы разам пакацілі ком далей, і з кожным метрам ён усё больш разрастаўся. Нарэшце мы не здолелі зрушыць яго больш ні на міліметр, хоць і былі ўдваіх.

— Большым яму не зрабіцца, — сказала Хэдвіг. — Але нам і гэтага му-сіць хапіць.

— Ага, — пагадзіўся я. — Дарэчы, хапіць для чаго?

— Адкуль жа мне ведаць? Мы можам зляпіць снегавіка. Дома ёсць морк-ва, знойдзем стары капялюш. Недзе, мабыць, і люлька знойдзецца, але сне-гавік — гэта так сумна. Давай прыдумаем штосьці іншае. Снежная пані — ужо крыху цікавей. Ці лепш снежнае дзіця — вялізнае немаўля, якое паўзе. Ну, ці злепім старую раз'юшаную пані, ці нейкага хуліганістага брата, ці...

— Сястру, — вырвалася ў мяне слова.

— Сястру! — усклікнула Хэдвіг. — А ты не дурань, Юліян!

— Але можам і не рабіць, — паправіўся я. — Можа, раз'юшаная старая весялей?

— Ды не, — запярэчыла Хэдвіг. — Давай злепім сястру, старэйшую. Мне заўжды хацелася яе мець. Я люблю свайго старэйшага брата, але заўсёды хацела сястру. І цяпер яна можа ў мяне з'явіцца. Са снегу.

І мы разам узяліся рабіць сястру. Снег ляпіўся добра, рукі Хэдвіг рухаліся спрытна. Мы скачалі крыху меншы ком і паставілі яго на большы, а пасля яшчэ меншы зверху. Потым мы прыляпілі да нашай фігуры плечы і рукі, а самы вялікі ком знізу ператварылі ў агромністую спадніцу.

— Яна так прыгожа прыбралася, — сказала Хэдвіг. — На Раство.

Мы зрабілі ёй доўгія валасы са снегу, вылепілі нос, а цёмныя вочкі змайстравалі з сасновых шышак. У канцы Хэдвіг сабрала букет з яловых лапак і ўставіла яго ў снежныя рукі.

— Гэта калядныя ружы, — сказала яна. — Думаеш, нашай старэйшай сястры захацелася б руж на Раство?

— Вядома, — адказаў я.

Але больш я не змог сказаць ні слова. Я не зразумеў, як гэта атрымалася, але снежная сястра была падобная да Юні. Яна была такога ж росту, як Юні, у яе былі такія ж доўгія валасы, і форма падбародка таксама была як у Юні.

Я заплюшчыў вочы. А калі... а калі я зараз іх расплюшчу — і гэта Юні будзе стаяць перада мной. Юні з плоці й крыві.

Я хуценька расплюшчыў вочы. Дурненькі Юліян. Гэта быў звычайны снег, снег у садзе Хэдвіг, а яшчэ колькі шышак ды галінак. І больш нічога.

У горле запяршыла, і я адварнуўся. Хэдвіг паклала руку мне на плячо.

— Штосьці здарылася, Юліян?

— Не, — адказаў я. — Нічога.

Яна кінула на мяне даўгі позірк, але я не наважыўся сустрэцца з ёй вачыма. Баяўся, што зараз заплачу. Я проста глядзеў убок, на снег, на дрэвы, на што заўгодна. Але Хэдвіг не прыбірала руку.

— Яна некага табе нагадвае? — ціха спытала яна.

Нарэшце я сабраўся з сіламі і зірнуў на Хэдвіг. Яе добрыя зялёныя вочы глядзелі на мяне. Я кіўнуў.

— Каго... каго?

— У мяне была сястра, — адказаў я. — Летам яна памерла. Проста напярэдадні свайго дня нараджэння. Ёй споўнілася б шаснаццаць.

У садзе падняўся вецер. Вочы Хэдвіг заблішчэлі, але я не зразумеў, што было прычынай: вецер ці мой аповед. Раптам яна нахілілася і хутка абняла мяне. Яна працягвала стаяць моўчкі, так, быццам чакала, што я буду расказваць далей. Я падумаў, што мог бы гэта зрабіць. Хэдвіг — такі чалавек, якому можна адкрыцца. Але я не здолеў, бо вельмі баяўся, што расплачуся і не змагу гаварыць. Я працягнуў руку і сціснуў ейную, каб яна адчула: я рады, што яна побач.

Яна і праўда адчула, што я не змагу працягнуць свой аповед проста зараз, бо ўсміхнулася і паляпала сябе па плячах.

— А я ўжо змерзла. І згаладалася, падаецца, я гадоў пяцьдзясят нічога не ела. Я ж абяцала табе яешню, так? Дык, можа, хадзем у дом?

— Так, — адказаў я. — Дзякуй.

Калі я скінуў з сябе халодную, вільготную, засыпаную снегам вопратку і адчуў цяпло дома Хэдвіг, пякучы ком у горле нарэшце растаў.

Віла Сліва зрабілася яшчэ больш утульнай, чым учора. Цяпер усе дзверы ў калідоры былі адчыненыя, быццам пакоі радасна нас віталі. Але ў доме не чуваць было ні гуку.

— Ты сёння зноў адна? — спытаў я.

— Бацькі паехалі ў краму, — адказала Хэдвіг. — А мой брат, мабыць, недзе катаецца на каньках.

— Ага.

— Калі ты крыху затрымаешся, то зможаш з імі сустрэцца, — апошнія словы яна прасакатала неяк вельмі хутка.

— Ага, — адказаў я і рушыў на кухню. — Дарэчы, табе з яешняй дапамагчы?

— Дапамагчы пасмажыць яйкі? — усклікнула яна. — Каб я больш такога не чула!

Хэдвіг паказала на гасцёўню:

— Не, ты можаш пасядзець вунь там. Вокам міргнуць не паспееш, як усё будзе гатова.

Я залез на вялізную канапу з падушкамі — і быццам насамрэч сядзеў на мяккіх каленях у старой пані. У кафлянай печцы гарэў агонь, я выцягнуў ногі і адчуў,

як знутры і звонку мяне сагравае цяпло. А потым з кухні запахла яешняй і беконам, і ў мяне аж слінкі пацяклі.

Я скруціўся цёплым маленькім клубком, але тут заўважыў штосьці за акном. Нейкі мужчына стаяў за брамкай і ўглядаўся ўглыб саду. Ён быў даволі стары — як дзядуля, — з даўгой сівой барадой. Але на прыязнага дзядулю зусім не выглядаў. Ён пазіраў на Вілу Сліву з нейкім дзіўным выразам твару. Злым... ці тужлівым... або і тым і гэтым? Я падняўся і наблізіўся да акна. Замёр, схаваўшыся за шчыльнымі гардзінамі, і пачаў за ім назіраць.

Паклаўшы рукі на брамку, ён завагаўся. Ці ўвайсці? Магчыма, ён быў з сям'і Хэдвіг? І ўсё ж я спадзяваўся, што не, бо штосьці ў ягоным абліччы мяне пужала. Моцная туга. Ці злосць. Ці штосьці яшчэ.

А потым ён адчыніў брамку і паволі ўвайшоў у сад, правяраючы кожны свой крок. Быццам яшчэ не вырашыў да канца: працягваць ці павярнуць назад.

Я выскачыў у калідор і крыкнуў Хэдвіг, якая была на кухні:

— Хэдвіг, хадзі сюды! Тут нехта ёсць. У цябе госці.

— Так, пачакай. Я зараз. Хтосьці прыйшоў? Не можа быць.

Глыбокая зморшчына працяла яе лоб.

— Надта прыязным ён не выглядае, — сказаў я.

Мы разам падышлі да акна гасцёўні. Я вырашыў зноў схавацца, і Хэдвіг зрабіла тое самае. Мы абое стаялі за шчыльнымі аксамітнымі гардзінамі і ўглядаліся ў сад.

— Але дзе ён? — спытала Хэдвіг.

— Я не ведаю, — адказаў я. — Ён быў вунь там.

— Дзе?

— Ён прайшоў праз брамку і далей у сад.

Мы ўглядаліся ў снег, у сцежку, што вяла да ўваходных дзвярэй. Але там было пуста. Мужчына знік.

Хэдвіг павярнулася да мяне.

— Ты проста пажартаваў?

— Не, — адказаў я. — Клянуся! Там быў нейкі чалавек, вось толькі што.

Можа, у цябе ёсць дзядуля ці нехта яшчэ?

— Не, — сказала Хэдвіг.

— Можа, нейкі стары дзядзька?

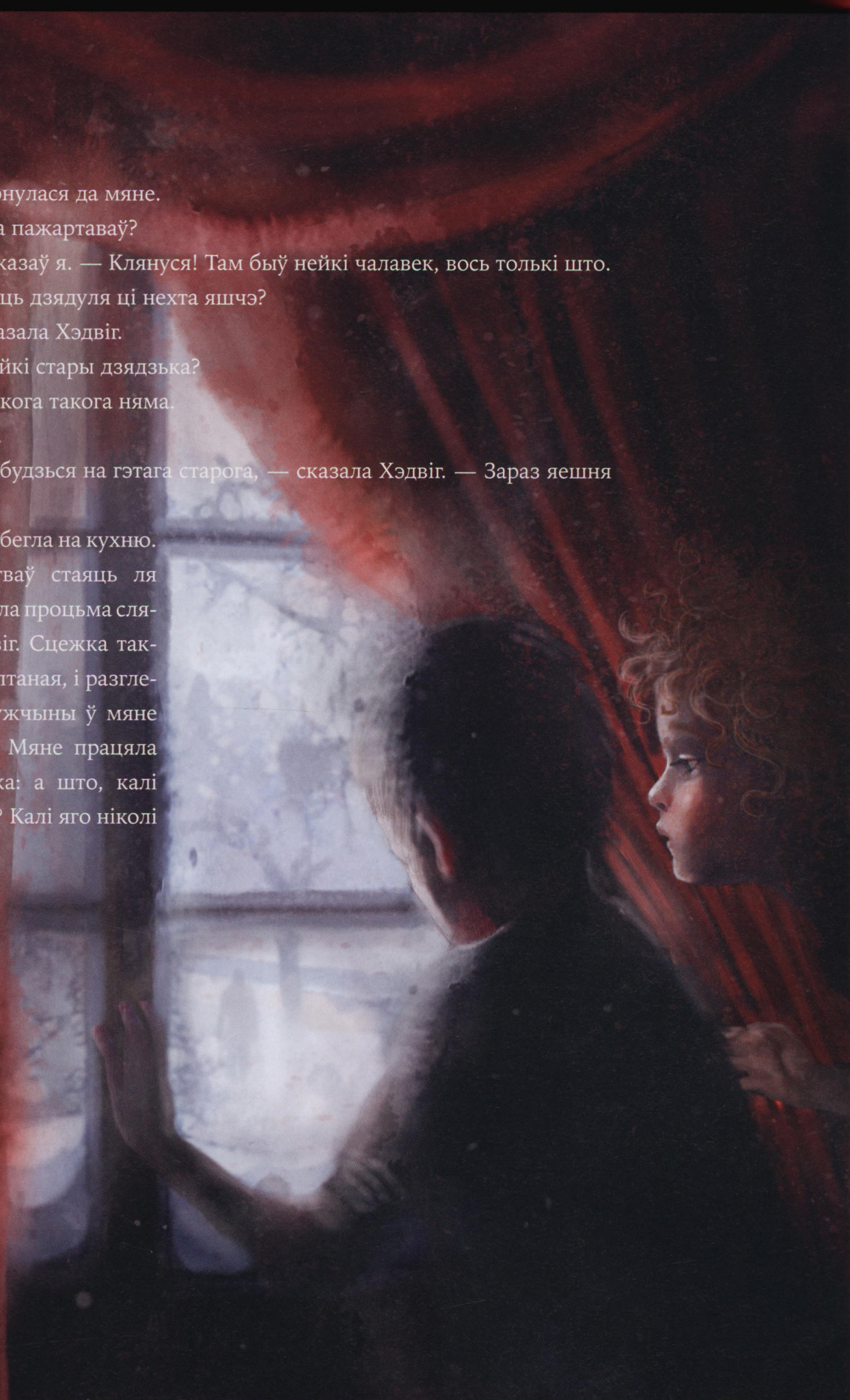
— У мяне нікога такога няма.

— А можа...

— Ладна, забудзься на гэтага старога, — сказала Хэдвіг. — Зараз яешня згарыць.

І яна зноў пабегла на кухню.

А я працягваў стаяць ля акна. У садзе была процьма слядоў, маіх і Хэдвіг. Сцежка таксама была вытапаная, і разгледзець сляды мужчыны ў мяне не атрымалася. Мяне працяла нечаканая думка: а што, калі яго тут не было? Калі яго ніколі тут і не было?

РАЗДЗЕЛ

7

Мы накрылі на стол у сталовай з ярка-ліловымі сценамі.

— Гэта калядны пакой, — патлумачыла Хэдвіг. — Хіба тут не класна?

— Я думаю, вельмі... А вы ўжо скончылі ўсё ўпрыгожваць? — запытаўся я.

Бо і тут паўсюль была калядная аздоба. У акне луналі папяровыя анёлы. З жырандолі пад самай столлю звісалі чырвоныя банты, а ў самым цэнтры стала стаяў агромністы калядны падсвечнік з вялізнымі свечкамі. Тут амаль у кожным пакоі было па калядным падсвечніку.

— Скончылі? Не, — адказала Хэдвіг. — У нашым доме хапае месцаў, якія яшчэ трэба ўпрыгожыць. Важна аздобіць кожны куток. Ведаеш чаму?

— Не-а.

— Бо гэта несправядліва, калі мы аздобім сталовую, а прыбіральню не. Прыбіральня можа пакрыўдзіцца!

— Пакрыўдзіцца? — я не змог стрымаць усмешкі.

— Мне падаецца, што ва ўсіх дамоў ёсць пачуцці. І ва ўсіх пакояў. Асабліва тут у нас, у Віле Сліве, калі ты разумееш, пра што я.

— Ага, — адказаў я.

Бо Віла Сліва і праўда была жывой.

— Я страшна люблю ўсё аздабляць, — сказала Хэдвіг. — Я лічу, што нават маленечкі кручок мусіць быць упрыгожаны да Раства, хіба не? Першае правіла Раства: Раства ніколі не бывае зашмат. Упрыгожваць трэба нават камору. У мяне ёсць адзін калядны гном, якога я стаўлю туды. І калі нехта адчыніць дзверы і пацягнецца па нейкае нудоцце кшталту мятлы, то і там не зможа забыцца, што хутка Раство. І гэта абсалютна правільна. Бо Раство — найцудоўнейшае свята, пра якое варта памятаць заўжды.

Я кіўнуў і падумаў пра наш калядны падсвечнік, што пыліўся недзе ў падвале.

Я думаў пра яго ўсю раніцу. І калі больш не змог думаць ні пра што іншае, я развітаўся з Хэдвіг і паспяшаўся дахаты.

Калі я ўвайшоў, мама і тата сядзелі на канапе, уткнуўшыся ў свае газеты. Часу ў іх, па ўсім відаць, хапала. Асабліва для таго, каб дастаць калядны падсвечнік, падумаў я. Але яны зноў пра яго забыліся, таму я хуценька спушціўся ў падвал.

Падсвечнік стаяў зверху на паліцы проста перад скрыняй з каляднай аздабай. За год ён паспеў добра пацямнець. Я вынес падсвечнік наверх, а ў глыбіні кухоннай шафы знайшоў анучку і сродак для чысткі латуні. Я нацёр падсвечнік гэтым сродкам і даў яму ўсмактацца — як некалі, я бачыў, рабіў тата, — а пасля зноў працёр анучкай.

На паверхні падсвечніка пачаў праступаць яго сапраўдны колер.

Я цёр і цёр, пакуль не пераканаўся, што ад шэрага налёту не засталася ні плямкі. Тады я паставіў падсвечнік пасярод кухоннага стала і агледзеў яго. Такім ён і мусіць быць: бліскучым, залацістым, зыркiм.

Не хапала толькі свечак.

Мне прыйшлося доўга корпацца ў кухонных шуфлядках, перш чым я знайшоў пакунак старых стэарынавых свечак і пушку запалак. Раней мама

з татам часта запальвалі свечкі, асабліва ўвосень, калі рабілася цёмна. Але сёлетняй восенню ім хапіла і люстры. Пакунак жа, відаць, застаўся яшчэ з мінулага года. Свечкі былі белыя, а не ліловыя, але што паробіш.

Я выцягнуў чатыры свечкі і ўставіў іх у падсвечнік. Яны не адразу сталі роўна, але я падклаў фольгу — як некалі, я бачыў, рабіў тата. Запаліўшы тры свечкі, я зрабіў крок назад.

Калі не зважаць, што свечкі былі белыя, а не ліловыя, падсвечнік выглядаў зусім як звычайна. Унутры ў мяне запалаў агеньчык радасці. Нарэшце Адвент прыйшоў і да нас!

І тут на кухню зайшоў тата. Ён пацягнуўся да кававаркі, каб напоўніць кубак. І зусім не заўважыў падсвечніка на сталe.

Я гучна кашлянуў.

— Ох, — сказаў тата. — Ты прастудзіўся?

— Ды не, — адказаў я.

— Не забывайся надзяваць шалік, — сказаў ён.

Узяўшы збан з кававаркі, тата да паловы напоўніў свой кубак. А потым скіраваўся назад у гасцёўню. Я кашлянуў зноў. Цяпер яшчэ гучней.

— Усё добра? — азірнуўся ён.

Ён усё яшчэ не заўважаў свечак на сталe. А мой ранейшы тата адразу б іх пабачыў. Ён заўжды заўважаў нешта такое, асабліва калі гэта было звязана са мной. Але татаў дваінік часта тармазіў, і я нават пачаў сумнявацца, ці варта мне дзеля яго ўпрыгожваць дом да Адвенту.

Камяк захрас у горле, але я стрымаўся.

— Я заняўся аздабай да Адвенту, — сказаў я так хуценька, як толькі мог, і паказаў на падсвечнік.

— О. Глядзі ты, ага.

— Так, — сказаў я. — Глядзі.

— І дзе ты яго знайшоў?

— У падвале.

— Ясна, — ён уздыхнуў. — Ужо тры свечкі, так...

— А заўтра будзе чатыры, — сказаў я.

— Як ляціць час.

— Ага, — адказаў я.

— І ты сам яго знайшоў?

— Ну вы ж пра яго забыліся.

— А мусілі б памятаць.

— Таму я сам яго дастаў, — сказаў я. — І пачысціў. Як гэта рабіў ты.

— Малайчына, — адказаў ён. — Малайчына, Юліян.

Але выглядала, ён казаў зусім не тое, што думаў. Яго позірк па-ранейшаму блукаў недзе далёка. Ён ускудлаціў мне валасы, узяў сваю каву і вярнуўся ў гасцёўню.

Я застаўся на кухні. Зусім адзін, з чатырма свечкамі ў калядным падсвечніку. Нейкія яны тужлівыя, падумалася мне, нібыта ім самотна. І да таго ж колер не той. Я хуценька іх затушыў. Пакой напоўніўся дымам, блакітным і едкім. Ідыёцкія свечкі, падумаў я. Ідыёцкі Адвент.

З кухні я падняўся ў свой пакой. Гучна зачыніў дзверы, але, вядома, ніхто гэтага не пачуў. Я лёг у ложка і схаваў галаву ў падушку. Так я ляжаў, пакуль не адчуў, што няма чым дыхаць, і толькі тады павярнуў галаву.

Падумай пра штосьці добрае, Юліян, сказаў я сабе. Пра штосьці добрае.

Звычайна, калі мне трэба было падумаць пра што-небудзь добрае, я думаў пра Раство. Але цяпер не атрымлівалася. Бо, па ўсім відаць, Раство ў нас дома адмянілі.

І тады я ўспомніў пра Хэдвіг. Пра яе мілы твар, пра яе шырокую ўсмішку. Я спрабаваў прыгадаць, як гучыць яе смех — і прыязны, і гарэзлівы адначасова.

І гэта дапамагло.

Хэдвіг, думаў я, была такая добрая да мяне. Прыйшоў час і мне зрабіць нешта добрае для Хэдвіг. Штосьці, што яе па-сапраўднаму ўсцешыць.

І я дакладна ведаў, што гэта.

Я падняўся з ложка, падышоў да стала і дастаў сваю свінню-скарбонку. Калі паспяшацца, то яшчэ можна паспець у крамы да закрыцця.

РАЗДЗЕЛ

8

— Добрай раніцы, — сказаў я, таропка ўваходзячы ў вітальню да Хэдвіг.
Было ўсяго дзевяць, але я не мог больш чакаць. З таго самага моманту, як учора ўвечары я купіў для яе падарунак, мне вельмі хацелася зноў сустрэцца з Хэдвіг.

Пабачыўшы мяне, яна моцна здзівілася.

— Ты так рана. І такі расчырванелы. Ты што, бег?

— Ды не, — адказаў я. — Ну, можа, толькі крыху.

Я не змог стрымаць усмешкі. Унутры ў мяне ўсё бурліла ад хвалявання.

Я хуценька скінуў куртку і чаравікі, а Хэдвіг тым часам з цікавасцю замной сачыла. У доме было ціха. Я раскрыў заплечнік і дастаў падарунак, загорнуты ў блакітную паперу з ружовымі кветкамі. Я прымусіў прадавачку знайсці звычайную паперу, бо не хацеў, каб на ёй красаваліся калядныя гномы. Мой падарунак не меў ніякага дачынення да Раства.

— Гэта што, мне? — спытала Хэдвіг.

Яна так збянтэжылася, што я ажно рассмяяўся.

— Так, табе.

— Але ж яшчэ не Раство?

— Гэта не калядны падарунак, — удакладніў я. — Трымай.

Я амаль што ўпіхнуў яго Хэдвіг, і толькі тады яна працягнула рукі, каб узяць пакунак.

Нейкі час Хэдвіг проста стаяла, пазіраючы на падарунак, потым пакруціла яго ў руках, крыху страсянула і асцярожна сціснула.

— Ён не такі і вялікі, — сказала яна.

— Ага, — адказаў я.

— Але мяккі. Кажуць, мяккія пакункі нецікавыя, але я так не думаю. Нецікавых пакункаў не бывае. Гэтым яны і класныя. Бо нешта запакаванае ўжо інтрыгуе. І толькі раскрыўшы ўпакоўку, ты разумееш, гэта штосьці цікавае або не, але ж тады пакунак перастае быць пакункам. А таму лічыць мяккія пакункі нечым нудным абсалютна памылкова, хіба не?

— Ага, — пагадзіўся я. — Відаць, маеш рацыю.

— І папера такая класная, — заўважыла яна.

— Ммм, — працягнуў я. — А зараз, можа, ты яго адкрыеш?

— Ну так.

Але Хэдвіг працягвала стаяць і глядзець на падарунак. Раптам яна падняла на мяне вочы.

— Я так хвалююся!

— Ды проста раскрый яго!

— Але калі я гэта зраблю, то ўбачу, што там унутры.

— Дык у гэтым і сэнс.

— Але я больш не буду так хвалявацца.

— Не будзеш... і што?..

— Ай, хіба ты не разумееш, што хвалявацца так класна!

Маё сэрца нібыта круціцца і круціцца на каньках, вырабляючы піруэты да галавакружэння, галавакружэння ад цуду. Хіба ты не ведаеш, пра што я?

— Эээ... Ну так, збольшага.

Сэрца на каньках, піруэты і галавакружэнне ад цуду — у Хэдвіг, па шчырасці, была своеасаблівая манера штосьці тлумачыць. Яна была самым незвычайным чалавекам, якога я сустракаў. Не падобная ні да кога.

— Але зараз ты сапраўды мусіш адкрыць падарунак, — сказаў я з усмешкай.

— Так, ты маеш рацыю. Сэрца не можа вечна круціцца, вырабляючы піруэты.

Мы ўзялі падарунак і пайшлі ў чырвоную гасцёўню. Хэдвіг паклала яго на стол, і мы разам уселіся на канапу. І тут яна пачала.

Спачатку Хэдвіг развязала вузельчык на стужцы. Я не ведаю, як гэта робіш ты, але калі я разгортваю падарункі, то звычайна проста зрываю стужку, змянаю яе і выкідваю. Ці зразаю нажніцамі, калі стужка занадта тугая, і адразу ж выкідваю. Але Хэдвіг асцярожна ўзялася пазногцямі за вузельчык і развязала яго. Потым яна завязала яго наноў, каб атрымаўся маленькі мілы банцік.

Пасля яна зняла паперу, павольна адклеіваючы адзін за адным кавалачкі скотча.

Калі ўсе яны былі адлепленыя, яна яшчэ нейкі час пазірала на загорнуты падарунак, затым уздыхнула і рассунула паперу.

Думаю, Хэдвіг не адразу зразумела, што гэта, бо неяк нахмурылася і схіліла галаву набок. Пасля яна ўзяла чырвоную тканіну ў рукі і выцягнула перад сабой.

— Купальнік!

— У іх таксама былі блакітны і чорны. Але ж я бачыў, як табе падабаецца чырвоны, таму ўзяў яго.

— Юліян! — усклікнула Хэдвіг.

Цяпер яна ўсміхнулася ўсім тварам.

— Вялікі, вялікі дзякуй!

Яна пацягнулася да мяне і моцна-моцна абняла. Я абняў яе ў адказ і адчуў, як і маё сэрца круціцца ў піруэце, бо ніколі раней я не бачыў, каб хтосьці быў такім шчаслівым, атрымаўшы ад мяне падарунак. Гэта было варта таго, каб скарыстаць амаль усе мае грошы са скарбонкі.

Калі мы нарэшце наабдымаліся, яна проста села і стала разглядваць свой купальнік.

— Ты гатовая? — спытаў я.

— Гатовая да чаго? — спытала Хэдвіг у адказ.

— Ну як жа, вучыцца плаваць.

— Што?!

— Я падумаў, што мог бы навучыць цябе плаваць. Для гэтага я і купіў табе купальнік.

— Зараз? Сёння?

— А чаму б і не? Басейн працуе.

Яна засмяялася.

— І праўда, чаму б не?

Пакуль яна збіралася, я выйшаў у сад. У маім заплечніку ўжо былі складзеныя ручнік, плаўкі і шампунь, я быў гатовы. Апошні раз я плаваў усяго два дні таму, у пятніцу пасля школы. Але падавалася, гэта было так даўно, быццам мінуў цэлы тыдзень. Вельмі дзіўна. Гэта, мабыць, таму, што я сустрэў Хэдвіг. Усяго два дні, а такое адчуванне, што мы старыя сябры.

Я падышоў да нашай снежнай сястры, зняў рукавіцу і дакрануўся да яе. З учарашняга дня крыху пахаладала, і яна зрабілася цвёрдай як лёд. Калі і надалей будзе марозна, яна прастаіць так яшчэ доўга. Я крыху абтрос з яе снег, што нападаў за ноч.

І тут з боку брамкі ў сад пачуўся нейкі гук. Брамка гучна скрыпнула і адчынілася. Нехта ўвайшоў.

Я вызірнуў з-за снежнай сястры і адразу ж пазнаў чалавека. Гэта быў ён. Той дзіўны стары.

Ён зрабіў некалькі крокаў углыб саду. На мяккім халодным свежым снезе іх было не чуваць. Сёння ён ступаў гэтак жа няўпэўнена, быццам яшчэ не вырашыў: ісці далей ці вяртацца.

А потым ён засунуў руку ў кішэню. Там нешта бразнула. З кішэні ён дастаў вялікі звязак ключоў, выбраў адзін асаблівы — даволі вялікі, стары, іржавы — і выцягнуў перад сабой.

Чалавек зрабіў яшчэ некалькі крокаў наперад, трымаючы перад сабой ключ, а потым спыніўся, узняў галаву і пачаў азірацца.

Я хутчэй схаваўся за снежнай сястрой. Стаіўся ціха як мышка. Ён не змог бы мяне заўважыць, але тут я пабачыў сваё дыханне. Яно клубілася над мной вялікімі белымі аблокамі. А калі гэта пабачыць ён?!

Закрыўшы рот рукой, я затрымаў дыханне.

Калі шмат плаваеш, то вучышся надоўга затрымліваць дыханне, бо робіш гэта штораз, апускаючыся пад ваду. Я ведаў, што змагу вытрымаць шэсць-дзясят секунд, таму пачаў лічыць.

Раз, два, тры, чатыры, пяць...

Можа, калі я буду проста ціхенька сядзець і не дыхаць, ён зноў рушыць сваёй дарогай. А калі ён трапіць у дом? Калі ўвойдзе туды? Толькі навошта? І, дарэчы, адкуль у яго ключ?

Шэсць, сем, восем, дзевяць, дзесяць...

І што здарыцца, калі Хэдвіг будзе выходзіць з дома, а ён у той самы момант уваходзіць? Можа, мне трэба яе папярэдзіць? Трэба ёй сказаць, што тут нейкі чалавек, нейкі чалавек, якога яна не ведае і які чамусьці мае ключ ад яе дома.

Адзінаццаць, дванаццаць, трынаццаць, чатырнаццаць, пятнаццаць...

Дарэчы, а куды гэта яна падзелася? І што здарылася са старым? Мне было страшнавата, што я не чую яго крокаў — ён мог павярнуць куды заўгодна, а я нават не пачуў бы. Ён мог стаяць цяпер проста за снежнай сястрой і назіраць за мной зверху. Ці мог пайсці сваёй дарогай... але дзе Хэдвіг?

РАЗДЗЕЛ

9

Я павярнуўся, каб краем вока бачыць уваходныя дзверы, і якраз у гэты момант яна выйшла. Яна несла вялізную квяцістую торбу, набітую амаль пад завязку, і ўсміхалася ва ўвесь рот.

— Юліян? Выбачай, я крыху затрымалася. Ніколі раней не хадзіла ў басейн, а таму дакладна не ведала, што ўзяць з сабой. Але цяпер я абсалютна гатовая. Спадзяюся, ты не памёр тут ад нуды, Юліян... Юліян? Ты дзе?

Яна спускаецца па сцезцы, думаў я, і зараз мусіць заўважыць таго чалавека. Зараз мусіць убачыць гэтага дзіўнага старога. А ён мусіць пабачыць яе. Але нічога не здарылася, абсалютна нічога, толькі Хэдвіг паклікала мяне яшчэ раз:

— Юліян? Мы што, не ідзем плаваць?

Я падняўся.

Яна стаяла пасярод сцяжынкі са сваёй вялізнай квяцістай торбай і запытальна на мяне глядзела. А стары зноў некуды знік.

Я азірнуўся, агледзеў сцезку ад пачатку да канца, але нідзе яго не пабачыў.

— Пачакай, — сказаў я Хэдвіг.

Выскачыўшы за брамку, я забег за рог вуліцы, каб праверыць, ці няма яго там.

Але і на вуліцы было пуста.

Я хуценька вярнуўся назад да Хэдвіг. Відаць, ён сышоў шпарка і ціха. Я раззлаваўся, што яму ўдалося так проста ўцячы.

— Што адбываецца? — спытала Хэдвіг.

— Ды зноў гэты стары, — адказаў я.

— Які стары?

— Ну, памятаеш, той, што ўчора пракраўся ў сад.

Яна зірнула на мяне. Было падобна, што яна збіралася нешта сказаць, але прыкусіла язык.

— У яго быў ключ, — працягваў я. — У яго быў ключ ад твайго дома.

Хэдвіг апусціла галаву і пачала разглядваць снег пад нагамі.

— Дык, значыць, ты ведаеш, хто гэта? — спытаў я.

Цяпер я адчуваў, што злуюся яшчэ больш:

не толькі на старога, але і на Хэдвіг, якая раптам зрабілася такой загадкавай.

— У яго ключ! — усклікнуў я.

Нарэшце Хэдвіг паглядзела на мяне:

— Магчыма, я ведаю, хто ён такі... — павольна прамовіла яна.

Яна выглядала вельмі сур'ёзнай, і ў яе вачах я заўважыў штосьці, чаго не бачыў раней. Быццам нешта ці нехта яе раніў.

— Праўда?

— Але, магчыма, я не мушу табе гэтага расказваць.

— Але чаму?.. Ты яго баішся?

— Магчыма, я і пра гэта не хачу казаць.

— Але... Што вас звязвае? Адкуль у яго ключ?

Яна зрабіла крок у мой бок. А потым, кінуўшы сваю вялізную торбу проста на снег, абняла.

— Юліян, — сказала яна. — Я не магу расказаць табе ўсё. Пакуль. Але спадзяюся, ты ўсё роўна застанешся маім сябрам.

— Ды я не пра тое, што мы не мусім сябраваць, — адказаў я. — Але хіба ты не баішся, што, маючы ключ, ён можа там зачыніцца?

— Не, — прамармытала яна ў маю куртку. — Не, не баюся. Прынамсі, не гэтага.

— Але чаму ты не можаш мне расказаць? — спытаў я.

— Не задавай мне пытанняў. Прашу цябе, — адказала яна.

— Ты дакладна яго не баішся?

Яна кіўнула.

— Дакладна.

Але не выглядала на тое, што яна была ў гэтым упэўненая.

Калі яна будзе хадзіць тут і баяцца... калі ён здолее прабрацца ў дом, а яна будзе адна...

Але я не змог больш нічога сказаць, бо Хэдвіг паправіла шапку і паглядзела на мяне так, быццам нічога не здарылася.

— Ну што, можам зараз ісці? Мы ж ідзём плаваць. О, я не магу дачакацца, калі навучуся плаваць! Хіба мы не ідзём, Юліян?

— ...Ідзём, — адказаў я. — Вядома.

— Ура!

У басейне цяпер было ціха: зусім хутка Раство. Усе мітусіліся ў крамах і калядных майстэрнях, займаліся выпечкай прысмакаў, пошукам ялінак і ўсімі тымі справам, якімі людзі звычайна займаюцца напярэдадні Раства. А таму басейн амаль цалкам належаў нам з Хэдвіг.

Я пачаў адтуль, дзе неглыбока.

Хэдвіг усё яшчэ вагалася. Я бачыў, як яна дрыжала.

— Для пачатку табе трэба прывыкнуць да вады, — сказаў я.

— О, — сказала Хэдвіг.

Яна пачала паволі спускацца па лесвіцы.

— Халодная, — адзначыла Хэдвіг.

— Але ж не кусаецца, — адказаў я, бо так заўжды казаў мне тата, калі я сам толькі вучыўся плаваць.

— Гэта мы яшчэ праверым, — сказала яна.

— Ты прывыкнеш, — падбадзёрыў я. — Акуніся ў ваду так, каб яна даставала да падбародка.

Хэдвіг кінула, але працягвала нерухома стаяць.

— Давай, вось так, — сказаў я, паказваючы. — Проста сагні калені.

Яна таксама павольна прысела. І вось мы абое ўжо сядзелі ў вадзе, што даходзіла нам да падбародка.

— А зараз затрымай дыханне і з галавой акуніся ў ваду, — сказаў я.

— Ну не. Каб вада трапіла мне ў лёгкай?!

— Яшчэ чаго, — адказаў я. — Ты ж не мусіш удыхаць, але пры жаданні можаш рабіць прыгожыя бурбалкі.

Я з галавой акунуўся ў ваду, каб падаць ёй прыклад. Але прабыў там зусім нядоўга, бо хацеў паказаць, як гэта проста. А ўзняўшыся на паверхню, усміхнуўся ёй.

— Бачыш. Гэта ж легкатня!

— Хм, — сказала Хэдвіг.

І, урэшце затрымаўшы дыханне, апусцілася пад ваду. Я думаў, яна тут жа вынырне, але на паверхню ўзняліся толькі маленькія бурбалкі. Яна сядзела пад вадой доўга-доўга.

Нарэшце Хэдвіг выскачыла проста перада мной. Вада сцякала з яе вало-соў, што абрамлялі галаву чырвона-карычневым шлемам.

— Ты гэта бачыў?! — усклікнула яна і рассмяялася. — У мяне атрымалася! Яна паспрабавала яшчэ і яшчэ, а потым я прапанаваў падняцца на бор-цік.

— Ужо выходзім з вады? — Хэдвіг выглядала расчараванай. — Але ў мяне ўсё атрымалася.

— Нам трэба крыху навучыцца рухаць нагамі, — патлумачыў я.

Хэдвіг схоплівала хутка. Яна з хвіліну назірала, як штосьці рабіў я, а по-тым садзілася на кафлю побач і рабіла тое самае.

— Ты вялікая малайчына! — сказаў я.

Раптам я адчуў, як мой голас стаў моцна нагадваць татаў. Ён гэтак жа хва-ліў мяне, калі нечаму вучыў. А таму я цудоўна ведаў, як пахвала дапамагае навучанню.

— Калі ты такая малайчына, — працягваў я, — давай зноў вернемся ў ваду.

— Ура! — закрычала Хэдвіг.

— Рухай нагамі, як я цябе навучыў, а рукамі рабі вось так.

І я паказаў ёй, як плаваць кролем.

— Так? — перапытала яна, пераймаючы.

— Абсалютна, — адказаў я.

— Цюцелька ў цюцельку? — спытала яна.

— Абсалютна цюцелька ў цюцельку, — адказаў я. — Нахіляйся наперад і плыві, лёгка і проста.

Я падаўся наперад, каб прадэманстраваць. Моцна адштурхнуўся нагамі і, робячы шырокія рухі рукамі, паплыў кролем, як тата, калі вучыў мяне плаваць тым летам, калі мне споўнілася сем. Праплыўшы некалькі метраў, я вярнуўся да Хэдвіг.

— Гэта лёгка, — сказаў я.

— Толькі падаецца, — адказала яна.

— У цябе ўсё атрымаецца.

— У мяне ўсё атрымаецца проста цудоўна! — і яна тут жа кінулася ў вадку.

Я адразу ўспомніў, як мне самому цяжка было навучыцца плаваць. І як я радаваўся, калі ўрэшце ўсё атрымалася, — так радаваўся, што нават пускаў бурбалкі. Мабыць, тое самае цяпер і з Хэдвіг. Пашанцавала ёй! Але насамрэч мне і настаўнічаць вельмі падабалася. Гэта быў першы раз, калі я кагосьці чамусьці вучыў. Звычайна ўсё было наадварот: нехта іншы, найчасцей дарослыя — тата, мама ці настаўніца — вучылі мяне. Але цяпер настаўнікам быў я сам. І ў нейкім сэнсе нёс адказнасць за Хэдвіг. Калі б у яе нічога не атрымалася, то гэта была б мая віна.

Я адчуў, як тахае сэрца. Я вельмі спадзяваўся, што яна зможа!

РАЗДЗЕЛ ІО

Хэдвіг адразу паплыла туды, дзе глыбока, — так упэўнена яна сябе адчувала. Мне было радасна гэта бачыць.

Спачатку падавалася, нібы ўсё добра. Яна рабіла так, як я яе навучыў. Рукі шпарка рухаліся то наперад, то назад, ногі то ўверх, то ўніз. Усё ішло як мае быць.

Ёй удалося праплысці яшчэ некалькі метраў, але, відаць, толькі таму, што яна набрала хуткасць пасля штуршка. Бо нечакана Хэдвіг спынілася. Я бачыў, як яна старалася, як махала рукамі і нагамі, але далей пасунуцца не змагла.

Рухацца ў яе атрымлівалася толькі ўніз.

Я застыў у здранцвенні. Хэдвіг тузала рукамі, пырскалася і білася, але нічога не дапамагала. Яна працягвала апускацца.

Хэдвіг удалося крыху прыўзняцца, але роўна настолькі, каб не кранацца нагамі дна і не мець магчымасці выплысці ні ўперад, ні назад. Ні ўверх. Яна проста ішла ўніз. Яна танула.

І якраз у гэты момант я быццам прачнуўся. Я кінуўся да Хэдвіг, паплыў так хутка, як толькі мог, і падхапіў яе.

Яна лавіла ротам паветра, калі я ўзняў яе галаву над вадой. Я цягнуў яе, пакуль мы абое не сталі на ногі, і толькі тады яна здолела штосьці сказаць.

— Як... як добра, што ты з'явіўся!

— Прабач, — сказаў я. — Я не мусіў табе дазваляць плаваць так глыбока.

— Я сама туды паплыла, — адказала яна. — Гэта не твая віна. Але... я была настолькі ўпэўненая, што ў мяне атрымаецца.

— Хутка ў цябе ўсё атрымаецца, — запэўніў я. — Нам проста трэба яшчэ патрэніравацца.

І мы ўсё трэніраваліся і трэніраваліся. Мы трымаліся плыткага месца — мне хапіла і аднаго няспраўджанага ўтаплення. Хэдвіг, відаць, таксама, бо яна рабіла толькі тое, што я казаў. Яна была напраўду таленавітай і цярплівай вучаніцай, а я быў напраўду таленавітым і цярплівым настаўнікам, думаў я.

Але нічога не дапамагала: ні наша таленавітасць, ні наша цярплівасць.

Справа ў тым, што Хэдвіг было немагчыма навучыць плаваць.

Як яна ні старалася, усё роўна ішла на дно.

Мы спрабавалі і брасам, і кролем, і на спіне. Я хацеў навучыць яе ўсім тым хітрыкам, якім навучылі мяне тата і трэнер па плаванні.

Але нічога не дапамагала.

Урэшце яна проста стала з плыткага боку басейна. Яе вочы, што звычайна ззялі ад шчасця, зусім пагаслі.

— Усё добра? — спытаў я і асцярожна дакрануўся да яе рукі.

Яна нічога не адказала.

— Хэдвіг?

— Нельга здавацца, — ціха прамовіла яна.

Але падавалася, насамрэч яна так не думала.

— Давай зробім перапынак, — прапанаваў я.

Яна кіўнула, не падымаючы на мяне вачэй.

— Так, нам патрэбны перапынак.

Мы селі на лаўку каля акна.

— Вось тут ты стаяла, — сказаў я і паказаў рукой. — Калі я пабачыў цябе першы раз. Ты прыціснулася носам да шыбы, вось так, — паказаў я, націснуўшы сабе на нос. — Ты была падобная да свінкі. Міленькай свінкі.

Я спадзяваўся, што яна рассмяецца, але яна маўчала. Я заўважыў, як у яе злёгка заблішчэлі вочы.

— Хэдвіг? — спытаў я асцярожна.

Яна хутка кіўнула.

— Ага, так.

— Нічога страшнага, што ў цябе не атрымалася сёння, — сказаў я. — Давай працягваць трэніроўкі, пакуль ты не зможаш плаваць як рыба. Ці як дэльфін.

— Нельга здавацца, — паўтарыла яна, быццам вывучыла гэта на памяць.

А потым яна глыбока ўздыхнула:

— Проста...

І замоўкла.

— Так? — перапытаў я.

— Я не ўпэўненая, што калі-небудзь навучуся плаваць.

— Што? — усклікнуў я. — Вядома, навучышся.

— Але маё цела нібыта не хоча. Нібыта... як гэта сказаць... я фізічна не здольная плаваць.

— Можа, у цябе і не самыя вялікія здольнасці да плавання, — адказаў я. — Але нельга сказаць, што гэта зусім немагчыма.

— Ды не, — запярэчыла Хэдвіг. — Я думаю, гэта так.

— Але чаму?

Яна павярнула галаву і зірнула на мяне. Яна раскрыла рот, нібы збіраючыся штосьці сказаць, нібы збіраючыся мне штосьці распавесці. Штосьці вялікае, важнае і вельмі сур'ёзнае. Але пасля перадумала.

— Давай будзем займацца далей, — ціха сказала яна.

— Праўда?

Яна глядзела на ваду ў басейне і, падавалася, была напужаная.

— Урэшце ўсё атрымаецца.

Я не ведаў, што адказаць. Не так я сабе ўяўляў сённяшні дзень. Мне вельмі хацелася пабачыць, як у яе ўсё атрымаецца, а выйшла адно засмучэнне.

— А давай адкладзём гэта на пасля, — прапанаваў я. — Калі ты стомленая, то нічому не навучышся.

Гэтак таксама казаў мне тата, калі я знясільваўся.

— Праўда? — спытала з надзеяй Хэдвіг.

— Вядома, — адказаў я. — Так заўжды бывае, калі чалавек чамусьці вучыцца. Спачатку ты трэніруешся. Затым адпачываеш. А потым зноў трэніруешся. І калі ты трэніруешся пасля адпачынку, то можаш асвоіць што заўгодна. Хоць нічога асаблівага і не рабіла.

— Сур'ёзна? — спытала Хэдвіг.

— Абсалютна сур'ёзна, — адказаў я. — А зараз, я думаю, ты мусіш пайсці дахаты і адразу ўлегчыся на канапу. На тую вялізную файную канапу з мяккімі падушкамі.

— Правільна, гэта добрая ідэя, — сказала Хэдвіг.

— Так, — адказаў я. — Вядома, добрая.

Мы схадзілі ў душ і пераадзеліся, а потым сустрэліся на вуліцы перад басейнам. Пачынаў ісці снег. Хэдвіг узняла твар да неба. Як добра: яна зноў была падобная да самой сябе.

— Хіба гэта не цудоўна? — спытала яна.

Снег падаў ёй на твар.

— Хм-м, — сказаў я.

Я працягнуў руку, і тры сняжынкі прызямліліся на маю рукавіцу.

— Ты задумвайся, што снег — гэта насамрэч вада? — спытала Хэдвіг.

— Не асабліва.

— Так дзіўна, што нешта чорнае, цёмнае і грознае можа быць такім лёгкім, мілым і прыгожым.

— Ага, — адказаў я. — То-бок... я ніколі пра гэта не думаў.

— І ўсе сняжынкі абсалютна розныя, — працягвала Хэдвіг. — Прырода зрабіла іх такімі. Кожная з іх зусім не падобная да астатніх. Ты заўважаў?

— Не-а, — адказаў я. — Таксама ніколі.

Снежныя крышталікі амаль бязважка ляжалі на маёй далоні. І праўда: першая сняжынка нагадвала зорку з шасцю канцамі, другая — шасцярэньку, а апошняя была падобная да цалкам раскрытай ружы.

— Адчуць калядны настрой мне лепш за ўсё дапамагае снег, — сказала Хэдвіг.

Яна ўсміхнулася.

— А што дорыць калядны настрой табе?

— Не ведаю, — адказаў я.

Хоць насамрэч цудоўна ведаў. Водары імберцавага печыва, хвоі, нагрэтых духмянасцяў і какавы. Упрыгожаная ялінка, дзынканне анёлаў на падсвечніку... Але я не мог растлумачыць гэта Хэдвіг, бо тады давялося б сказаць і пра Юні.

— Мне трэба дахаты, — сказаў я. — Ды і табе таксама. Ты мусіш добра адпачыць. А пасля ў цябе ўсё атрымаецца.

— Так, — адказала Хэдвіг. — Але, Юліян?

— М-м?

— А мы можам заўтра заняцца тым, што добра ўмею я?

— Ты пра што?

— Замест плавання.

— А-а-а, ну давай. А чым тады?

— Мы будзем катацца на каньках! — сказала Хэдвіг і ўсміхнулася ўсімі сваімі вяснушкамі. — У цябе ёсць канькі?

— Ёсць, — адказаў я. — Але я не ўмею добра катацца.

— Гэта проста выдатна! Давай сустрэнемся на спартыўнай пляцоўцы ў парку а трэцяй гадзіне.

РАЗДЗЕЛ

II

Па дарозе з басейна дахаты я думаў пра калядны настрой. Калядны настрой для Хэдвіг стварае снег. Для мяне — пах імберцавага печыва.

Але што такое калядны настрой? Хіба не дзіўна: мы цудоўна разумеем, што значыць «мець калядны настрой», але апісаць гэтае пачуццё бывае вельмі складана. Калядны настрой — гэта калі мякка і далікатна паколвае ў пальцах на нагах, а сэрца пачынае тахкаць мацней, але не настолькі, каб стала кепска. Калядны настрой выклікае жаданне працягнуць рукі і некага моцна абняць. Калядны настрой абуджае ў табе прагу спяваць, смяяцца і ледзь не плакаць. І ўсё гэта адначасова. Калі б калядны настрой меў колер, мне падаецца, ён мусіў бы быць цёпла-жоўтым, хоць колер Раства — чырвоны. Калядны настрой асвятляе мяне знутры, нібыта паходня.

І Хэдвіг мела рацыю: снег і праўда здольны ствараць калядны настрой. Асабліва той, што падае проста цяпер. Не занадта густы і не занадта мокры, не занадта халодны і не занадта калючы. Лёгкія зграбныя крышталікі ціха кладуцца на дахі, дрэвы і ходнікі. Снег накрывае сабой усё шэрае і страшнае. Ён сцішвае ўсе гукі, нібы агортвае свет мяккай воўнай. І хаця снег халодны, ён усё роўна дорыць сусвету крыху цеплыні, утульнасці і бяспекі.

Я паціху ішоў і насалоджваўся момантам. Я зусім не спяшаўся, бо ніхто мяне не чакаў. Да таго ж калі ты чымсьці насалоджваешся, то хочаш расцягнуць гэтае пачуццё надоўга. А яшчэ мяне грэла думка пра тое, што я зраблю, калі прыйду дахаты. Мабыць, напяху імберцавага печыва. Або ўваткну цвічкі гваздзікі ў апельсіны. Ці запакую калядныя падарункі. Я ўжо купіў падарункі для ўсёй сям'і. Тату — кубак для кавы, маме — завушніцы, а Аўгусце — футбольныя панчохі, бо яна з мячом сябрала ў адрозненне ад мяне. Таму мне засталося іх толькі запакаваць. У гэтым я не вялікі майстар. Мне складана раўняць куты і даводзіцца шмат карыстацца скотчам. Да таго ж у мяне амаль ніколі не атрымліваўся прыгожы банцік. А вось рабіць у канцы завіткі мне падабалася, асабліва калі стужкі былі доўгія. Закручваю стужкі на падарунках мяне навучыла Юні. Калі яна загортвала свае падарункі, то закручваю стужкі заўжды дазваляла мне, бо ведала, як моцна я гэта люблю. Вось якой клапацівай і добрай была Юні, і ў той момант думаць пра яе мне было не балюча, а радасна. Быццам яна была амаль побач, хоць і памерла.

Крамы гэтым нядзельным вечарам былі адчыненыя, бо набліжалася Раство. Наўколасюды-туды хадзілі людзі з торбамі і пакункамі пад пахамі. Іх твары выглядалі заклапочанымі, але зусім не маркотнымі, мабыць, яны таксама радаваліся снегу, як і я.

Я ўжо збіраўся павярнуць за рог, на сваю вуліцу, як раптам заўважыў чалавека, што выходзіў з паштовага аддзялення на іншым баку. Мой калядны настрой тут жа выпарыўся.

Бо гэта мусіў быць ён. Той стары. Той самы, з саду Хэдвіг. Чалавек з ключом. Я спыніўся і ўважліва да яго прыгледзеўся. Той самы шалік. Тая самая шапка. Тое самае панашанае зялёнае паліто. Ну так. Гэта яўна ён. Хоць выраз ягонага твару змяніўся. Сёння ён ужо не выглядаў ні злым, ні тужлівым — проста заклапочаным. Ён шпарка ішоў прэч, несучы пад пахай вялізную пасылку, якую, відаць, толькі што забраў з пошты.

Вядома, я ўжо збіраўся дахаты, хацеў напачы імберцавага печыва... Але раз мне зноў сустрэўся гэты стары, я не мог дазволіць яму знікнуць.

Ён крочыў шпарка, таму і мне трэба было паспяшацца, каб яго не ўпусціць. Я перабег вуліцу і пайшоў па тым самым баку, што і ён. Стараўся трымацца не надта блізка, каб ён мяне не заўважыў, але і не збіраўся аддаляцца, каб не згубіць яго з вачэй.

Я так баяўся, што ён зараз павернецца і заўважыць мяне. Але ў той жа час... было зусім няважна, ці ён мяне ўгледзіць. Ён жа ніколі раней мяне не бачыў, толькі я яго. Калі ён азірнецца, я проста адварнуся, падумаў я. І пачну свістаць, быццам бы незнарок.

Не, усё ж.... лепш не свістаць. Гэта можа падацца падазроным.

На шчасце, ён так і не павярнуўся. Ён проста таропка крочыў наперад, нібыта хацеў некуды паспець. У любым разе ад ягонай насцярожанасці, якую я пабачыў у садзе Хэдвіг, не засталася і знаку.

Ён знік за рагом вуліцы, а я паспяшаўся ўслед. Цяпер нават падбегаю, бо перажываў, што магу яго згубіць.

Але наблізіўшыся, на шчасце, зноў яго пабачыў. Ён шпарка ішоў наводдаль уніз па вуліцы.

Гэта быў ціхі, вузкі і цёмны завулак, без аніводнай каляднай гірлянды, да таго ж адзіны ліхтар тут быў сапсаваны: ён паміргваў і гудзеў. Я хутчэй прамінуў маленькую крамку, што адкідвала прастакутнік святла на снег. І чым далей я ішоў па гэтым завулку, тым цішэй тут рабілася.

Не было ні машын, ні мінакоў.

Толькі я і гэты стары. Ён ішоў шырачэзнымі крокамі, два ягоныя як адзін мой. Я амаль бег і ўсё думаў пра тое, як гучна шморгае мая падшываная куртка.

А яшчэ больш я пераймаўся праз тое, што ён можа азірнуцца. Калі б ён мяне заўважыў, зрабілася б відавочна, што я яго пераследую: на вуліцы, акрамя нас, не было нікога. Аднак я мусіў скарыстаць гэтую магчымасць. Яго з Хэдвіг звязвала нешта, пра што яна не хацела расказваць. Можа быць, яна баялася гэтага чалавека, бо ён мог нашкодзіць. І калі б я даведаўся, у чым справа, то здолеў бы ёй дапамагчы.

Ён павярнуў за рог. Я пабег за ім і спыніўся, каб аддыхацца. Стары знік у вузкім правулку. Але я прыкмеціў, як ён стаў ля нейкіх дзвярэй і зноў дастаў звязак ключоў. Той самы звязак!

Я чуў, як ён бразгаў ключамі. А потым, знайшоўшы патрэбны, уставіў яго ў замочную шчыліну. Павярнуў ключ, і дзверы адчыніліся. Стары ўвайшоў, прычыніўшы за сабой дзверы, і ўключыў святло. Праз дваіное акно на дзвярах і вялізную вітрину збоку яно лілося на снег.

Я стаіўся, схаваўшыся за рагом, не ў змозе паварушыцца. Што ж мне цяпер рабіць?

РАЗДЗЕЛ

12

Я зрабіў некалькі глыбокіх удыхаў, а потым сабраўся з сіламі і павярнуў за рог. Крамка старога была адзінай у гэтым вузкім правулку. І ў ёй дакладна не тоўпіліся людзі.

Вітрыну завешвала светлая фіранка, таму пабачыць, што адбывалася ўнутры, было немагчыма. Але шыльда на дзвярах была павернутая надпісам «Адчынена».

Наблізіўшыся да дзвярэй, я спыніўся. Я мусіў туды ўвайсці... Я мусіў. Але што мне сказаць? Патрэбны быў нейкі план. Можа, проста запытацца, катая гадзіна? Або сказаць, што я заблукаў, і спытаць дарогу? Або прыкінуцца, нібыта хачу нешта ў яго купіць? Ну так, някепскі план.

І тут я пачуў унутры нейкі шум. Рытмічны гук, як ад нейкай машыны. Гучнае ціканне ці груканне, не, усё ж і ціканне, і груканне адначасова... Нарэшце я наважыўся, узяўся за дзвярную ручку і пацягнуў уніз.

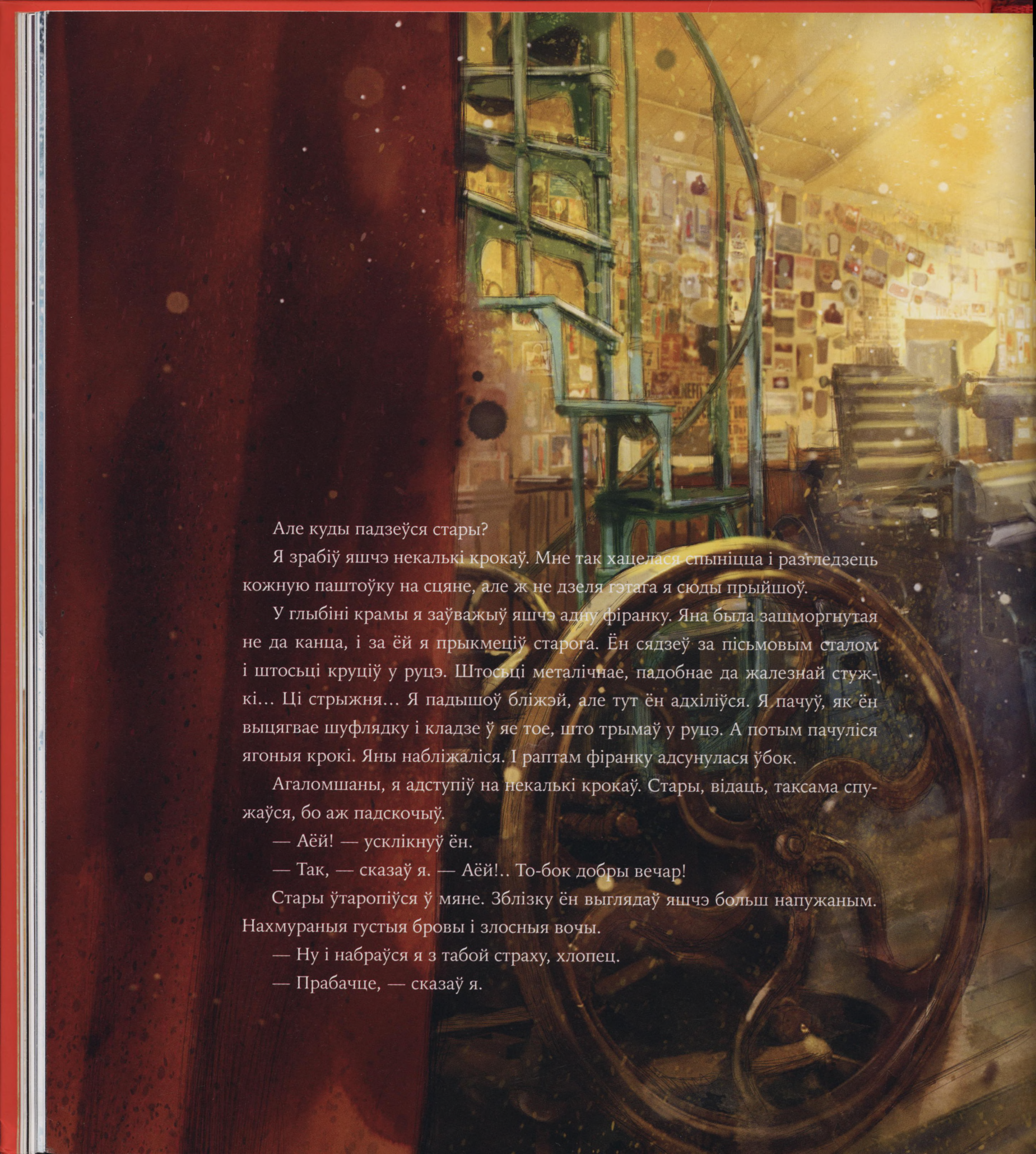
Гук зрабіўся мацнейшым. Гэта было першае, што я заўважыў. А другое — незвычайны пах. Я не адразу зразумеў, што гэта. Ён нагадваў мне пра школу. Пра сшыткі, і кантрольныя, і... Вось, цяпер я пазнаў яго. Гэта быў пах атранту.

Проста перад дзвярыма вісела фіранка. Я адсунуў яе ўбок. Але старога нідзе не пабачыў. Праўда, там і так хапала, на што паглядзець. Сцены былі завешаныя карцінамі. Дакладней, не карцінамі, а паштоўкамі. Тут паўсюль былі паштоўкі. Розных відаў і памераў. Вялізныя на дзень нараджэння, маленькія на хрэсьбіны, простыя віншавальныя, выкшталцонныя з нагоды канфірмацыі. І, вядома, калядныя. Самыя прыгожыя калядныя паштоўкі, якія я толькі бачыў. З анёламі і аленямі, каляднымі козачкамі і свінкамі, маленькімі тоўсценькімі немаўляткамі і вялізнымі ўсмешлівымі гномамі, каляднымі ружамі і зоркамі, і, вядома, з майстэрняй каляднага гнома. Некаторыя паштоўкі былі з пазалотай, некаторыя пасярэбраныя, а нейкія былі цалкам пакрытыя бліскаўкамі.

Я застыў перад адной з іх. Агromністай, памерам з альбомны аркуш. На ёй быў снежны пейзаж, а зверху — вялізнае зорнае неба. Па снезе ехалі сані, запряжаныя двума белымі коньмі. Людзі ў санях былі захутаныя ў вялізныя шкуры. Яны кіраваліся ў стары маёнтak, з вокнаў якога лілося цёплае святло. Як бы мне хацелася там пабываць, падумаў я. Гэтаксама накрыцца шкурамі і імчаць на Раство ў стары маёнтak.

Потым я прыгледзеўся яшчэ да адной паштоўкі. На ёй была музычная крама, дзе на паліцах стаялі кларнеты, саксафоны і трубы. Усе яны ярка ззялі. Пасярод крамы ўзвышалася вялізная калядная ялінка, таксама ўпрыгожаная маленькімі музычнымі інструментамі. А над ёй лётала мноства тоўсценькіх анёлкаў, і кожны з іх іграў на нейкім інструменце. Яны выглядалі такімі жывымі, нібы маглі вось-вось вылецець проста на мяне, і мне падавалася, я чуў тую музыку, што неслася з паштоўкі.

Я пайшоў далей углыб крамы. Пасярод яе на падлозе стаяла вялізная машына, ад якой і сыходзіла ціканне. Кожную секунду з бакавой шчыліны ў ёй выскаквала новая паштоўка. Гэта быў друкарскі станок. А крама была зусім не крамай, а друкарняй.

Але куды падзеўся стары?

Я зрабіў яшчэ некалькі крокаў. Мне так хацелася спыніцца і разгледзець кожную паштоўку на сцяне, але ж не дзеля гэтага я сюды прыйшоў.

У глыбіні крамы я заўважыў яшчэ адну фіранку. Яна была зашморгнутая не да канца, і за ёй я прыкмеціў старога. Ён сядзеў за пісьмовым сталом і штосьці круціў у руцэ. Штосьці металічнае, падобнае да жалезнай стужкі... Ці стрыжня... Я падышоў бліжэй, але тут ён адхіліўся. Я пачуў, як ён выцягвае шуфлядку і кладзе ў яе тое, што трымаў у руцэ. А потым пачуліся ягонныя крокі. Яны набліжаліся. І раптам фіранку адсунулася ўбок.

Агаломшаны, я адступіў на некалькі крокаў. Стары, відаць, таксама спужаўся, бо аж падскочыў.

— Аёй! — усклікнуў ён.

— Так, — сказаў я. — Аёй!.. То-бок добры вечар!

Стары ўтаропіўся ў мяне. Зблізку ён выглядаў яшчэ больш напужаным. Нахмураныя густыя бровы і злосныя вочы.

— Ну і набраўся я з табой страху, хлопец.

— Прабачце, — сказаў я.

Ён зрабіў крок мне насустрач. Ягоня вочы крыху падабрэлі.

— Ты заблудзіўся?

— Не...

«Трэба штосьці прыдумаць», — пранеслася ў галаве. Ён усё роўна мяне не ведаў. Для яго я проста нейкі падлетак, які абсалютна выпадкова аказаўся ў друкарні. Ды я асабліва і не ўмею хлусіць. Вось Аўгуста расказвае байкі так, што сама ў іх верыць. У мяне так ніколі не атрымлівалася. Толькі я пачынаю ілгаць — маю хлусню адразу выкрываюць.

— Хаця не, — выправіўся я. — Мабыць, так.

— Чакай, дык ты заблудзіўся ці не?

— Заблудзіўся, але потым усё ж вырашыў купіць калядных паштовак, — патлумачыў я. — А ў вас іх так шмат, мне вельмі пашанцавала.

Ён па-ранейшаму ўважліва на мяне глядзеў, але на яго твары было хутчэй здзіўленне, чым злосць.

— Ты заблудзіўся, а зараз хочаш купіць паштовак?

— Ну... так, — адказаў я.

Хлусіць мне яшчэ вучыцца і вучыцца. Гэтая спроба з трэскам правалілася.

Але нечакана стары ўсміхнуўся. Увесь яго барадаты твар пакрыўся зморшчынкамі, і ён больш не падаваўся мне такім страшным.

— Але я не прадаю тут паштоўкі, — сказаў ён.

— Як? — запытаўся я. — А што наконт?.. — і паказаў на паштоўкі, якімі зверху да нізу былі завешаныя сцены.

— Я іх друкую, — адказаў стары, — і прадаю ў крамах. Але не па адной. Ты ж, мабыць, не сотню паштовак хочаш, праўда?

— Не, — адказаў я. — Не сотню.

Ён схіліў галаву набок і прыгледзеўся да мяне. Яго вочы заблішчалі.

— Можаш узяць адну, — сказаў ён. — Выберы, якая табе падабаецца.

— Можна?!

— Толькі хутчэй, пакуль я не перадумаў.

— О! — усклікнуў я. — Дзякуй!

Я агледзеўся. Выбраць адну-адзіную паштоўку сярод усёй гэтай прыгажосці было немагчыма. Я працягнуў руку да той, што з санямі. Я ўявіў, як яна стане маёй, як я павешу яе над ложкам і, кладучыся спаць, буду разглядваць яе і наведвацца туды ў снах. А потым я заўважыў паштоўку з музычнымі інструментамі. Яна, мабыць, была яшчэ лепшай і больш пацешнай. Я б павесіў яе над сталом і, гледзячы на яе, хутчэй спраўляўся б з хатнім заданнем. Але побач была паштоўка з майстэрняй каляднага гнома. Гномы былі вельмі смешныя, яны моцна мне спадабаліся. Яшчэ адна паштоўка была з каляднай батлейкай, іншая — з ялінкай на плошчы, а на наступнай танцавалі тры алені...

Стары раптам рассмяўся.

— Думаеш, ёсць некалькі неблагіх?

— Так, — адказаў я. — Яны ўсе. То-бок не проста неблагіх, а вельмі прыгожых.

— Ладна, вазьмі дзве. Ці тры.

Ён пачынаў мне падабацца ўсё больш і больш.

— А пакуль ты выбіраеш, можа быць, хочаш чаго-небудзь папіць?

— Можа быць, хачу, — адказаў я. — То-бок хачу.

— Які ветлівы малады чалавек, — адзначыў стары і ўсміхнуўся.

— Я стараюся, — сказаў я.

— Але ж ты забыўся прадставіцца.

— Ой, прабачце!

І я хуценька працягнуў яму руку.

— Юліян.

Ён паціснуў яе. Рука ў яго аказалася моцная, мая ў ёй амаль схавалася.

— Прыемна пазнаёміцца, Юліян, — сказаў ён. — А мяне завуць Генрык.

РАЗДЗЕЛ ІЗ

Генрык прынёс мне сок і паставіў на столік у куце пакоя. Я зрабіў некалькі маленькіх глыткоў запар, бо пакуль п'еш, не мусіш нічога казаць. Генрык зірнуў на мяне.

— Колькі табе гадоў? — спытаў ён.

— Хутка будзе адзінаццаць.

— Ужо адзінаццаць? Для свайго ўзросту ты нізкаваты.

— Так, крыху нізкаваты.

— Некалі я ведаў аднаго хлопчыка, моцна падобнага да цябе, — сказаў ён.

— Праўда?

— І з футболам ты не сябруеш?

— Не-а.

— Вось і ён таксама. Ведаеш, чым ён займаўся на перапынках, пакуль іншыя ганялі ў двары ў футбол?

— Чым?

— Ён сядзеў у класе і маляваў.

— Ого.

— Ён маляваў, пакуль вучыўся ў малодшых класах, а пасля і ў старэйшых.
І нарэшце гэта стала ягонай працай.
Ён абвёў рукой паштоўкі, якія віселі наўкол, і раптам я зразумеў.
— Дык гэта былі вы!
— Маеш рацыю, вядома, я.
— Значыць, вы іх не толькі надрукавалі, але і намялявалі.
— Усе да адной.
— А я не ўмею маляваць, — сказаў я. — Але ўмею плаваць. І ў мяне ёсць
сябар, які таксама плавае.
— У цябе шмат сяброў?
— Не, усяго адзін.

Я задумаўся. Бо цяпер у мяне была яшчэ і Хэдвіг. Да таго ж я да канца не ведаў, ці засталіся мы з Юнам сябрамі. Апошнім часам я ў гэтым сумняваўся.

— Падаецца, у мяне ўсё ж двое сяброў, — паправіўся я. — У мяне двое сяброў.

— Двое добрых лепей за сотню кепскіх, — сказаў Генрык.

Ён падліў сок у маю шклянку, што амаль апусцела.

— Смачна?

— Ага, — адказаў я.

— Пі, у мяне яшчэ ёсць.

Генрык зноў усміхнуўся, і я вырашыў, што ён мне вельмі моцна падабаецца.

— Як ён працуе? — спытаў я і паказаў на друкарскі станок.

— Гэтая старая штуковіна? — Генрык устаў і паклаў на яе руку. — Я заву яе Мартай. У кожнай тутэйшай машыны ёсць сваё імя.

— Ого. Чаму?

— Любой машыне, не пазбаўленай пачуцця ўласнай годнасці, патрэбнае імя.

— Можа й так.

— Хадзі сюды, — паклікаў Генрык, — я навучу цябе з ёй абыходзіцца.

Ён дастаў цюбікі з фарбай і абмазаў агромністыя металічныя цыліндры.

— Толькі адну фарбу за раз, — папярэдзіў ён.

Затым націснуў вялізную чырвоную кнопку, і з машыны пачалі выскокваць паштоўкі. Спачатку яны былі проста чырвоныя. Пасля Генрык намазаў блакітную фарбу. Блакітны змяшаўся з чырвоным і зрабіўся фіялетавым. Урэшце ён узяў жоўтую, і на паштоўцы з'явіліся розныя адценні аранжавага і зялёнага, бо фарба змешвалася з чырвоным і блакітным. Я не мог адарваць вачэй ні ад працы станка, ні ад паштовак, што выскоквалі вонкі. З кожным новым колерам яны рабіліся ўсё прыгажэйшымі.

Пакуль мы працавалі, час ляцеў хутка. У мяне расчырванеліся шчокі, і я зусім забыўся, навошта прыйшоў. Тут было столькі кнопак, якія трэба было націскаць, столькі рычагоў, за якія трэба было цягнуць, столькі рэчаў, якія трэба было пільнаваць, — я не мог думаць ні пра што іншае.

Нарэшце паштоўкі былі цалкам надрукаваныя. Атрымаўся цэлы стос. Па чатыры паштоўкі на кожным аркушы.

— А зараз іх трэба разрэзаць, — сказаў Генрык.

Ён падвёў мяне да іншай машыны.

— Яе я называю Клара.

— А чаму? — запытаўся я.

— Табе не падаецца, што з выгляду яна вылітая Клара?

— Падобная, — засмяяўся я.

Мы разам паклалі пачак паштовак на ліст металу, і Генрык паказаў мне, як цягнуць за вялізны рычаг, каб нож разрэзаў аркушы акурат на дзве часткі. Мы зрабілі тое самае яшчэ раз, і з кожнага аркуша атрымалася па чатыры паштоўкі.

— Калі ласка.

Ён працягнуў адну мне:

— Можаш і гэтую ўзяць на знак удзячнасці за тваю працу.

— Дзякуй, — адказаў я.

Генрык усміхнуўся:

— Зробім яшчэ адну партыю?

— Вядома.

І тут я ўспомніў пра Вілу Сліву і Хэдвіг. Вось для чаго я прыйшоў. І цяпер, калі мы з Генрыкам зрабіліся добрымі сябрамі, калі разам пілі сок і друкавалі паштоўкі, можа, не здарыцца нічога страшнага, калі я запытаюся?

— Я хацеў бы задаць пытанне, — пачаў я. — Мяне цікавіць адна рэч. Я бачыў вас раней... то-бок сёння, крыху раней.

— Вось як?

— Каля... — я набраўся духу. — Каля Вілы Слівы.

— Што?

Ён нахмурыў бровы.

— Я бачыў вас каля Вілы Слівы, — паўтарыў я.

— Дык гэта быў ты.

Ён адварнуўся і пачаў змятаць абрэзкі паперы на падлозе побач з Кла-рай.

— Генрык? — паклікаў я. — Хіба мы не зробім яшчэ адну партыю?

Ён пасунуў рукаў кашулі, каб паглядзець на гадзіннік, але не было падобна, што яго сапраўды цікавіць час.

— На сёння хопіць, — сказаў ён. — У мяне вялікая замова, якую трэба аддаць заўтра раніцай. Я мушу паскорыць працу.

— Але... — наважыўся я з апошніх сіл. — Што вы рабілі ля Вілы Слівы? У вас быў ключ, але вы так і не ўвайшлі?

Ён зыркнуў на мяне, і яго погляд зрабіўся гэткім жа дзіўным, як тады, калі я пабачыў яго ўпершыню. Ён злаваўся, ці тужыў, ці ўсё разам?

— Трымайся падалей ад гэтага дома.

Венік і шуфлік у яго руцэ задрыжалі.

— Але чаму?..

— Проста трымайся падалей.

— Але...

— А зараз ты мусіш сысці. У мяне шмат працы.

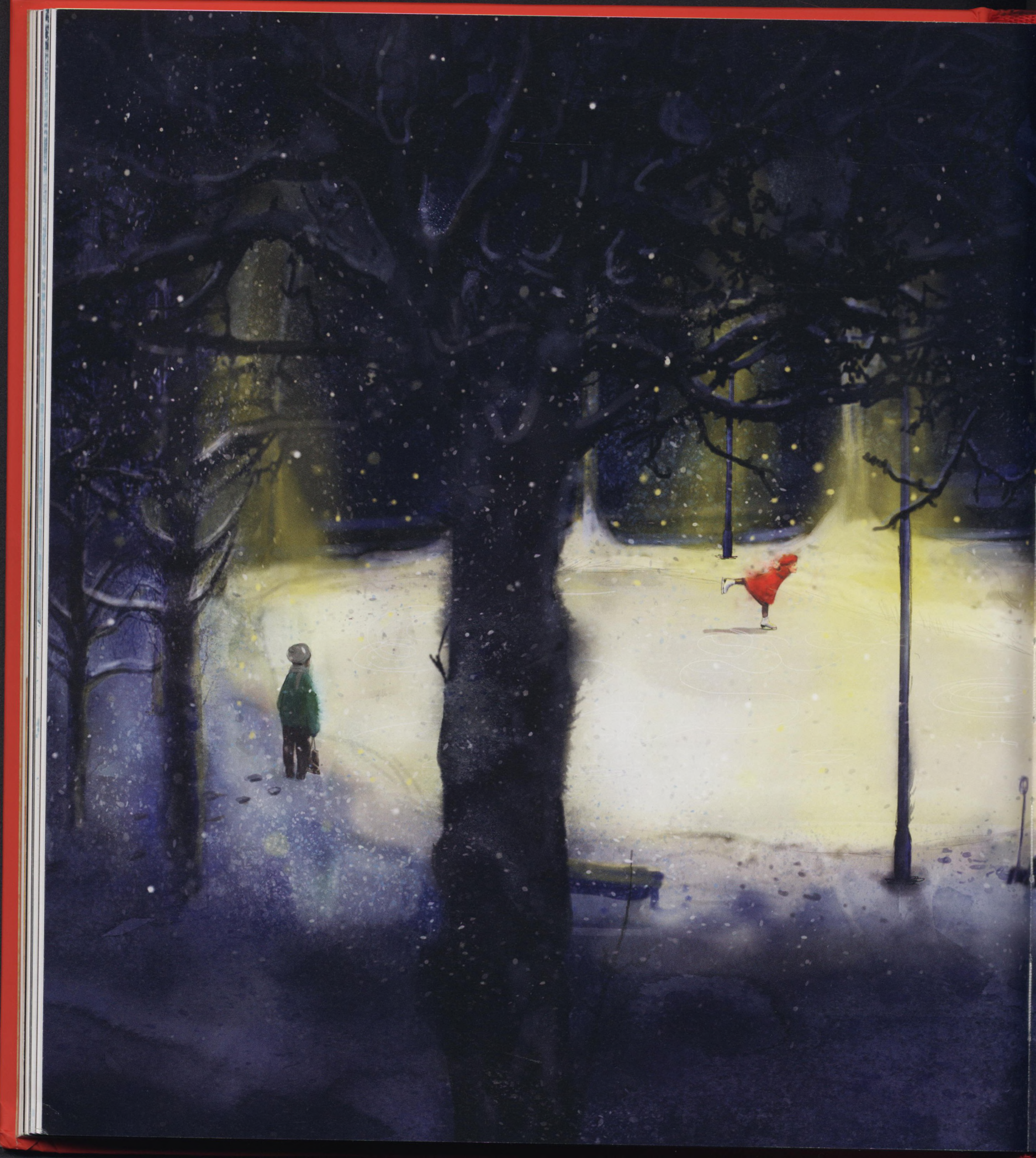
Я выправіўся дахаты і паспеў акурат на вячэру. Я яшчэ нічога не расказваў бацькам ні пра Хэдвіг, ні пра Вілу Сліву. А таму нічога не расказаў і пра Генрыка з яго друкарняй. Можна, раней яны звярнулі б увагу на тое, які я спакойны і ціхі, але не цяпер. Тым вечарам я лёг спаць, як звычайна, і, як звычайна, на наступны дзень пайшоў у школу. Толькі я пастаянна думаў пра Генрыка. Чаму ён раптам так моцна раззлаваўся? І што было не так з Вілай Слівай?

Падчас заняткаў я нічога асабліва не запомніў, але гэта было не страшна: у перадапошні школьны дзень мы ўсё роўна нічога новага не вучылі. Я думаў толькі пра Генрыка. А яшчэ пра Хэдвіг. І, вядома, пра Вілу Сліву.

Пасля школы я паспяшаўся дахаты, закінуў у сябе бутэрброд, а ў заплечнік паклаў пару канькоў. Я мушу запытацца ў яе пра ўсё, думаў я, проста мушу гэта зрабіць.

РАЗДЗЕЛ

І4

Кожную зіму дзіцячы басейн у гарадскім парку ператваралі ў каток, ме-
навіта там мы з Хэдвіг і дамовіліся сустрэцца. Калі я падыходзіў, ужо
цямнела, святло наўкол зрабілася сінім, і высокія жоўтыя ліхтары загарэліся
ўздоўж дарожкі. Быццам круглыя жоўтыя планеты ў касмічнай сінечы.

Я заўважыў Хэдвіг нашмат раней, чым яна мяне. На катку яна была зусім
адна. Я чуў, як гучна шоргалі канькі, калі яна імчала з канца ў канец. Хэдвіг
трымалася вельмі ўпэўнена і рухалася так, быццам не прыкладала для гэтага
ніякіх намаганняў. Яна разбеглася і скокнула на лёдзе, а потым гэтак жа спакой-
на апусцілася на ногі. Зрабіла яшчэ два рыўкі і пачала закручвацца ў піруэце.

Кола за колам, не адчуваючы млосці.

Кола за колам, рабаціністы ваўчок у чырвоным палітоне.

Потым яна заўважыла мяне, і яе твар асвятліла ўсмешка.

— Юліян!

Яна памчалася здалёк і рэзка затармазіла проста перада мной.

— А канькі ў цябе з сабой? — спытала яна.

— Ага, — адказаў я. — Але я не ўмею так добра, як ты.

— Затое ты добра плаваеш.

Я сеў на лаўку і зашнураваў свае чорныя хакейныя канькі. Гэтую пару мама купіла на блышным рынку. Яны былі мне шыракаватыя і пры гэтым ціснулі на пальцы. Зрэшты, я ўсё адно не асабліва любіў катацца.

Хэдвіг узяла мяне за руку і вывела на лёд.

— Давай! Ты не ўпадзеш.

Я тут жа напяўся як струна і з кожнай гарбінкай на лёдзе ўсё больш і больш баяўся ўпасці.

— Табе трэба расслабіцца, — сказала Хэдвіг. — Даверся мне.

— Ага.

І я сапраўды паспрабаваў.

Праз нейкі час катацца стала крыху лягчэй. Бо я адчуваў яе падтрымку. І штораз, калі я губляў раўнавагу, Хэдвіг падстрахоўвала мяне ўсё мацней.

— У цябе атрымліваецца! — падбадзёрвала яна.

А потым мы селі на лаўку. Я краем вока зірнуў на Хэдвіг. Шчокі яе ружавелі, а вочы смяяліся. Але нягледзячы на яе радасць і маё падазрэнне, што магу ўсё сапсаваць, я не стрымаўся, каб не спытаць пра Генрыка.

— Я бачыў Чалавека з ключом, — сказаў я. — Ізноў.

— Чалавека з ключом?

— Таго, што быў ля твайго дома.

Хэдвіг адварнулася. Яна пачала разглядваць лёзы сваіх канькоў, а адно з іх злёгка ўткнула ў зямлю.

— Мы яшчэ будзем катацца? — спытала яна. — Ці табе ўжо хутка да хаты?

— Я дазнаўся, што яго завуць Генрык, — не здаваўся я.

Яна ўздрыгнула.

— Генрык... — прамармытала яна.

— Я думаю, ты мусіш мне расказаць, хто гэта і чаму ты яго баішся.

Яна працягвала разгляд-
ваць свае канькі. Спачатку па-
давалася, што яна не адкажа,
але неўзабаве Хэдвіг усё ж
павярнулася да мяне.

— Я яго не баюся. Праўда.

— Не баішся? Тады ў чым
справа?

— Я пакуль не магу пра гэта расказаць, — ціха прамовіла яна. —
Але я спадзяюся, мы ўсё роўна застанёмся сябрамі.

— Вядома, мы ўсё роўна сябры, але я проста не разумею, чаму ты не мо-
жаш пра гэта расказаць.

— Ты мне таксама не пра ўсё расказваеш, — адказала Хэдвіг.

— Расказваю, — запярэчыў я. — У мяне няма таямніц.

— Напрыклад, ты амаль ніколі нічога не казаў пра сваю сястру. Але
я ў цябе не дапытваюся. Проста немагчыма ўсё адно аднаму расказаць вось
так адразу.

Раптам я адчуў у горле камяк. Яна, безумоўна, мела рацыю. Хэдвіг рабіла
правільна, што не дапытвалася ў мяне пра Юні.

— Я магу пачакаць, пакуль ты будзеш гатовы. Але я вельмі хачу пра яе
пачуць. Калі ты будзеш гатовы.

Я ўздыхнуў.

— А калі я ўжо гатовы?

— Проста зараз?

— Так, зараз.

— Тады я магу слухаць цябе хоць да раніцы.

Некалькі настаўніц у маёй школе пыталіся, ці не хачу я пагаварыць пра
тое, што адбылося. Але колькі ні спрабаваў, я не мог выціснуць з сябе ні слова.

Мне падавалася, што гэта не варта абмяркоўваць. Ці няправільна. Да таго ж яны ўсе ведалі, хто такая Юні, і гэта яшчэ больш усё ўскладняла — так мне падавалася.

Хэдвіг ніколі не бачыла Юні. Яна ніколі не бачыла маю сям'ю. І яшчэ некалькі дзён таму ніколі не бачыла мяне. І ўсё ж — ці, хутчэй, менавіта таму — я не мог уявіць, каму яшчэ здолеў бы ўсё расказаць.

Раптам словы ўнутры нібыта склаліся як трэба.

І я расказаў Хэдвіг пра Юні, сваю сястру. Юні, якая была самым жыццядарасным чалавекам з усіх, каго я ведаў. Якая смяялася гучней за ўсіх і заўжды была вясёлай і крыху няўрымслівай. Якая расла так хутка, што дагнала тату. Высокая, загадкавая і неспакойная. Яна дазваляла мне спаць побач, калі мне сніліся начныя кашмары. Кудлаціла мае валасы і запэўнівала, што нічога кепскага не можа здарыцца.

Але кепскае здарылася, хоць я не зразумеў як. Юні раптам зрабілася цішэйшай. Яна перастала так часта смяяцца. Перастала шумець. Яна перастала весяліцца, і калі ўначы я запаўзаў да яе ў ложак, паварочвалася спінай і прасіла мяне сысці.

— Яна захварэла? — спыталася Хэдвіг.

— Не... — адказаў я. — Гэта не была звычайная хвароба, як грып ці прастуда. Гэта была такая туга.

Я расказваў далей. Юні больш не магла хадзіць у школу, яна ўвесь час ляжала дома. Мама і тата таксама станавіліся ўсё цішэйшымі і цішэйшымі. Ніхто не ведаў, што рабіць. А Юні, якая так хутка расла, пачала нібыта драбнець. Яна ляжала ў сваім ложку і ўсё худнела, бо ёй было так тужліва, што зусім не хацелася есці.

Я расказаў усё гэта Хэдвіг. А потым мне спатрэбіўся перапынак, бо я наблізіўся да самага страшнага.

Хэдвіг узяла мяне за руку. Думаю, яна заўважыла, як мне балюча. Але і добра таксама. Бо раней я нікому нічога падобнага не расказваў пра тое лета, калі памерла Юні.

— Урэшце яна схуднела настолькі, што яе паклалі ў бальніцу.

— Але ж гэта добра? Ёй там дапамаглі?

Хэдвіг сціснула маю руку. Я зрабіў некалькі глыбокіх удыхаў, перш чым працягваць далей.

— Не, у бальніцы ёй стала яшчэ горш, — адказаў я. — У яе здарылася пнеўманія. А яна была ўжо такая худая.

— А потым? — прашаптала Хэдвіг.

— А потым яна памерла. Гэтага не мусіла быць. У бальніцы казалі, што так не бывае. Мама і тата казалі, што так не бывае. Але гэта адбылося. Мая сястра Юні памерла.

Я адчуў, як штосьці цёплае пацякло па маіх шчоках, і адварнуўся, каб не пабачыла Хэдвіг. Але яна адпусціла маю руку і замест гэтага абяруч абняла мяне.

— Ох, Юліян, — толькі і сказала яна.

Хэдвіг прыціснулася сваёй шчакой да маёй, і я адчуў, як яе слёзы змяшаліся з маімі.

Мы прасядзелі так моўчкі даволі доўга.

А потым разнялі абдымкі. Хэдвіг зняла рукавіцу, выцерла свае шчокі і мае таксама. Рука ў яе была цёплая.

— Слёзы — гэта таксама вада, — сказала яна. — А вада можа стаць снегам.

Я не ведаў, ці мусіць гэта супакоіць мяне, але ў любым разе прагучала прыгожа.

— А як у вас цяпер? — спытала Хэдвіг.

— Цяпер? — перапытаў я.

— Як у вас цяпер дома?

— ...Увесь час вельмі ціха. І не падобна, што мама і тата збіраюцца святкаваць Раство. Падаецца, яны зусім забыліся, як гэта робіцца.

— Але вы мусіце, — усклікнула Хэдвіг. — Вы мусіце святкаваць Раство!

— Не ведаю, — адказаў я.

— Ты казаў, што Юні звычайна была такой радаснай, — сказала Хэдвіг.

— Так, была. Перад тым, як зрабілася сумнай. Яна была самай жыццярадаснай з усіх, каго я ведаў. Але і пра гэта яны таксама забыліся.

Хэдвіг узяла мяне за руку і крыху яе сціснула.

— Ім пашанцавала, што ў іх ёсць ты, Юліян.

— Што ты маеш на ўвазе?

— Ты можаш даць ім прыклад. Ты можаш дапамагчы ім успомніць радасную Юні.

РАЗДЗЕЛ

15

Я хутчэй выправіўся дахаты. Хэдвіг, безумоўна, мела рацыю. Мама і тата забыліся на ўсё добрае, што было звязана з Юні. На тое, як шмат яна смяялася і жартавала, як яе голас то ўздываўся, то паніжаўся, калі яна гаварыла, і колькі дзіўных рэчаў яна прыдумляла. Можа, гэта і праўда дапаможа ім успомніць усё радаснае, а не толькі змрочнае.

Адзіным здымкам Юні, які мама з татам трымалі навідавоку, было яе старое школьнае фота, на якім яна выглядала сціплай і сур'ёзнай. Але я ведаў: у нас дома хапала і іншых здымкаў.

Я прыйшоў дахаты раней за бацькоў і адразу пачаў шукаць. Выцягваў шуфлядкі камоды, адчыняў дзверцы старой шафы і корпаўся на дне вялізнага куфра ў гасцёўні. Урэшце я знайшоў нашы фотаальбомы ў маміным працоўным стале. Я выцягнуў іх адтуль і пачаў гартаць. Прыемнае цяпло разлілося ўнутры. Мы столькі цудоўнага рабілі разам, усёй нашай сям'ёй, усе пяцёра, асабліва мы, дзеці. Я ўспомніў, як гэта: бегаць па летняй траве пад пырскамі палівалкі; ці ўтраіх сядзець у машыне з вялізнымі порцыямі марозіва, якое сцякае па пальцах; ці імчацца на лыжах навывперадкі ўніз

па заснежаным схіле; ці ляжаць на мяккім імху ў нашым будане, што неяк па вясне мы змайстравалі ў лесе, і назіраць, як сонца паблісквае між голля.

Гэта Юні першай кінулася пад пырскі; хітрасцю ўгаварыла маму і тату купіць марозіва; прыдумала зрабіць будан і звязала разам самыя буйныя і тоўстыя галіны паміж дрэў.

Нарэшце я вырашыў спыніцца на вялікім фотаздымку, дзе Юні была ў жоўтай летняй сукенцы і смяялася проста ў твар фатографу. Я нібыта чуў той ейны смех на фота. Такі раскацісты, быццам коцяцца белыя жамчужыны.

Я асцярожна дастаў фотаздымак з альбома, потым пайшоў на кухню і павесіў яго на льодоўню. І тут уваходныя дзверы адчыніліся, гэта былі мама і Аўгуста.

Я чуў, як яны ўвайшлі ў калідор. Аўгуста ныла. Яна была стомленая і знясіленая пасля садка і не хацела сама распранацца. Раней, калі яна была Дынамітам, то звычайна раўла, пакуль у мамы не здавалі нервы і тая не рабіла ўсё за яе. Але цяпер Аўгуста толькі жалілася, а потым здалася і моўчкі распранулася сама.

Затым яна адправілася ў гасцёўню да сваіх лялек і пачала ціхенька там гуляцца.

А мама пайшла да мяне на кухню. Як заўжды, яна ўскудлаціла мае валасы. Як заўжды, сказала «прывітанне». Як заўжды, запыталася, як прайшоў дзень.

І раптам застыла перад льодоўняй. Яна працягнула руку і паказала на здымак Юні.

— Адкуль гэта? — спытала яна, не гледзячы ў мой бок.

— З альбома, — адказаў я.

— Навошта ты павесіў гэта тут?

На кухню ўвайшла Аўгуста і заўважыла фота ў мацінай руцэ.

— Юні! — усклікнула Аўгуста.

І ўсміхнулася фотаздымку. Бо на фота Юні была такая шчаслівая, што ўсім хацелася ўсміхнуцца ў адказ.

Але, відаць, толькі не маме. Бо яна павярнулася да мяне і сказала вельмі ціха і вельмі сур'ёзна:

— Я не хачу, каб ты даставаў штосьці з альбомаў, Юліян.

— Але гэта не *штосьці*, — адказаў я. — Гэта Юні.

Мама павярнулася да Аўгусты.

— Ідзі ў гасцёўню. Я мушу пагаварыць з Юліянам.

— Але... — пачала Аўгуста.

— Зараз жа, — перапыніла яе мама.

І Аўгуста пабегла назад да сваіх лялек, зноў ціхенька ўладкавалася і працягнула гульню.

— Прысядзем на хвілінку? — мама паказала на стол.

Гэта было нібы пытанне, але я ведаў, што выбару ў мяне няма.

— Дарагі Юліян, — сказала мама, — я разумею, што табе хочацца, каб усё было як раней.

— Так.

— Але так ніколі не будзе, — запырэчыла мама.

— Я ведаю, — адказаў я.

— І Юні больш ніколі не вернецца, нават калі мы павесім яе фота, — працягнула яна.

— Не, — сказаў я. — Але гэта не для таго, каб...

— І я не думаю, што ўсё стане прасцей, калі мы будзем хадзіць і паўсюль у доме натыкацца на яе твар. Ці калі будзем пастаянна хадзіць на яе магілу.

— Гэта не паўсюль. Толькі на лядоўні. А на яе магіле мы ніколі і не былі.

— Нам проста патрэбны час, — сказала мама. — І паступова зробіцца лепш... Прынамсі, так кажуць.

Апошнюю фразу яна, падаецца, сказала самой сабе, бо на мяне нават не зірнула.

— Так, — сказаў я. — Але хіба нельга хаця б адзінае фота?

— Гэта зойме час, — сказала мама.

— Адно фота?

— Нам трэба быць цяролівымі, Юліян.

А потым яна ўстала, нахілілася да мяне і абняла. Але гэта былі дзіўныя абдымкі, не сапраўдныя мамыны абдымкі, а толькі іхняя копія.

Юні ляжала на сталі і ўсміхалася нам, але мама забрала фота і зноў занесла ў гасцёўню. Праз дзвярны праём я пабачыў, як яна паклала здымак назад у альбом, на тое самае месца, дзе ён быў. А потым вярнула альбом у свой працоўны стол і зачыніла шуфлядку.

Я працягваў сядзець. Я не мог нічога сказаць. Я зноў адчуў, як з вачэй вось-вось пацякуць ідыёцкія слёзы. Увесь дзень яны нібы чакалі моманту, ціснуць мне на грудзі. Я не змог нічога сказаць за абедам і пасля абеду таксама. І амаль не змог нічога з’есці. Але наўрад ці нехта гэта заўважыў, бо ўсе сядзелі моўчкі, як заўсёды.

Нарэшце я падняўся да сябе. Я стаяў пасярод пакоя і ўсё намагаўся каўтнуць. Мне так хацелася, каб гэты камяк у горле нарэшце знік.

Але ён не знікаў. Бо патрэбны час, як сказала мама.

Дурніца гэтая Хэдвіг, раптам падумаў я. Заўжды такая радасная. Ёй падаецца, што ўсё так проста. Можа, для яе ўсё так і ёсць, у яе вялізным утуль-

ным доме, дзе кожны пакой аздоблены да Раства і, мабыць, усе заўжды такія шчаслівыя і вясёлыя.

Але яна памыляецца, падумаў я. Яна не ведае нічога пра тое, як жывём мы. Нічагусенькі.

І чым больш я думаў пра гэта, тым больш злаваўся. А камяк у горле зусім не знікаў. Бо да Раства заставалася тры дні. Усяго тры дні. І нічога ў нас дома не наладзіцца. І ніякага нармальнага Раства не будзе.

РАЗДЗЕЛ
16

Назаўтра ў школе я быў сярдзіты. Гэта быў апошні дзень перад каляднымі вакацыямі — святочны, з прысмакамі і весялосцю. Але мне было зусім не весела.

Я быў сярдзіты і тады, калі выйшаў са школы, і нават тады, калі пабачыў, што Юн чакае мяне каля брамы.

— Прывітанне! — сказаў ён.

— Прывітанне.

— Ну вось і канікулы.

— Ага.

Мы прайшлі некалькі метраў. Юн зірнуў на мяне.

— Столькі снегу, — сказаў ён.

— Ага.

— Я раней столькі снегу не бачыў.

— Ну, так, — адказаў я.

І больш ён нічога не сказаў. І я таксама. То-бок усё ў нас было як звычайна. Я хутчэй вырваўся наперад. Мне хацелася дахаты... А зрэшты, не. Бо і там нічога добрага не было.

— Дарэчы, размаўляць пра надвор'е — гэта тупа, — сказаў я.

— Што? — перапытаў Юн.

— Толькі дарослыя пастаянна гавораць пра надвор'е, — працягнуў я.

— Можа, і так.

— Мне надакучыла гаварыць пра надвор'е.

— Ладна, — сказаў Юн. — Давай пагаворым пра штосьці іншае.

— Ага.

Але ніводзін з нас не прамовіў ні слова. І гэта таксама было пагана. З Юнам наогул было нудна размаўляць. Насамрэч, размаўляць было нудна з усімі.

Я паскорыў крок, Юн стараўся не адставаць. Я зірнуў на яго краем вока. Ногі ў яго былі як дзве тонкія палачкі, што вытыркаліся з агромністых зімовых ботаў. У Юна, відаць, раслі толькі ступні. На ім быў вялізны шалік, што закрываў палову твару. Другую палову закрывала шапка. А паміж імі — танюткая палоска. Але каб зразумець, што чалавек адчувае, асабліва калі ты яго добра ведаеш, не трэба бачыць шмат. І я добра бачыў, што адчуваў Юн. Яму было сумна. Вельмі-вельмі сумна.

Але мяне гэта не надта турбавала.

Мы ўжо наблізіліся да скрыжавання, на якім звычайна развіталіся, і я моўчкі павярнуў у свой бок — развітвацца я не збіраўся. Як і далей размаўляць пра нейкія глупствы.

— Чакай, — сказаў Юн.

Я павярнуўся.

— Што такое?

Ён зняў заплечнік, раскрыў яго і штосьці дастаў. Падарунак.

— Вось, калі ласка.

Я ўзяў яго.

— ...Дзякуй.

Для яго ў мяне не было падарунка. Раней мы заўжды нешта дарылі адзін аднаму, але сёлета я проста забыўся. Мабыць, трэба штосьці сказаць, прыдумаць нейкае прабачэнне. Але чаму я мушу гэта рабіць? Мы ж не дамаўляліся абменьвацца падарункамі. Я што, вінаваты, што ён мне яго ўручыў?

— Вясёлых свят, — сказаў Юн.

Я адчуў, як у мяне загарэліся шчокі.

— Не, — сказаў я.

— Што?

— Сёлета не будзе ніякіх вясёлых свят, — сказаў я і схаваў падарунак у запlechнік.

— Ну... — сказаў ён. — Можа, і не.

— Мне трэба дахаты.

— Ага... Ладна... Пакуль.

І Юн сышоў на сваіх танюткіх ножках у агромністых ботах. Яго цела амаль цалкам схавалася за запlechнікам, і я не бачыў яго галавы, бо Юн уцягнуў яе ў плечы.

У горле пякло. Нават гарэла.

Я павярнуўся і пайшоў у свой бок. Ну і прыдурак гэты Юн, думаў я, толькі пра надвор'е і можа гаварыць. Ідыёт гэты Юн, не разумее нічога. Я паскорыў крок, я ішоў так хутка, як толькі мог, мне хацелася, каб усё гэта з мяне выпарылася разам з хадой. Але нічога не атрымлівалася. У горле пякло так моцна, што, падавалася, зараз мяне званітуе. Я злаваўся на Юна, на маму, на тату... і нават на Юні, якая так раптоўна памерла.

Чаму яна мусіла памерці? Чорт, Юні, чаму ты проста ўзяла і памерла?!

Я павярнуў за рог і тут жа на некага наляцеў.

— Ай!

— Прывітанне!

Гэта была Хэдвіг. І гэта з ёй я сутыкнуўся. Яна дакранулася да лба, які, відаць, забалеў, але пасля ўсміхнулася. Яна ўсміхалася, як заўжды, адной са сваіх дурнаватых усмешчак.

— Дык гэта ты, — сказаў я.

— Юліян, — сказала Хэдвіг. — Я шукала цябе! І нарэшце знайшла.

— Знайшла, не паспрачаешся, — сказаў я, мацаючы свой лоб, які таксама балеў.

— Я так шмат пра цябе думала! — сказала Хэдвіг. — З учарашняга дня. Як усё прайшло ў цябе дома? З бацькамі? Ты змог пагаварыць з імі пра Юні? Я так шмат думала і пра цябе, і пра яе. Я так хацела б з ёй сустрэцца! Па тваіх расказах, яна была вельмі вясёлай і добрай. Якое шчасце было мець такую цудоўную сястру і як страшна сумна, што яе больш няма.

Яна працягвала балбатаць, як заўжды. Я зрабіў некалькі крокаў наперад. Раней мне падабалася яе слухаць, падабалася, як яна ўся свяцілася, а словы ліліся з яе і кружыліся ў танцы. Але цяпер усё было іначай.

— У цябе зашмат пытанняў, — сказаў я.

Яна са здзіўленнем зірнула на мяне.

— Ты ўсё задаеш і задаеш пытанні, — працягваў я. — Але адказы цябе зусім не цікавяць.

Яна замёрла.

— Мой брат заўжды казаў гэтаксама, — ціха прамовіла яна.

— Казаў гэтаксама? Які разумнік твой брат!

— Прабач, — сказала Хэдвіг. — Мне насамрэч усё гэта цікава. Проста ў мяне столькі пытанняў у галаве, што я не магу дачакацца адказу на кожнае з іх, разумееш, пра што я? Яны ўсе выстраіліся ў шэраг і напіраюць на мяне, спрабуючы

вырвацца, а я не магу іх утрымаць. Няўжо з табой такога не бывае, Юліян, — калі штосьці цябе перапаўняе і просіцца вонкі...

— Ну вось, ты зноў так зрабіла.

— О, — яна закрыла рот рукамі. — Прабач, прабач.

— Ты ўсё хочаш пра мяне ведаць, — сказаў я. — Але сама нічога не расказваеш.

— Я спрабую. Я праўда спрабую. Гэта ж не так проста.

Яна пазірала на мяне сваімі вялікімі шчырымі вачыма. І раптам я стаў тым, хто задае шмат пытанняў.

— Хіба гэта так складана? Мы можам разбіраць пытанне за пытаннем. Бо мяне цікавіць процьма рэчаў. Напрыклад, адкуль ты ведаеш Генрыка? Або чаму ён стаяў каля Вілы Слівы? Чаму я дагэтуль не сустракаўся з тваёй сям'ёй? Што за дзівы з крэслам-качалкай? І наогул, што не так з тваім домам?

Я перавёў дыханне і толькі цяпер асэнсаваў тое, што яна сказала хвіліну таму.

— І, дарэчы, як разумець, што твой брат «заўжды казаў», нібы ты вельмі любіш задаваць пытанні, але зусім не хочаш чуць адказы?

— Ты пра што? — спытала яна.

— Ты сказала «казаў». Што ён так «заўжды казаў». Чаму ты так сказала? Чаму не «заўжды кажа», бо ты ўвесь час гэта робіш. Што здарылася: ён памёр ці што?

Хэдвіг працягнула мне рукі, але я не дакрануўся да яе.

— О, Юліян, — ціха прамовіла яна.

— Менавіта, — сказаў я. — Я хачу, каб ты адказала. Цяпер твая чарга расказваць.

— Але я не магу, — запырэчыла Хэдвіг.

Яна апусціла галаву, каб не глядзець мне ў вочы.

— Тады я больш не збіраюся быць тваім сябрам, — сказаў я.

— Што?

— Я не хачу быць тваім сябрам. Мне не патрэбныя сябры. Прынамсі, такія, што не ўмеюць быць шчырымі.

— Юліян, не.

— Так, — сказаў я.

Я ўжо сабраўся сыходзіць, але яна ўхапіла мяне за руку.

— Ты не можаш гэта зрабіць, — сказала яна. — Бо ты адзін...

— Я магу рабіць што хачу, — адказаў я.

І пайшоў.

Сярдзітымі размахыстымі крокамі.

Адзін, два, тры крокі.

Чатыры, пяць, шэсць.

Але раптам мае крокі зрабіліся не такімі размахыстымі.

Сем, восем, дзевяць.

І не такімі сярдзітымі.

Дзесяць, адзінаццаць, дванаццаць.

І раптам я адчуў шкадаванне.

Яна, мабыць, стаіць там і глядзіць мне ўслед. Бедная Хэдвіг. Я не мусіў так моцна злавацца. І быць строгім. Магчыма, у яе хапае прычын не расказаць мне ўсё і адразу. Мы ж сябруем усяго некалькі дзён.

...Трынаццаць... чатырнаццаць... пятнаццаць... Яна, відаць, усё яшчэ стаіць там на тратуары і плача.

Я павярнуўся.

Але яе там не было.

І снег ужо замятаў яе сляды.

РАЗДЗЕЛ

17

Я доўга блукаў па вуліцах, пакуль ногі ў мяне не замерзлі. Не, не толькі ногі, я адчуваў мароз і ўнутры, быццам нечая рука моцна сціскала мне сэрца. І чым даўжэй я блукаў, тым мацней была яе хватка. Бо я паводзіўся нядобра. Так, я паводзіўся кепска. І з Юнам, і з Хэдвіг.

Спачатку я не мог прыдумаць нічога. Але тут мне прыйшла добрая ідэя. Трэба купіць Юну калядны падарунак. Сапраўдны добры падарунак. На тые кішэнныя грошы, што ў мяне засталіся.

А затым мне прыйшла ў галаву яшчэ адна добрая ідэя. Я мушу папрасіць прабачэння ў Хэдвіг. Я мушу гэта зрабіць. І зараз жа. Хоць гэта і азначала спазніцца на вячэру.

І як толькі я пачаў так разважаць, ледзяная рука паслабіла хватку і крыху адпусціла маё сэрца.

Я падбегаю кінуўся да Вілы Слівы.

Я так спадзяваўся, што застану Хэдвіг у садзе і адразу ж папрашу прабачэння. Але калі падышоў да яе дома, там было зусім цёмна. Ніводнага агеньчыка ў акне.

Сад таксама быў не расчышчаны, хаця з няззелі выпала шмат снегу. Я ішоў, патанаючы ў ім, да самых дзвярэй.

Так дзіўна: у мінулы раз, калі я прыходзіў, усё было расчышчана...

Але самае неверагоднае: снежная сястра знікла. Там, дзе яна стаяла раней, было роўнае і гладкае покрыва снегу. Хэдвіг яе разбурыла, бо раззлавалася на мяне?

Я доўга і гучна грукаў у дзверы, але мне ніхто не адказаў.

Тады я спусціўся па прыступках і пачаў узірацца ў вокны. Можа, яна з цемры сочыць за мной? Можа, яна раззлавалася і не хоча мне адчыняць?

— Хэдвіг, — ціха паклікаў я.

Але нічога не адбылося.

— Хэдвіг, — паўтарыў я крыху гучней. — Прабач!

І зноў нічога.

— Хэдвіг?!

...Цішыня.

І што мне было рабіць?

Я працягваў стаяць і глядзець на дом. І раптам пачаў заўважаць тое, чаго не бачыў раней. Белая фарба адслойвалася ад сцен і звисала вялікімі ашмоткамі... Адна з шыбаў на першым паверсе была разбітая. Можа, гэта здарылася, пакуль мяне тут не было. Я бачыў, як за акном пагойдвалася фіранка. Гэта ж той самы ліловы пакой, хіба не? Але якой абшарпанай выглядала фіранка, якой старой і падзёртай.

Сэрца ў мяне пачало калаціцца. Штосьці не сыходзілася. Ніяк не сыходзілася. З Вілай Слівай штосьці было не так. Можа, гэта іншы дом, можа, я памыліўся? Але я ведаў дакладна: гэта тое самае месца. Фіёрдавы завулак, 2. Адрас застаўся ранейшым.

І дзе тады Хэдвіг?

Я і сам не заўважыў, як апынуўся ля пабітага акна. Засунуў пальцы ўнутр і намацаў кручок. Калі адчыняў акно, мая рука пачала калаціцца.

А калі я залез унутр, дрыжыкі пабеглі па ўсім целе.

Спачатку я проста стаяў на падлозе. Кроў шумела ў вушах. І першым, што я адчуў, быў холад: з рота ў мяне ішла пара. Паступова мае вочы прывыклі да паўзмроку пакоя, я ўбачыў, як ён выглядаў, і ўскрыкнуў ад здзіўлення.

Як усё змянілася! Зялёныя шпалеры звисалі кавалкамі са сцен. Мяккая канапа была засланыя белай посцілкай, а падлогу пакрываў слой пылу.

Я зажмурыўся. Такого не можа быць. Куды падзеліся ўтульныя пакоі? Апошні раз я быў тут усяго два дні таму. Што магло здарыцца за гэты час?

Паволі я зноў расплюшчыў вочы.

Усё было па-ранейшаму. Пыл ляжаў тоўстым слоём, а ў куце я заўважыў мышыны памёт.

Я выскачыў у калідор і забег у бібліятэку. Паліцы стаялі зусім пустыя, кніг на іх больш не было. А мэблю хтосьці паставіў у кут. Толькі крэсла-качалка засталася на ранейшым месцы.

Але яно больш не было ні белым, ні бліскучым. Усё ў драпінах, плямінах і камяках пылу, крэсла было акурат такім, якім я яго пабачыў, гуляючы з Хэдвіг у хованкі.

Гэта проста не магло быць праўдай. Мне падавалася, я сплю і мушу хутка прачнуцца. Зусім хутка.

Я выйшаў у калідор і адчыніў дзверы на кухню. Прыгожы блакітны пакой, дзе мы так утульна пілі какаву, быў амаль пусты. Лядоўню пакрывалі вялізныя іржавыя плямы, а са столі звисала павуцінне.

Я пачуў, як хтосьці спалохана і хутка дышае, і раптам зразумеў, што гэта я сам.

А потым я пачуў нешта яшчэ: як у дзверы ўстаўляюць ключ.

Ключ павярнулі, і дзверы зарыпелі.

Хтосьці ўваходзіў у дом.

З кухні я заўважыў, як на падлогу ў калідоры лёг цень. Я хуценька схаваўся за дзвярыма. Высокі цень належаў мужчыне, што цяжка ступаў па падлозе.

Крокі набліжаліся. Я спрабаваў стаяць так ціха, як толькі мог. Каб не паварушыўся ні мускул, каб не вырваўся нават уздых.

Цень прайшоў міма. Я выдыхнуў з палёгкай. На кухню ён не зайшоў.

Я азірнуўся. Трэба было знайсці новае месца для схову. Бо калі мужчына вернецца і пачне аглядацца, то адразу мяне выкрые.

Можа, мне ўдасца схавання ўнізе ў кухоннай шафе? Я пракраўся да яе на дыбачках, як мага цішэй адчыніў дзверцы і залез унутр.

Там так моцна пахла плесняй, што мяне пачало нудзіць. Я скруціўся, прыгнуўшы галаву да каленяў, і хоць намагаўся зменшыцца, наколькі магчыма, усё роўна ўвесь не змяшчаўся. Я заўсёды марыў быць вышэйшым, а тут раптам стаў такім агромністым, што нават дзверцы не зачыніць. Як я ні згінаў рукі ды ногі, яны ўсё роўна заставаліся задаўгімі, а маё цела — завялікім.

І тут зноў пачуліся крокі. Мужчына вяртаўся назад, і гэтым разам ён зайшоў на кухню.

Я спрабаваў трымаць дзверцы зачыненымі, але не меў за што ўчапіцца: ручка знаходзілася звонку, а знутры яны былі зусім гладкія. Гладкія настолькі, што я знянацку іх упусціў.

Рыпучы, дзверцы шафы паволі расчыніліся. І пасярод пакоя я пабачыў мужчыну.

Я заплюшчыў вочы, зараз мяне знойдуць, яшчэ секунда...

— Юліян?

Гэты голас мне быў знаёмы, добра знаёмы.

Я расплюшчыў вочы і паглядзеў на Генрыка.

Заўважыўшы мяне, ён спачатку вельмі здзівіўся, але потым узяўся, бо вочы ў яго звузіліся, а голас стаў ніжэйшым.

— Я казаў, каб ты сюды не лез?! Казаў, што табе тут няма чаго рабіць?!

— Так, — адказаў я. — Прабачце.

Я вылез з шафы і стаў перад ім, утаропіўшыся ў маснічыны на падлозе. Так я пачуваўся ў большай бяспецы.

— А зараз раскажы, што ты тут робіш, — загадаў Генрык. — Гэта мой дом, і я не хачу, каб хтосьці сюды наведваўся.

— Ваш дом? — запытаўся я.

Тут мне прыйшлося падняць на яго вочы, настолькі я быў агаломшаны.

— Але чаму вы тут не жывяце?

Генрык павярнуў галаву так, каб яго твар аказаўся ў цені.

— Не хачу. Калі я тут, то ўвесь час думаю пра сваю сястру.

— Пра сястру? — перапытаў я.

Мой голас прагучаў быццам аднекуль здалёк.

— Пра Хэдвіг, — сказаў ён. — Маю малодшую сястру. Мне падаецца, яна ўсё яшчэ расхаджвае па гэтых пакоях.

Я трымаўся быццам нічога ніякага, гаварыў так, нібыта ўсё ў парадку, нібыта гэта нармальная размова. Але ўнутры ў мяне бушавала бура.

— А дзе яна цяпер? — я выціснуў з сябе пытанне. — Калі яе тут няма?

— На могілках, — адказаў Генрык. — Хэдвіг памерла.

— П... п... памерла?

— Яна памерла за два дні да Раства, у год, калі ёй споўнілася дзесяць, — адказаў Генрык.

Яго твар сказаўся, было бачна, як яму балюча гэта згадваць.

— Гэта было пяцьдзясят гадоў таму.

— Што? — перапытаў я.

— Сёлета будзе роўна пяцьдзясят гадоў.

— Не! — усклікнуў я. — Гэта няпраўда!

— Праўда. У мяне была сястра, якая памерла ў дзяцінстве.

— Не! У вас не было ніякай сястры! Не, Хэдвіг не ваша сястра! Гэта няпраўда!

Я кінуўся бегчы. І ад Генрыка, і ад Вілы Слівы. Я так спадзяваўся, што мне ўдасца ўцячы ад усяго.

РАЗДЗЕЛ 18

Я плаваў. Плаваў з канца ў канец басейна.
З канца ў канец.

Уздымаўся над вадой, толькі каб глынуць паветра, а потым зноў ныраў уніз і адчуваў, як струменіць па твары вада, калі я рухаюся.

Толькі басейн у мяне і застаўся, думаў я, каторы раз адштурхоўваючыся ад борціка.

Дома было ўсё гэтак жа тужліва, школа зачынілася на канікулы, а ісці да Юна я пасля таго, што зрабіў, не наважваўся. Цяпер мы дакладна перасталі быць сябрамі, вырашыў я. І ніякія падарункі, падараныя ці прынятыя, не дапамогуць.

Адзіным месцам, куды я апошнім часам мог пайсці, была Віла Сліва, але высветлілася, што насамрэч яе не існавала. А адзіным чалавекам, з якім я сябраваў, была Хэдвіг, і яе не існавала таксама. Таму што яна была... была...

Мне быццам бы не ставала смеласці скончыць гэтую думку.

Пра тое, што Хэдвіг, мая адзіная сяброўка, была... прывідам.

Такога не магло быць, гэта было абсалютна немагчыма. Немагчыма, каб Віла Сліва, такая цудоўная і цёплая, дзе кожны куток быў упрыгожаны

да Раства, ператварылася ў разваліну, ахутаную павуціннем і пылам. А Хэдвіг, якая была са мной абсалютна жывым чалавекам са сваім смехам і рабаціністым носам, аказалася пахаванай у магіле пяцьдзясят гадоў таму. Не, гэтага проста не магло быць.

І ўсё ж адбылося. Усё здарылася. І Віла Сліва, і Хэдвіг былі такімі ж рэальнымі, як я. Дом быў самым цёплым і ўтульным месцам, у якім я бываў. А Хэдвіг была самым жывым чалавекам, якога я сустрэкаў.

Я так па ёй сумаваў, што мне рабілася балюча. А што сказала б яна, разважаў я, што падумала б пра прывідны дом і абсалютна жывы прывід?

Вядома, яна ўсміхнулася б так шырока, што паказалася б шчарбінка паміж зубоў, наморшчыла б свой рабаціністы нос і сказала б... і цяпер я ведаю што... «Цудоўна, — сказала б яна, — проста цудоўна, што нешта падобнае адбылося, хача так не бывае. Бо паміж небам і зямлёй ёсць яшчэ шмат усяго, што ні ты, ні я не здольныя патлумачыць, і гэтаму трэба радавацца! Хіба свет не поўніцца неверагоднымі і невытлумачальнымі рэчамі, якія мы не можам зразумець, але хіба не яны робяць наша жыццё вартым таго, каб жыць? Юліян, хіба не яны робяць наша жыццё цікавым?!»

Яна абавязкова сказала б штосьці падобнае.

Але яе тут не было, і таму яна не магла так сказаць. Яна памерла і пахаваная на могілках, як і Юні.

Калі я крыху паплаваў, у мяне ўзнікла некалькі пытанняў, якія ўсё круціліся ў галаве. Чаму я сустрэў Хэдвіг? Чаму яна стаяла тут, перад басейнам, прыціснуўшыся носам да акна, і глядзела на мяне? Яна мусіла мне з нечым дапамагчы? Ці ўсё ж я ёй?

Не, гэта бессэнсоўна. Мне пашчасціла пражыць некалькі цудоўных дзён, нават дзівосных дзён, і на імгненне я паверыў, што ўсё і праўда наладзіцца. Што ў нас будзе сапраўднае Раство.

Але атрымалася, нібыта Хэдвіг збіралася мяне падмануць. Бо з Раством нічога не будзе добра. Нічога не будзе добра ні з чым.

Я плаваў, пакуль ахоўнік не папрасіў мяне выйсці з вады, бо басейн зачыняўся. Я паволі рушыў дахаты. Было не надта холадна, дзе-нідзе снег растаў і шэрай слотай ляжаў на вуліцах. Я адчуваў, як вада прасочвалася ў зімовыя боты. Снег — гэта ж проста вада. Брр!

На вячэру я паеў хрусткіх хлябцоў сам з сабою на кухні.

На сталае стаяў падсвечнік з тымі самымі чатырма белымі свечкамі. Ніхто не замяніў іх на ліловыя, ды і не запаліў таксама. У гэтым падсвечніку не было ніякага сэнсу. Ды і ў Растве зусім ніякага сэнсу не было.

Я падскочыў, выцягнуў свечкі з падсвечніка і кінуў іх у сметніцу.

Заўтра ўжо дваццаць трэцяга снежня, а дзень, хутчэй за ўсё, будзе як нейкі лістападаўскі панядзелак. У любым разе ні на Раство, ні на дзень нараджэння няма і намёку. Я паспрабаваў, але нічога не атрымалася, бо нікога больш гэта не хвалюе.

Сухіх хлябцоў больш не хацелася, іх я таксама выкінуў у сметніцу і пайшоў спаць, не сказаўшы бацькам «дабранач». Такім засмучаным, сярдзітым і расчараваным я не адчуваў сябе з таго часу, калі памерла Юні. У нечым я адчуваў сябе нават горш, бо цяпер мяне ніхто не супакойваў.

Я быў занадта засмучаны, сярдзіты і расчараваны, каб з некім гаварыць. Занадта засмучаны, сярдзіты і расчараваны, каб плакаць. Але і каб заснуць таксама. Я проста ляжаў у ложку і не рухаўся, нібыта паралізаваны.

Але знянацку... пакуль я ляжаў так і думаў, што ўсё будзе кепска, я пачуў, як дзверы ў мой пакой адчыніліся. І па драўлянай падлозе затупалі маленькія ножкі. Скрыпнула маснічына. А ножкі спыніліся проста ля майго ложка.

Я павярнуўся. Перада мной стаяла Аўгуста, мая малодшая сястра.

— Прывітанне, — прашаптала яна.

— Прывітанне, — прашаптаў я.

— Ты таксама не спіш?

— Не.

— Я думаю пра Раство, — сказала яна.

— Праўда?

— Што Раства не будзе. Без Юні.

— Ага. Я таксама так думаю.

— Можна мне паляжаць з табой? — спытала Аўгуста.

— ...Так, вядома.

Яна залезла пад коўдру і прыціснулася да мяне гэтаксама, як некалі я, калі забіраўся да Юні. Легла, паклаўшы галаву проста пад маім тварам, і яе мяккія валасы казыталі мне ў носе. Я прынохаўся. Яна пахла як звычайна: мылам, малаком і мокрымі гумавымі ботамі. Найлепшым пахам на свеце.

Я чуў, як яна дыхала ўсё павальней і павальней, а потым зусім супакоілася. Яна заснула.

Абдымаючы сястру і адчуваючы казытанне яе валасоў у носе, я таксама ўрэшце заснуў.

Калі ранкам я прачнуўся, Аўгуста ўсё гэтак жа соладка спала. На вуліцы паспела развіднець. Сонечныя промні прабіліся праз шчыліну між гардзінамі і асвятлілі Аўгусту. Яна слаба застагнала і пакруцілася, але не прачнулася.

Я ляжаў і глядзеў на яе. Калі Аўгуста спала, то падавалася яшчэ меншай. Я асцярожна працягнуў руку і абняў яе. Я мушу пра яе клапаціцца, падумаў я, у яе больш нікога няма.

Сёння ўжо дваццаць трэцяга снежня, і ў яе ёсць толькі я.

Аўгусце было пяць. А калі табе толькі пяць, нічога важнейшага за Раство не існуе. І няважна, што заўтра ў мяне дзень нараджэння. Гэта вечар напярэдадні Раства, і ў Аўгусты мусіць быць сапраўднае свята.

Я асцярожна выпаўз з-пад коўдры. Аўгуста прачнулася і заміргала, глядзячы на мяне.

— Спі, — сказаў я.

— А ты куды?

— У мяне ёсць справа.

— Якая?

— Пра такое нельга пытацца, бо хутка Раство, а на Раство ва ўсіх могуць быць сакрэты.

— Раство, — сказала Аўгуста.

Раптам яна цалкам прачнулася.

— Раство, — паўтарыў я.

Я ўсміхнуўся ёй. А потым нахіліўся да яе і, перад тым як сысці, моцна абняў.

— Раство будзе? — запытала Аўгуста.

Я кіўнуў:

— Абяцаю.

Так, Раство мусіць быць. Дзеля Аўгусты.

І мне падавалася, я ведаў, як яго наблізіць.

РАЗДЗЕЛ

19

Я бег усю дарогу да друкарні Генрыка, а калі нарэшце дабег, то зусім задыхаўся. Дзверы былі адчыненыя, магчыма, ён працаваў, хаця да Раства заставалася ўсяго два дні. І сапраўды: Генрык стаяў, схіліўшыся над машынай і трымаючы ў руцэ вялікі стос белых аркушаў. Мне падалося, ён выглядаў сумным і рухаўся нібы праз сілу. Генрык не пачуў, як я ўвайшоў, і заўважыў мяне, толькі калі машына сціхла.

Яго твар асвятліла ўсмешка.

— Юліян, — сказаў ён, адклаўшы аркушы ўбок. — Ты прыйшоў. Дзякуй табе, дзякуй!

Ён зрабіў крок насустрач і працягнуў мне рукі:

— Я хацеў пагаварыць з табой, але не ведаў, дзе ты живеш. Я так засмуціўся. Я не збіраўся цябе пужаць. Але я раззлаваўся і напалохаўся, пабачыўшы цябе там. Ты мог параніцца. Дом на часткі развальваецца. Падлога такая гнілая, што можна праваліцца... Але, вядома, найперш я засмуціўся як заўжды, калі думаю пра сястру...

Я таксама зрабіў крок яму насустрач і ўзяў яго працягнутыя рукі.

— А можаце пра яе расказаць? — спытаў я.

— Пра Хэдвіг?.. Магу, Юліян... Вядома, магу.

І зноў мы сядзелі за сталом у куце друкарні, і зноў ён прынёс нам соку. Але сёння я не піў так хутка. Мне хацелася сядзець як мага цішэй, каб проста слухаць аповед Генрыка і лавіць кожнае яго слова.

— Сёння спаўняецца пяцьдзясят гадоў, — сказаў ён. — Якраз сёння. У той дзень мы ўдваіх, яна і я, купілі калядную ялінку і разам прывезлі яе на санках дахаты на Вілу Сліву. Вечарам мы мусілі ўсёй сям'ёй, усе чацвёрка, яе ўпрыгожыць. Нам засталося зрабіць толькі гэта, у іншых пакоях ужо цалкам панавала Раство. Ты нават не ўяўляеш, як прыгожа ўсё выглядала.

— Чаму ж, — сказаў я. — Падаецца, уяўляю.

Ён кінуў на мяне хуткі позірк, у якім чыталася пытанне, але сабраўся з думкамі і працягнуў:

— Потым нас, дзяцей, адпусцілі на двор, а мама з татам мусілі зрабіць апошнія закупы. Мы тады часта каталіся на каньках на фіёрдзе, дзе збірала-ся шмат дзяцей. Самым смелым лічыўся той, хто пракаціцца далей за ўсіх.

Ён зрабіў паўзу. Але не дзеля мяне, а хутчэй дзеля сябе самога.

— На ёй было чырвонае паліто, — сказаў ён. — І яна цудоўна каталася на каньках, проста цудоўна. Магла круціцца і круціцца, як ваўчок.

— І я так падумаў! — сказаў я.

— Што ты маеш на ўвазе?

— Не, нічога, — адказаў я.

Ён затрымаў на мне погляд, а потым паволі працягнуў:

— Я сумняваюся, што яна збіралася каціцца занадта далёка. Яна не была з тых, хто любіць красавацца. Можа, проста захапілася, бо па-сапраўднаму любіла катацца на каньках.

Я затрымаў дыханне.

— Я быў крыху заняты, — сказаў Генрык, і яго голас аслаб. — Размаўляў з аднакласнікам, калі раптам заўважыў, як далёка яна ад'ехала. Туман слаўся па вадзе, і я ледзь змог яе разгледзець. Памятаю, як закрычаў: «Хэдвіг!» — але яна не адказала. Магчыма, скрыгат канькоў па лёдзе заглушаў мой голас — і яна не пачула. Я пракрычаў яе імя яшчэ раз, але яна ўсё рухалася наперад... А потым...

Ён паглядзеў у шклянку з сокам, але піць не стаў. Вялізная сляза пабегла па яго шчацэ.

— А потым я пачуў крык.

— Яе крык?

— Кароткі і гучны. Яна трапіла на праталіну. Яна правалілася ў палонку.

— А яна не ўмела плаваць, — сказаў я.

Ён рэзка павярнуўся ў мой бок.

— А ты адкуль ведаеш?

— Я не ведаю, — я паспяшаўся выправіцца. — Проста здагадаўся.

— Я кінуўся да яе. Яшчэ здалёк я ўбачыў яе рукі, што білі па вадзе. Але яна не прамовіла ні гуку. Ведаеш, так бывае з тымі, хто тоне. Я бачыў толькі рукі, я імчаў да яе што было сілы.

— А потым? — прашаптаў я.

— Неўзабаве яе рукі зніклі з маіх вачэй. Яна апусцілася ўніз і схавалася пад вадой. Мы ўсё шукалі і шукалі яе, але калі знайшлі, было ўжо занадта позна.

Генрык раптам ускочыў. Быццам больш не мог уседзець на месцы. Ён кінуўся ў сваю каморку. Я чуў, як ён адчыніў камоду і штосьці дастаў з шуфляды, а потым вярнуўся, несучы гэта ў руках.

— Яе канькі, — сказаў ён. — Калі мы нарэшце выцягнулі яе з вады, яны ўсё яшчэ былі на ёй. Я так і не змог з імі расстацца.

Канькі Хэдвіг... Гэта іх ён трымаў у руках, калі я быў тут упершыню.

Генрык круціў канькі і разглядваў, быццам не ведаў, што з імі рабіць. А потым паклаў на стол паміж намі. Я працягнуў руку і асцярожна правёў пальцамі па халодным метале ляза.

— З домам я таксама не змог расстацца, — працягваў Генрык. — Хаця ён проста стаіць і разбураецца.

— А чаму вы там не пасяліліся? — спытаў я.

Ён закашляўся і адварнуўся.

— Бо я дагэтуль адчуваю яе прысутнасць там, — адказаў ён. — Адчуваю, як яна расхаджвае па пакоях і не можа разабрацца са смерцю. Быццам не хоча паміраць. Думаю, так і ёсць. Не існавала чалавека, які любіў бы жыццё больш, чым мая сястра.

— Так, — сказаў я.

І я адчуў, як маё сэрца пачало калаціцца крыху мацней. Бо насамрэч не было чалавека, які любіў бы жыццё больш, чым Хэдвіг.

— Часам мне нават падаецца, што я магу бачыць яе і адчуваць, — працягваў Генрык. — Яе цень за рагом вуліцы, пасму рудых валасоў.

Ён зноў павярнуўся да мяне.

— Мабыць, ты лічыш, што ўсё гэта гучыць па-вар'яцку, — сказаў ён. — Нібыта я веру ў прывідаў.

— Ды не, — адказаў я. — Я зусім не лічу, што гэта гучыць па-вар'яцку.

Генрык усміхнуўся. У яго вачах заблішчалі агеньчыкі, і цяпер я зразумеў, каго ён мне нагадваў, хоць і быў на пяцьдзясят гадоў старэйшым: у яго былі такія самыя вочы, як у Хэдвіг.

— Дзякуй, Юліян, — сказаў ён. — Ты добры хлопец. Спадзяюся, твае сябры цябе цэняць.

— Не ведаю... — адказаў я. — Я не заўсёды бываю добрым сябрам. Па шчырасці... апошнім часам я быў так сабе сябар.

Ён глянуў на мяне і нібыта пабачыў мяне наскрозь, але неяк па-добраму, нібыта ён ведаў нашмат больш, чым казаў.

— Калі ты зробіў нешта, пра што шкадуеш, ты можаш гэта выправіць, — сказаў ён. — І калі ў цябе добрыя сябры, яны табе даруюць.

Я кіўнуў. Чыстая праўда. Насамрэч я мусіў усё выправіць. І раптам зразумеў як. І што гэта трэба зрабіць сёння, і яшчэ што я мушу зладзіць Раство для Аўгусты.

— А ці можна... можна я пазычу гэтыя канькі? Толькі на сённяшні вечар?
Генрык зірнуў на канькі і правёў пальцам па іх белай скуры.

— Ты хочаш іх пазычыць?

— Каб усё выправіць з сябрам, — патлумачыў я.

Ён уздыхнуў, быццам збіраючыся пра нешта запытацца, але перадумаў.

Урэшце ён сказаў:

— Ты ж не проста так быў на Віле Сліве? Не дзеля забавы?

Я пахітаў галавой.

— Не.

— І ты штосьці ведаеш пра Хэдвіг?

Я кіўнуў.

Раптам ён падсунуў канькі да мяне.

— Можаш іх пазычыць. Але я хачу, каб аднойчы ты мне ўсё раскажаў.

Абяцаеш?

— Абяцаю, — сказаў я.

Больш за ўсё на свеце мне хацелася з кім-небудзь пагаварыць пра Хэдвіг.

— Але ж ты прыйшоў не для таго, каб узяць канькі, праўда? — спытаў

Генрык.

— Праўда. Я прыйшоў, каб штосьці надрукаваць.

Я адчуў, як мяне напаўняе энергія.

— Мне патрэбная дапамога, каб зрабіць калядную паштоўку, — сказаў я. — Нават не так. Мне патрэбная дапамога, каб зрабіць шмат калядных паштовак.

РАЗДЗЕЛ

20

Яны яшчэ не ўвайшлі, а я пачуў ужо іх галасы на ганку: галасы мамы, таты і Аўгусты. Яны вярталіся з працы і садка, хоць да Раства застава-лася ўсяго два дні. Але так было нават лепш, бо ніхто не сачыў, чым я зай-маўся ўвесь дзень. І вось нарэшце скончыў.

Усеўшыся на канапу, я пачаў чакаць. Але тое, што я сеў, зусім не азнача-ла, што расслабіўся. Я адчуваў, як маё цела напярэлася, быццам лук.

Я слухаў, як яны ўстаўлялі ў дзверы ключ. Як уваходзілі ў дом і ўклю-чалі святло ў калідоры. Я чуў, як пстрыкнуў выключальнік, і бачыў тонкую палоску святла пад дзвярыма. А яны нічога не маглі пабачыць, пакуль не ад-чыняцца дзверы ў гасцёўню.

Я чуў, як яны распраналіся, але потым стала ціха: відаць, яны адчулі, што нешта не так.

Неўзабаве яны ўвайшлі ў гасцёўню, уключылі святло і проста замёрлі, лыпаючы вачыма: мама, тата і Аўгуста.

І вось што яны пабачылі: усё было завешана каляднымі паштоўкамі. Вя-лікімі паштоўкамі і маленькімі, паштоўкамі з бліскаўкамі і з пазалотай, глян-цавымі і матавымі, каляровымі і чорна-белымі. Яны ўсе былі такія прыгожыя, як мог зрабіць толькі Генрык. І на кожнай з іх была тая самая дзяўчынка.

— Гэта ж Юні! — усклікнула Аўгуста.

Я прынёс Генрыку цэлы альбом, і мы разам выбралі процьму здымкаў. Некалькі, на якіх Юні яшчэ немаўля, некалькі, дзе ёй два гады і яна ў падгузку, яе першыя школьны дзень, яе канфірмацыя і шмат-шмат іншых. На большасці фота яна ўсміхалася ці нават рагатала ў сваёй звычайнай манеры. На гэтых здымках Юні была якраз такой, якой і засталася ў маіх успамінах.

Але не на кожнай фатаграфіі Юні была адна. Тут таксама віселі выявы маёй сястры разам з намі ўсімі. Юні ў абдымках мамы, Юні гуляе ў бадмінтон з татам, Юні з Аўгустай на плячах, мы з Юні ў яе ложку, па-ранішняму кудлатыя.

Аўгуста падбегла да некалькіх паштовак, зняла іх і пачала разглядваць.

— Класна! Як класна!

Мама з татам не сказалі ні слова, проста абышлі гасцёўню, затрымліваючыся ля кожнага фотаздымка, ля кожнай паштоўкі, гладзячы пальцам паперу, гладзячы ўсмешку Юні.

Аўгуста зняла некалькі паштовак і склала іх у стосік.

— Я магу ўзяць гэтую? І гэтую? А гэтую?

— Так, — сказаў я. — Вядома!

Аўгуста ўсміхнулася ва ўвесь рот.

— Дзякуй!

Але мама з татам па-ранейшаму маўчалі.

Я падняўся.

— А вы не хочаце выбраць штосьці для сябе? — спытаў я.

Яны прамаўчалі, працягваючы з пустымі тварамі блукаць між паштовак.

Я адчуваў, як хутка і моцна калоціцца сэрца. Яны, відаць, і не збіраліся нічога казаць, яны, відаць, так нічога і не зразумелі. Можа, мне варта паспрабаваць яшчэ раз.

— Я стараўся рабіць так, як вы раілі, — патлумачыў я. — Чакаць, пакуль час вылучыць і ўсё такое. І не гаварыць шмат пра Юні, бо гэта можа дапамагчы мне забыцца на боль... Але нічога не атрымліваецца.

— Мне трэба з нечым яшчэ разабрацца, — адказаў я. — З чымсьці, што вас не тычыцца. А тычыцца маёй сяброўкі. Мне трэба зрабіць гэта проста зараз. Сёння ўвечары.

Я выскачыў у калідор, накінуў куртку, нацягнуў боты і схпіў заплечнік.

— Юліян? — паклікала Аўгуста.

Мама выйшла за мной.

— Пачакай, Юліян.

Але ў мяне не было часу. Не было часу падумаць, якімі дурнямі я іх лічыў. Не было часу адчуць, як я засмуціўся, што калядныя паштоўкі іх зусім не змянілі. У мяне не было часу нават раззлавацца.

Я адчыніў дзверы і, надзяваючы заплечнік, выскачыў у вечаровую цемру. У заплечніку ляжалі канькі для Хэдвіг.

РАЗДЗЕЛ

21

Калі я нарэшце дабраўся да могілак, мне было горача і дыхалася цяжка. У тутэйшым змроку панаваў поўны спакой, толькі ля многіх магіл палымнелі агеньчыкі свечак. Я знайшоў магілу Юні і крыху ля яе пастаяў. Магіла падавалася самотнай і змрочнай. Я пашкадаваў, што не захапіў з сабой свечкі, але часу ў мяне не было. Бо не дзеля яе я сюды прыйшоў.

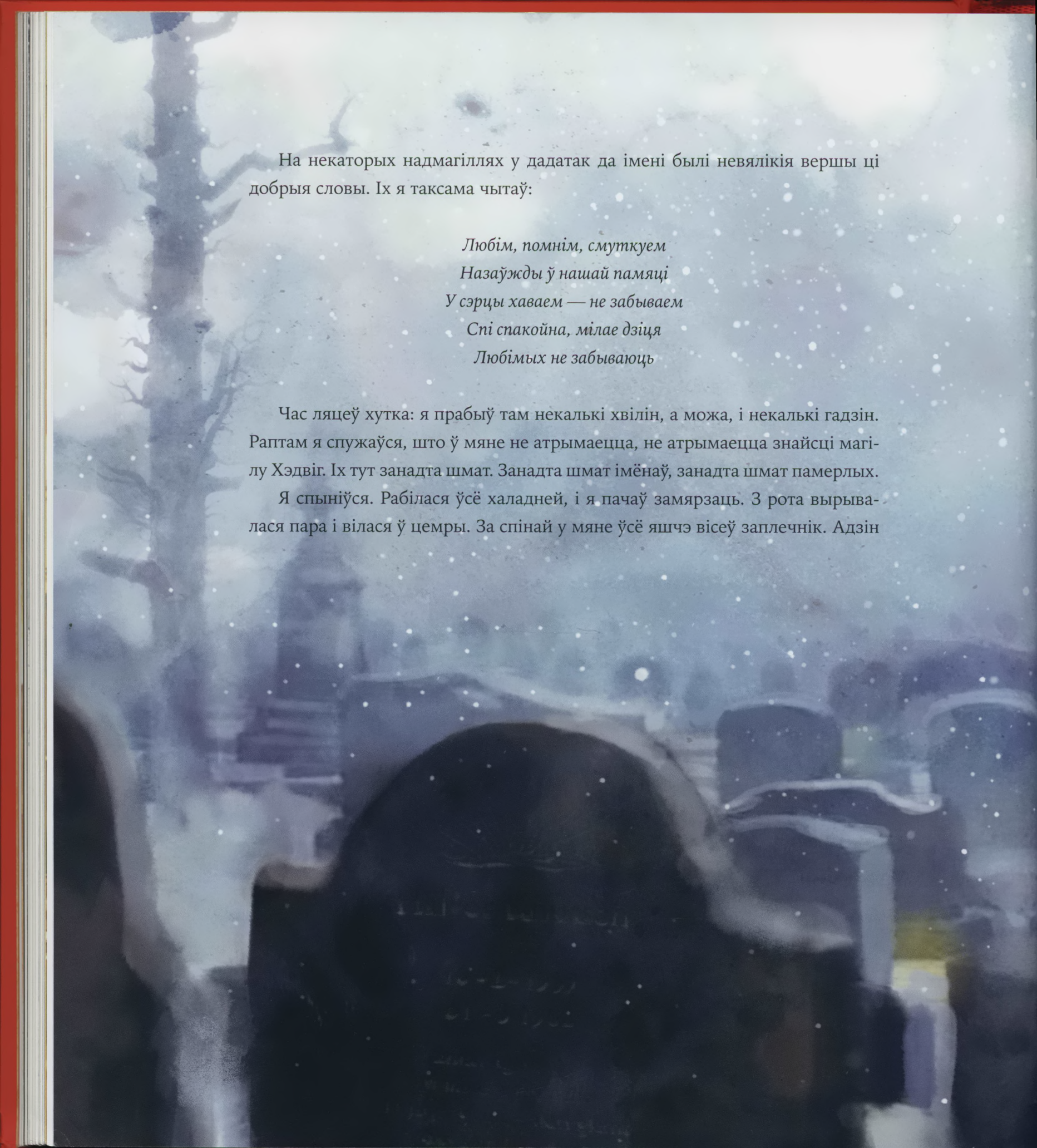
Я азірнуўся: шэрагі магіл цягнуліся адзін за адным. Іх было так шмат, што немагчыма было палічыць. А між могілавых дрэў я ўбачыў фіёрд. Там знікла Хэдвіг, падумаў я, і адчуў, як па спіне прабегае холад.

Я пачаў паволі ісці. Ля кожнага надмагілля даводзілася спыняцца, каб пабачыць, хто там пахаваны. Як шмат тут імёнаў, думаў я, як шмат, неверагодна шмат памерлых. Большасць з іх пражылі доўгае жыццё, ім было і семдзсят, і восемдзсят гадоў. Але дзе-нідзе сустракаліся магілы тых, хто памёр яшчэ ў дзяцінстве. Паміж датамі іх нараджэння і смерці я налічыў усяго некалькі гадоў. І кожны раз, сустракаючы такую магілу, я засмучаўся.

Герміна Клаўсэн 1958–1966

Пэдэр Бэрг 1932–1941

Клара Агата К'елструп 1925–1929

На некаторых надмагіллях у дадатак да імені былі невялікія вершы ці добрыя словы. Іх я таксама чытаў:

*Любім, помнім, смуткуем
Назаўжды ў нашай памяці
У сэрцы хаваем — не забываем
Спі спакойна, мілае дзіця
Любімых не забываюць*

Час ляцеў хутка: я прабыў там некалькі хвілін, а можа, і некалькі гадзін. Раптам я спужаўся, што ў мяне не атрымаецца, не атрымаецца знайсці магілу Хэдвіг. Іх тут занадта шмат. Занадта шмат імёнаў, занадта шмат памерлых.

Я спыніўся. Рабілася ўсё халадней, і я пачаў замярзаць. З рота вырыва-лася пара і вілася ў цемры. За спінай у мяне ўсё яшчэ вісеў заплечнік. Адзін

з канькоў націраў плячо. У мяне не атрымаецца, думаў я, буду блу-
каць тут у пошуках цэлую вечнасць.

Але нечакана я штосьці пачуў. Ціхія крокі за маёй спінай.

Я спешна абярнуўся і заўважыў цень паміж дрэў. А потым пачуў ціхі го-
лас, які прамовіў:

— Гэта тут.

Я кінуўся на голас.

— Гэй!

Але цень у момант растаў. Я працягваў ісці. І тады я яе пабачыў. Тую ма-
гілу, якую шукаў.

Хэдвіг Хансэн, было напісана на ёй. Спачывай з мірам.

Я зглынуў. Бо да гэтага самага моманту недзе глыбока-глыбока ўнутры ўсё спадзяваўся, што гэта нейкі дурны жарт. Што Хэдвіг была сапраўдным чалавекам, жывым і жвавым, а не ляжала тут у магіле, памерлая і пахаваная.

Яна тут. І тут яе няма. Бо Хэдвіг, якую я ведаў, была такой жа жывой, як я, хоць і памерла.

Можа, яна яшчэ ў зямлі, а можа, ужо сатлела, але яна ўсё адно была тут, побач.

Яна была тут.

Яна сапраўды была тут.

Нейкі цень аддзяліўся ад дрэў і наблізіўся да мяне. Паступова ён стаў больш выразным. Чырвонае паліто, кучаравыя валасы, рабацінне і яе вочы, што так ярка ззялі.

Але зусім не радасцю, як некалі. Ёй не трэба было казаць ні слова, я і так усё разумеў. Вочы Хэдвіг блішчалі адчаем.

— Хэдвіг, — сказаў я, — прабач за твая глупствы, што я казаў. Я не хацеў. Прабач.

Я падышоў да яе, збіраючыся моцна-моцна абняць. Але штосьці ў яе абліччы мяне спыніла. Яна мусіла штосьці мне сказаць, прынамсі, гэта так выглядала. І ўпершыню яна не здолела адразу падабраць словы.

— Гэта... гэта не твая віна, — з цяжкасцю прамовіла яна.

— Ды не, — запырэчыў я.

— Гэта мая віна, што я ўсё яшчэ тут.

Я не зразумеў, што яна мела на ўвазе, і, заўважыўшы гэта, яна паспрабавала патлумачыць.

— Я проста так моцна баюся смерці, — сказала яна. — Так класна было жыць, прынамсі маім жыццём. Я вельмі моцна любіла жыццё.

— І ён так сказаў, — пацвердзіў я.

— Генрык? Мой брат?

— Угу.

— Мне падавалася, што калі я застануся тут, сярод людзей, то нейкім чынам і сама буду працягваць жыць. Я ўсё чакала і чакала. Да таго як ты з'явіўся, мяне ніхто не бачыў і не чуў.

Можа, толькі Генрык. Я часта спрабавала з ім пагаварыць, і некалькі разоў ён амаль заўважыў мяне. Я так гэтаму радавалася.

— Ён заўважаў, — сказаў я.

Яна ўсміхнулася.

— Я так і ведала!

— Але гэта засмучала яго, — сказаў я.

Яе ўсмешка пагасла.

— Ой, — сказала яна. — Я не наўмысна.

— Ён хоча, каб ты рухалася далей, — сказаў я, праглытваючы камяк. —

І я таксама гэтага хачу.

Я сам не ведаў, ці кажу праўду, бо ўяўляў, як моцна буду сумаваць па Хэдвіг, і нават тады я ўжо кончыкамі пальцаў адчуваў боль. Але я вырашыў, што мушу гэта сказаць, дзеля яе самой.

— У мяне для цябе штосьці ёсць, — працягваў я.

Я хутчэй скінуў заплечнік і дастаў адтуль яе канькі. Пабачыўшы іх, яна ўздрыгнула.

Я працягнуў канькі Хэдвіг, але яна не захацела іх браць.

— Навошта яны мне?

— Сёння спаўняецца пяцьдзясят гадоў, — сказаў я. — Акурат сёння ўвечары.

— Я цудоўна ведаю, — адказала яна. — Я лічыла кожны год, кожны дзень і нават кожную гадзіну.

— Ты не мусіш іх надзяваць, — сказаў я. — Але, думаю, нам варта спусціцца ў фіёрд.

— Фіёрд?

Раптам яна задрыжала, быццам працятая парывам ветру.

— Мы пойдзем разам, — сказаў я. — Ты нічога не мусіш вырашаць проста цяпер.

РАЗДЗЕЛ

22

Не чакаючы адказу, я пачаў спускацца па сцежцы, што вяла да брамы ў могілкавай агароджы, за якой раскінуўся бераг. Я не аглядваўся, але крокі Хэдвіг чуліся па снезе. Яны былі слабыя і няўпэўненыя, ды ўсё-ткі яна ішла.

Я стаў на ўзбярэжжы і паглядзеў на лёд. Ён быў пакрыты снегам, але шмат дзе былі пачышчаныя дарожкі і месцы для катка. Я пайшоў уздоўж замёрзлага фіёрда, а пасля азірнуўся, каб праверыць, ці Хэдвіг ідзе ўслед. Яна брыла за мной, узіраючыся ў лёд, а вочы яе былі поўныя страху.

Мне было балюча за яе, але я працягваў ісці, бо ведаў, што так правільна.

Адна з расчышчаных на лёдзе дарожак сыходзіла так далёка, што я нават не бачыў яе канца. І тут я спыніўся. Зірнуў на Хэдвіг і зразумеў, што гэта правільнае месца, тое самае, адкуль у гэты дзень пяцьдзясят гадоў таму яна пачала свой шлях.

І тады я глыбока ўздыхнуў і аддаў ёй канькі. Гэтым разам яна ўзяла іх, нават не глянуўшы на мяне. Яе твар быў такі ж непранікальны, як замёрзлы фіёрд, падумаў я.

Яна села на камень на беразе і пачала зашнуроўваць канькі. А я проста стаяў там і глядзеў на яе, не ведаючы, куды падзець рукі: схаваць іх у кішэні

або няхай вісяць уздоўж цела. Раптам я адчуў, як вялізны камяк захрас у горле. Я не хацеў, каб яна знікла, я хацеў, каб яна засталася са мной. Яшчэ на пяцьдзясят гадоў ці нават на сто. Але мне нічога нельга было казаць. Нельга было дзеля яе самой.

І вось яна ўжо абула канькі і паднялася з каменя. Стала на лёдзе і нарэшце глянула на мяне. Па яе шчоках ціхутка сцякалі слёзы. Яна паднесла рукі да твару, каб выцерці іх, але яны ўсё адно не спыняліся.

— Я не мушу гэтага рабіць, — сказала яна, і голас яе амаль згас. — Я не мушу туды ісці. Я магу затрымацца тут. Ну, хаця б да раніцы. Ці да Раства. Мы можам пайсці на Вілу Сліву і папіць какавы. Апошні раз. Хіба не, Юліян? Ну, калі ласка.

Мне вельмі хацелася сказаць ёй «так». Усяго адзін кубачак какавы. Мне хацелася гэтага больш за ўсё на свеце.

— Не, — адказаў я. — Так нельга. І ты гэта ведаеш. Я больш не магу бачыць Вілу Сліву такой, якой яна была раней. І мабыць, хутка не змагу бачыць і цябе таксама.

Я адчуў, як усхліп лёдзь не вырваўся з маіх грудзей, але я стрымаўся. Мне хацелася расплакацца, але я глыбока ўздыхнуў і пастараўся застацца спакойным.

— Ты мусіш ісці, Хэдвіг. Ты мусіш.

Яна кінула. Слёзы ўсё цяклі і цяклі. Я адчуў іх на яе шчацэ, калі Хэдвіг нахілілася і абняла мяне. І зноў яны змяшаліся з маімі слязьмі, і ніхто з нас не паспрабаваў іх выцерці.

Яна абдымала мяне так доўга і была такой цёплай і такой жывой.

— Бывай, Юліян, — сказала яна.

— Бывай, Хэдвіг, — сказаў я. — Я буду страшна па табе сумаваць.

І ў той жа момант пайшоў снег. Прыгожыя лёгкія крышталікі пасыпаліся з неба.

Хэдваг падставіла руку, і некалькі сняжынак упалі ёй на рукавічку. А потым яна ўзяла мяне за руку і падняла яе, каб снег падаў і на маю рукавіцу таксама.

— Штараз, калі будзе ісці снег, ты можаш думаць пра мяне, — сказала яна. — Памятай, што я живу ў кожнай сняжынцы.

— Гэта ты мая снежная сястра, — сказаў я.

Хэдваг кіўнула:

— Так, я хачу ёй стаць.

— Бывай, сястрычка, — сказаў я. — Мы зноў пабачымся!

— Пабачымся!

Яна ўсхліпнула, апошні раз выцерла шчокі і павярнулася ў бок фіёрда.

A person wearing a bright red coat and dark pants is walking across a vast, flat, white landscape. The sky is a deep, dark blue, filled with numerous small, bright white stars or snowflakes. The person is positioned in the lower-left quadrant of the image, leaving a faint trail behind them. The overall atmosphere is serene and expansive.

Яе першыя рухі на лёдзе былі няцвёрдыя, але Хэдвіг усё адно ад'ехала ад мяне на метр, наступныя рухі былі мацнейшымі і аддалілі яе яшчэ больш, і ўрэшце яна пакацілася ўпэўнена і аказалася зусім далёка.

Яна не аглядвалася, я бачыў толькі яе спіну, яе чырвонае паліто, што ўпэўнена рухалася наперад. І чуў гук яе канькоў, яны нібыта спявалі на лёдзе. А зараз яна растане ў цемры, думаў я. Зараз яна знікне. Зараз яна ўпадзе ў палонку. Зараз...

Але зусім нечакана штосьці адбылося. Цёмныя хмары расступіліся, і ў прасвеце я ўбачыў неба. І яркую, ясную зорку, што азарыла лёд.

Хэдвіг рушыла да прамяністага святла, цяпер яна кацілася хутка, імчала з усіх сіл, бо зорка разгаралася ўсё ярчэй і ярчэй. Яна была цёплай як сонца. Цёпла-жоўтае сонца.

Неўзабаве Хэдвіг наблізілася да таго месца, на якое падала зорнае святло. Агорнутая гэтым святлом, яна амаль спынілася, а потым павярнулася да мяне. Я пабачыў радасць на яе твары, сапраўдную і шчырую радасць.

І пакуль Хэдвіг стаяла там, з'явілася фігура. Адкуль яна ўзялася, я не бачыў, але раптам яна пачала спускацца ў зорным святле. Дзяўчынка. Яна была старэйшай за Хэдвіг. Спыніўшыся, яна паглядзела на мяне. А потым усміхнулася. Гэта была ўсмешка, якая казалася: нічога кепскага не здарыцца, усё будзе добра.

І гэта была Юні, мая сястра.

Я падняў руку і памахаў Юні, яна таксама падняла руку і памахала мне. Пасля яна павярнулася да Хэдвіг і ўзяла яе рукі ў свае. Спачатку яны проста стаялі і пазіралі адна на адну, быццам былі знаёмыя.

А потым Хэдвіг кінула.

І абедзве дзяўчынкі пачалі паволі круціцца. Разам яны выконвалі піруэт. Спачатку яны рухаліся спакойна, робячы кола за колам.

Потым паскорыліся. Яны ўсё круціліся і круціліся, ні разу не спатыкнуўшыся, не пахіснуўшыся.

Кола за колам.

Хутчэй і хутчэй.

І вось ужо здавалася, быццам круціцца адзін чалавек. Яны разам нагадвалі адзін вялізны ваўчок.

А круцячыся, яны ўздымалі снег. Усё болей і болей снегу. Сняжынкі іскрыліся і зіхацелі наўкола. Юні і Хэдвіг узнялі ў паветра цэлае воблака снегу, якое агарнула іх так шчыльна, што я нічога больш не бачыў — толькі крышталікі, якія круціліся ў паветры.

А потым снег апусціўся на лёд, і воблака рассеялася. Але ні Юні, ні Хэдвіг больш не было. Засталіся адны сняжынкі.

І тут жа цемра зноў зацягнула неба і схавала зорку. Умомант святло прапала.

Я зноў самотна стаяў сярод холаду, зімы, ночы і цемры. Я так радаваўся, што пабачыў Юні.

...Але таксама і плакаў, бо сумаваў па ёй. Па Юні, маёй старэйшай сястры. Па ўсім, што было ёю: па яе ўсмешцы, слязах і па яе начных абдымках, калі мне было страшна.

Цяпер я быў зусім адзін, цяпер у мяне не было нават Хэдвіг.

Я быў зусім, зусім самотны.

Я проста стаяў і ўсхліпваў, калі раптам пачуў за спінай галасы, што даносіліся з могілак.

Тры галасы: адзін вельмі тонкі, другі даволі высокі, а трэці досыць нізкі. Тры галасы, якія я так цудоўна ведаў.

— Юліян! — крычалі яны.

— Юліян, ты тут? — крычаў самы нізкі голас.

Я не змог яму адказаць.

— Юліян? — пачуўся даволі высокі голас. — Гэй, Юліян? Дзе ты, наш хлопчык?

А потым закрычаў самы тонкі галасок:

— Брацік? — пракрычаў ён. — Дзе ты, брацік?

Нарэшце я здолеў пракрычаць у адказ.

— Я тут! Мама, тата, я тут! Аўгуста, я тут!

Я пабег уверх па сцёжцы да могілак. Мае ногі шпарка несліся па снезе.

І тут я пабачыў, як мая сям'я бегла праз могілкі да мяне.

Мы беглі, пакуль нарэшце ўсе не сустрэліся, пакуль нарэшце яны не абхапілі мяне рукамі. І мама, і тата, і Аўгуста.

Я абняў іх траіх, а яны абнялі мяне, як мы рабілі гэта раней. Але яшчэ мацней і яшчэ цяплей. А я расплакаўся яшчэ больш, толькі цяпер гэта былі слёзы радасці.

Бо я больш не быў самотны. У мяне былі яны. Мама, тата і Аўгуста.

РАЗДЗЕЛ

23

Я расплюшчыў вочы і не адразу ўспомніў, які сёння дзень. Паклаў рукі за галаву, выцягнуўся ва ўвесь рост і адчуў, як маё цела прачынаецца. Адчуў паколванне ва ўсім цэле: ад пальцаў на нагах да кончыкаў пальцаў на руках.

Я выскачыў з ложка. Цягам многіх месяцаў я адчуваў, як штосьці быццам прыціскала мяне да зямлі. Быццам я ішоў з вельмі-вельмі цяжкім заплечнікам. Але цяпер скінуў яго, і падавалася, што я магу лётаць.

Стоячы пасярод пакоя, я проста дыхаў. Я быў амаль упэўнены, што, калі б мне далі пару крылаў, я б тут жа ўзляцеў.

А потым я нарэшце ўспомніў, які сёння дзень.

Сёння ж дзень напярэдадні Раства. Святы вечар і мой дзень нараджэння. Па маёй скуры пабеглі дрыжыкі.

Ад думкі... ад думкі пра тое, што Раство ў наш дом яшчэ не прыйшло, што мама і тата засталіся дваінікамі саміх сябе і зусім забыліся на тое, пра што мы гаварылі ўчора. Ад думкі, што ўсё засталася тужлівым і шэрым.

Я прыадчыніў дзверы так ціха, як толькі змог, і выйшаў у калідор. Крыху пастаяў там, навастрыўшы вушы.

Ціха, так ціха.

Я краўся далей па маснічынах да сходаў, што вялі на першы паверх. Якраз там я штогод заміраў і цяпер таксама спыніўся, каб праверыць, ці не чуваць чаго.

І хіба гэта... хіба гэта не... музыка?

*Ночка ціхая зарыста,
Цуд — часіна:
Нарадзіла Дзева чыста
Бога-Сына.*

Па спіне разлілося цяпло. Яны спявалі так прыгожа!

Я зрабіў яшчэ адзін крок і цяпер ужо пачуў, як дзынкаюць анёлы на падсвечніку. І патрэскаюць дровы ў каміне.

Усе калядныя гукі былі на месцы.

Я хутчэй спусціўся па прыступках і прынюхаўся. Калядныя пахі таксама былі на месцы: хваёвы водар ялінкі, пахі нагрэтых духмянасцяў, імберцавага печыва, мандарынаў, карыцы і какавы. Мае любімыя водары!

Я не мог больш чакаць ні секунды. У два скачкі я апынуўся ля дзвярэй у гасцёўню.

А пасля... пасля я іх адчыніў.

І замёр у дзвярным праёме. Проста стаяў там нерухома, і адзінае, на што быў здольны, — гэта лыпаць вачыма.

Бо ўсё было такім цёплым, цудоўным, дзівосным і залацістым, што ў мяне займала дых.

Калядная ялінка ўзвышалася пасярод пакоя. Яна была вялікая, пухнатая і цёмна-зялёная, упрыгожаная зверху да нізу свечкамі, гномамі, зоркамі, сэрцайкамі і сцяжкамі. Акурат так, як і мусіць быць упрыгожаная ялінка, толькі яшчэ лепш. Гэта была напраўду самая прыгожая ялінка, якую я калі-небудзь

бачыў. Асабліва таму, што на ёй была Юні. Тыя паштоўкі, што мы з Генрыкам зрабілі, віселі на галінках, і мая сястрычка ўсміхалася мне між свечак.

Усміхаўся і ўвесь пакой. Усё ў ім было ўпрыгожана па-каляднаму. На камодзе ля каміна, якраз там, дзе заўжды, стаяла батлейка. На вокнах былі прымацаваныя яловыя галінкі з чырвонымі банцікамі, а на каміннай паліцы стаялі ўсе да аднаго самаробныя калядныя гномы, якіх мы з Юні і Аўгустай нарабілі за шмат гадоў, і назбіралася іх парадкам.

У цэнтры стала красаваўся калядны падсвечнік. Ён быў начышчаны да бляску, і ў ім гарэлі чатыры новыя ліловыя свечкі.

Я нават ускрыкнуў ад захаплення.

Бо гэта было Раство.

Гэта было сапраўднае Раство!

Але я яшчэ не раскажаў пра самае важнае. Пра маму, тату і Аўгусту. Яны падышлі да мяне ўсе ўтраіх, адзетыя ў ранішнія халаты і піжамы. Але зусім не заспаныя. Яны сталі самі сабой. І яны па чарзе абнялі мяне.

— Віншuem з днём нараджэння, — сказала мама.

— Вясёлых свят, наш мілы калядны хлопчык, — сказаў тата.

— Уррра! — усклікнула Аўгуста.

А пасля мы селі за стол, на якім быў накрыты багаты сняданак з сырамі, мандарынамі, сасіскамі, арэхамі, ласосем, вэнджанінай, яешняй і іншымі смакоццямі. А потым мы паелі. І магу паклясціся, што гэта быў самы смачны сняданак у маім жыцці.

Калі мы наеліся так, што больш не маглі ўпіхнуць у сябе ані кавалачка, і напіліся какавы столькі, што мне здавалася, я цалкам складаюся з шакаладу, я адставіў свой кубак убок і паглядзеў на маю сям'ю, на кожнага па чарзе. На маму, на тату і на маю маленькую сястру. Усе трое выглядалі так, быццам ад радасці маглі ўзняцца ў паветра.

— Ведаеце, — сказаў я.

Яны павярнулі да мяне твары.

— У мяне ёсць жаданне, — працягнуў я. — Каляднае жаданне.

— Але мы ўжо купілі падарункі, — сказала мама.

— Гэта не падарунак, — сказаў я. — То-бок падарунак. Толькі яго не купіш за грошы.

Яны зірнулі на мяне запытальна.

— Я хачу, каб мы разам схадзілі на могілкі, — сказаў я. — Надвячоркам, утраіх... Мне хочацца, каб мы наведалі магілу Юні.

РАЗДЗЕЛ

24

Пасля сняданку я апануўся і выйшаў на вуліцу. Мама, тата і Аўгуста збіраліся скончыць падрыхтоўку да Раства, але ў мяне былі свае планы. Я мусіў пайсці да Юна, свайго найлепшага сябра. Я не папярэдзіў яго, што прыйду. Не адважыўся, бо баяўся, што ён на мяне крыўдуе і не захоча, каб я прыходзіў.

Я заўважыў Юна задоўга да таго, як ён заўважыў мяне. Ён гуляў у садзе, скачваў вялізныя снежныя камы для крэпасці, павярнуўшыся спінай да дарогі. Мне стала так балюча, калі я ўбачыў ягоную спіну. Гэта была страшна маркотная спіна, падумаў я. І вельмі самотная.

Я хутчэй наблізіўся да плота.

— Прывітанне, — сказаў я.

Юн, відаць, мяне не пачуў, бо працягваў катаць ком далей. Той рабіўся ўсё большым і большым.

— Прывітанне, — паўтарыў я.

Нарэшце ён павярнуўся і заўважыў мяне.

— Прывітанне.

Юн, відаць, прастудзіўся, бо злёгку шморгнуў носам і выцер яго ваўнянай рукавічкай, якая была ўся ў снезе.

Я працягнуў яму падарунак. Ён паглядзеў на яго, але не ўзяў.

— Што гэта? — спытаў ён.

— Падарунак, — адказаў я.

— Навошта?

— Падарунак на Каляды.

— І што там?

— Не магу сказаць, бо тады табе будзе нецікава адкрываць яго ўвечары.

— Угу, — адказаў Юн.

Нарэшце ён працягнуў руку і забраў падарунак.

— Дзякуй.

— Калі ласка, — адказаў я.

Ён схаваў падарунак у кішэню. А потым зноў павярнуўся да свайго снежнага кома і наваліўся на яго з усёй сілы, але не здолеў зрушыць з месца.

Тады я набраўся храбрасці і пераскочыў праз плот. А потым стаў побач. Не сказаўшы ні слова, я пачаў пхаць ком разам з ім. Юн таксама нічога не сказаў, але дазволіў мне дапамагчы. Удвух мы пракацілі ком яшчэ на некалькі метраў наперад праз глыбокі снег, і з кожным метрам ён вырастаў усё больш. Было так прыемна проста ісці па садзе побач з Юнам і каціць гэты снежны ком.

Урэшце мы не змаглі ссунуць яго далей ні на міліметр.

— Большым яму не стаць, — сказаў я.

— Ага, — пацвердзіў Юн. — Дарэчы, што нам з ім зрабіць?

— Ну, я не ведаю, а ты як думаеш? Мы можам зрабіць снегавіка. Але тады нам трэба яшчэ два камы.

Яшчэ два камы, падумаў я. І я змагу застацца з Юнам крыху даўжэй.

— Так... — сказаў ён. — Можам.

— Або, — прапанаваў я, — мы можам пабудаваць замак. Але тады нам спатрэбіцца яшчэ шмат снежных камоў.

Прынамсі восем, падумаў я. І тады я змагу застацца тут нашмат даўжэй. Можна быць, нават на цэлую гадзіну.

— Гм, — сказаў Юн. — Так, мабыць, будзе яшчэ лепш.

— Чакай. Я прыдумаў! Мы пабудуем дзве крэпасці. А потым... а потым, калі іх дабудуем, мы зладзім снежны бой!

Юн зірнуў на мяне. Ён усё яшчэ выглядаў сур'ёзным. Але тут яго сур'ёзнасць пачала паціху знікаць. Яго вочы заблішчэлі, а рот расцягнуўся ў шырачэзнай усмешцы.

— Снежны бой, — сказаў ён. — Тады нам трэба будзе зрабіць амуніцыю. І гарматы. І прыдумаць сабе імя і каралеўскі тытул...

У яго выпявалі і выпявалі планы. Словы проста выскоквалі з яго, і з мяне яны выскоквалі таксама. Я так узрадаваўся, што не змог стрымаць смеху, Юн засмяяўся таксама. Раскаціста, быццам з роту выкаціліся белыя жамчужыны.

Мы зноў балбаталі і зноў разам смяяліся. Юн, мой найлепшы сябар, і я.

Я прабыў у яго даволі доўга і сышоў, як толькі пачало цямнець. Але мы дамовіліся сустрэцца наступнага дня. Бо крэпасці былі ўжо збудаваныя, і мы падрыхтаваліся да бою.

Усю дарогу да могілак я бег. І першым, што я там пабачыў, былі свечкі, сёння іх было нават больш, чым учора. Яны гарэлі амаль на кожнай магіле. І ля многіх магіл стаялі людзі: дарослыя і дзеці, старыя і маладыя. Усе яны былі тут, каб паклапаціцца пра памерлых у Святы вечар. Я шпарка ішоў паміж шэрагаў магіл, пакуль не наблізіўся да Хэдвіг. У яе таксама гарэла лампада, а магіла была ўпрыгожаная букетам хвойных галінак з вогненна-чырвонымі ягадамі. Гэта было так па-каляднаму, акурат як любіла Хэдвіг. Генрык добра ведаў сваю сястру, хоць і не бачыў яе пяцьдзясят гадоў. Я правёў рукой па яе магільнай пліце і прашаптаў:

— Мая мілая снежная сястрычка.

Я крыху пастаяў, трымаючы руку на пліце. Я падумаў, што мушу даглядаць яе магілу разам з Генрыкам. Я спадзяваўся, што мы з ім застанёмся сябрамі.

Так яно і здарылася, далібог! Бо Генрык зноў пасяліўся на Віле Сліве. Ён усё прыбіваў, і фарбаваў, і чысціў, і пілаваў, пакуль дом зноў не зрабіўся самім сабой. І стаў такім прыгожым! Віла Сліва стала акурат такой, як пяцьдзясят гадоў таму, толькі яшчэ больш утульнай... Але гэта ўжо іншая гісторыя. Магчыма, аднойчы я раскажу і яе, калі ты захочаш паслухаць.

Тым часам я працягваў ісці па могілках. Цемра згушчалася, і ўсе тыя людзі, што прыйшлі сюды, ператвараліся ў чорныя цені. Але тры цені былі зусім непадобныя да астатніх. Я пазнаў іх адразу. Маму, тату і Аўгусту.

Яны ўжо стаялі каля магілы Юні, і я паспяшаўся да іх. Ніхто не прамовіў ні слова, але тата прыціснуў мяне да сябе, і я адчуў цяпло, што сыходзіла ад яго вялікага цела пад зімовым паліто.

Мама сцерла снег з магільнай пліты. На ёй было напісана імя, імя маёй сястры: Юні.

Мы нахіліліся ўчатырох і разам прыбралі рэшткі снегу і з пліты, і з клумбы перад ёй.

А потым тата дастаў пяць маленькіх лампад. Ён паставіў іх колам перад магілай.

— Пяць свечак, — сказаў ён. — Для нас пяці.

А ў цэнтры мама паставіла некалькі белых кветак у гаршку.

— Калядныя ружы, — сказала яна. — Яны ўмеюць трываць мароз.

— Ружы для Юні, — прашаптала Аўгуста. — Яны б ёй спадабаліся.

Затым мы ўзняліся і сталі ўшчыльную наўкол магілы. Мы з Аўгустай — пасярэдзіне, а мама з татам — па баках. Адну руку яны працягнулі да надмагілля, а другую нам. І так мы трымалі адно аднаго, усе пяцёра.

— Вясёлых Калядаў, Юні, — сказаў я.

УДК 821.113.5-93
ББК 84(4Нор)-44
Л84

Лундэ, М.

Л84 Снежная сестра / Мая Лундэ ; маст. Ліса Айсата ; пер. з нарв. Юлі Цімафеевай. — Мінск : А. М. Янушкевіч, 2020. — 192 с. : іл.

ISBN 978-985-7210-67-1.

Прыгожая і кранальная калядная гісторыя, якая ў момант стала сусветным бестселерам. Нарвежская пісьменніца Мая Лундэ разам з мастачкай Лісай Айсата стварылі чароўны свет, у якім знайшлося месца і цёплым пачуццям, і горкім сямейным перажыванням, і чаканню каляднага цуду, што заўсёды спраўджваецца. Любоў і сяброўства перамогуць боль ад страты — так вучыць нас гэтая гісторыя.

Выдатны падарунак на Каляды для ўсіх, хто цэніць сучасныя арыгінальныя сюжэты ў дзіцячай літаратуры, пазбягае стэрэатыпаў і гатовы прымаць жыццё з усімі радасцямі і бедамі.

УДК 821.113.5-93
ББК 84(4Нор)-44

ISBN 978-985-7210-67-1

© Text: Maja Lunde
© Illustrations: Lisa Aisato
© Цімафеева Ю. П., пераклад на беларускую мову, 2020
© Афармленне. Выдавец А. М. Янушкевіч, 2020

Літаратурна-мастацкае выданне

Лундэ Мая

СНЕЖНАЯ СЯСТРА

Мастачка

Айсата Ліса

Для сярэдняга школьнага ўзросту

Адказны за выпуск *Андрэй Янушкевіч*

Рэдактар *Алена Карп*

Карэктар *Наста Анцімонік*

Камп'ютарная вёрстка *Андрэй Янушкевіч*

Падпісана да друку 20.10.2020. Дата вырабу 11.2020. Фармат 70×100/8.

Друк афсетны. Ум. друк. арк. 22,2. Ул.-выд. арк. 7,7.

Наклад 1000 экз. Заказ 21398.

Індывідуальны прадпрымальнік Янушкевіч Андрэй Мікалаевіч.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы і распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/218 ад 18.03.2015.

Вул. Шафарнянская, 3/135, 220125 г. Мінск.

<https://januskevich.by>

Друкарня «Пятра афсетас».

вул. Наўёі Рывоно 25С, LT-03153 г. Вільнюс, Літоўская Рэспубліка.

<https://petroofsetas.lt>

*Скандынаўская
калядная гісторыя —
чуллівая і неверагодная*

Вось-вось надыдзе Раство, а з ім і Дзень нараджэння Юліяна. Калядны час зазвычай самы радасны ў годзе, час, калі ўпрыгожваюць ялінку, запальваюць свечкі, калі паветра напаўняецца водарамі мандарынаў, кавы і імберцавага печыва. Толькі сёлета ўсё не так, як заўжды, нібы Раство ў іх дома адмянілі.

Але раптам Юліян сустракае жыццярадасную Хэдвіг. Дзяўчынка паказвае яму, якім цудоўным бывае Раство, і дае надзею, што яно ўсё роўна прыйдзе. Толькі вось у доме, дзе жыве Хэдвіг, адбываецца нешта загадкавае. Што за дзіўны стары наведваецца сюды? І які сакрэт хавае сама Хэдвіг?

Нарвежская пісьменніца Мая Лундэ і мастачка Ліса Айсата стварылі прыгожую і кранальную калядную гісторыю. Кніга адразу зрабілася сусветным бестселерам і перакладзена ўжо на 30 моў.

NORLA
NORWEGIAN LITERATURE ABROAD

ЯНУШКЕВІЧ
выдавецтва

МАРЛАХНДЭ
СНЕНЖА СЯСТРА
АГОРПАЛЫН
АМЫАМАН

